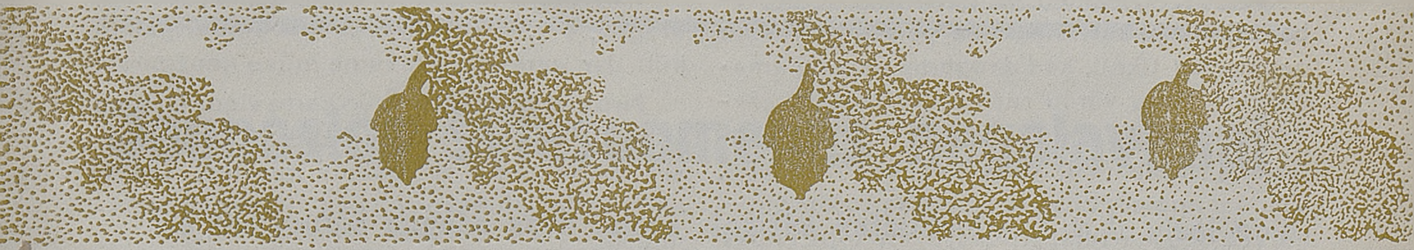
JAUNIMO

DRAUGAS

Gražūs mūsų sodų vaisiai

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

A-sui. Dėkojam už patarimus ir pastabas. Dalis jų turi šiek tiek pagrindo. Tačiau nesinorėtų tikėti, kad dauguma lietuvių amatininkų, kurių vardu rašote, reikalautų „žemės reformų", įvairių „izmų" ir t. t. Amatininkų straipsniai visuomet buvo dedami. Vienam numery buvo net keletas straipsnių — amatininkų kertelė. Rodos, ir ateityje nebus pagrindo nedėti, jei straipsniuose bus gvildemami klausimai, galimi spausdinti mūsų sąlygose.

D. Vigučiui. Tuo tarpu Draugo eilėraščiais negalėsime pasinaudoti. Laukiame daugiau.

V. Geniui. Vieną Draugo eilėraštį pataisę dedame. Pasistenkite daugiau padirbėti, o galėsit sklandžiai rašyti, nes gabumų nestinga, tačiau venkite sauso kalimo.

Sodo Gegutei. Labai painiai reiškiate savo pergyvenimus, todėl tuo tarpu eilutės spaudai netinka, bet yra žymių, kad turite įgimtų eiliuoti gabumų, tik reikėtų susipažinti su poezijos pagrindais.

Zigmui Tureikai. Draugo eilėraštis neblogas, bet, žinant Draugo gabumus, galėtų būti dar geresnis. Prašome mūsų neužmiršti.

Juozui Kėkštui. Šiuo kartu vieną Draugo eilėraštį dedame, kituose eilėraščiuose trūksta nuoseklumo ir aiškios minties. Tačiau nemeskite plunksnos, nes ištvermė viską nugali.

Randamonių Petreliui. Draugas darai žymią pažangą. Kas galima bus, visuomet dėsime.

Juozui Paluševičiui. Dėkojame, kad mūsų nepamirštate. Kas tiks, pasinaudosime vėliau.

P-ui. Straipsnis ne bus įdėtas, nes šiuo klausimu jau buvo rašyta.

Dulkei. Rašinėlyje gražios mintys, bet savo poaukščiu mūsų laikraščio skaitytojams netinka.

J. B-kui. Dėkui už nuotraukas. Įdėsime kiek vėliau. Prašome siųsti vaizdų iš kasdieninio mūsų tautiečių gyvenimo.

MŪSŲ PADĖKA

Gerbiamam Amerikos lietuviui veikėjui advokatui Jonui Bagdžiūnui, suteikusiam mums piniginę paramą, tariame nuoširdų lietuvišką ačiū.

„JAUNIMO DRAUGO"
Redakcija ir Administracija.

Atsiųsta paminėti

LIETUVIŠKAS BARAS, Vilniaus lietuvių kultūros žurnalas. Eina keturius kartus per metus. Nr. 3 (11), 48 pusl. Kaina 50 skat.

Jaunimo Draugas
1936 m. Spalių m. XI metai
Nr 10 (130)
Vilniaus jaunuomenės mėnesinis laikraštis

Jaunosios šviesuomenės negalavimai

Tik tos tautos sugeba savo teises apginti ir gerbūvį susikurti, kurių visi vaikai bendraisiais tautiniais reikalais sielojasi ir, bendran baran petis petin sustoję, kūrybinį darbą sutartinai varo. Mat, kaip patyrimas rodo, tik daugelio bendros svajonės ir siekimai gali pagimdyti didelę jėgą, kuri paskui tuos troškimus paverčia tikrove.

Mūsų krašto lietuviai taip pat viliasi gražesnės ateities ir daugelį savo vilčių remia jaunąja karta. Ir teisingai. Mums neabejotinai priklauso tos pačios teisės gyventi ir kilti, kaip ir kitoms tautoms. Mums netrūksta ir kūrybinių jėgų. Ypač daug kūrybinio pajėgumo glūdi jaunime.

O tačiau, pasidairius po tikrovę, tenka pastebėti, kad dažnai mūsų teisės nebūna realizuojamos, o daug mūsų turimų jėgų sunyksta nepanaudotų bendriesiems tautiniams reikalams. Neretai užvilia mus ir jaunoji karta, kurios dauguma nerodo žymesnio susidomėjimo tautiniais bei visuomeniniais reikalais, ar bent viešai to susidomėjimo nepareiškia. Daugelis šviesaus jaunimo, jeigu ir svajoja apie savo ir savo krašto būklės pagerinimą, tai tas viltis remia kažkuo nežinomu, o ne savo jėgų ir esamų galimybių logiška kalkuliacija. Kiti ir visai apie ateitį negalvoja.

Gal kai kas pasakys, kad perdedu, o kitas gal ir įsižeis. Bet, manau, ir tie sutiks su mano tvirtinimais, jeigu tik panorės kiek daugiau pasisukinėti tarp mūsų jaunosios šviesuomenės ir nuodugniau pasiteirauti, kas jos veikiama ir kuriomis svajonėmis gyvenama.

Metus žvilgsnį bet kurion mūsų jaunimo organizacijon, tuoj krenta akin jos neveiklumas. Kodėl? O gi todėl, kad paprastai dirba tik vienas pirmininkas. Jo darbais kiek domisi valdyba. Bent pusė organizacijos narių pasitenkina rankos pakėlimu kartą per metus valdybą renkant, visai nesidomėdama jos veikimu iki kitų valdybos rinkimų. Kita gi pusė ir tos vienintelės metinės pareigos neatlieka.

Akyvaizdoje tokio organizacijos veikimo įkiriai skverbiasi galvon mintis— kam iš viso toji organizacija reikalinga, jeigu vistiek dirba tik vienas asmuo, kuris juk be organizacijos galėtų neblogiau dirbti ir dar greičiau susilauktų pagalbos iš šalies, negu dabar iš „organizuotų bendraminčių".

O kiek apsišvietusio jaunimo net ir formaliai nepriklauso organizaci-

joms, kiek mūsų šviesusis jaunimas domisi ne jaunuomenės organizacijomis ir kodėl šitaip darosi,—būtų ilga kalba ir įvairių „nenugalimų" kliūčių skaičiavimas, bet iš tikrųjų rastum tik vieną rimtą kliūtį, kurią tektų pavadinti visuomeniškumo stoka.

Mūsų jaunosios šviesuomenės visuomeniškas nesubrendimas nesunku pastebėti ir privatiniame bendravime. Čia labai retai išgirsi rimtesnę kalbą ar diskusijas gyvaisiais visuomenės reikalais. Dažniausiai, susiėjus krečiama šposai ar kitaip žaidžiama ilgus vakarus iki visiško nuovargio. Tiesiog jau tokia mada. Niekam ir galvon neateina, kad neformaliame susirinkime, be pirmininko ir sekretoriaus, būtų galima kuriuo nors rimtu reikalu mintimis pasidalinti.

O kiek šiųdienėje lietuvio būklėje kyla aktualių klausimų! Kiek įdomių temų diskusijoms pateikia gyvenimas! Tokios diskusijos galėtų sukelti labai vertingų minčių, ugdytų diskutuojančių susidomėjimą bendraisiais visuomenės reikalais ir gilintų tų reikalų pažinimą. Žodžiu, būtų iš to naudos, o nuolatiniai šposai ir žaidimai tik alina jaunuolio sielą.

Nedalyvavimas mūsų jaunimo organizuotame visuomenės gyvenime ir nesidomėjimas visuomeniškais reikalais turi dar ir tų liūdnų pasėkų, kad daugelis to jaunimo, net ir aukštuosius mokslus einančio, nesusidaro aiškios pasaulėžvalgos ideologiniais bei socialiais klausimais arba pasisavina svetimas tais klausimais teorijas, neturinčias jokio ryšio su mūsų tautiečių tikrąja būkle ir net priešingas jų gyviesiems reikalams. Dažnai ir išmokslintas jaunuolis nemoka kritiškai vertinti visuomeniško gyvenimo reiškinių bei svetimų ideologinių šūkių. Kiti būna visai abejingi tiems reiškiniams, nes jie nesusivokia jų priežastyse ir nenumato jų tiesioginių pasėkų.

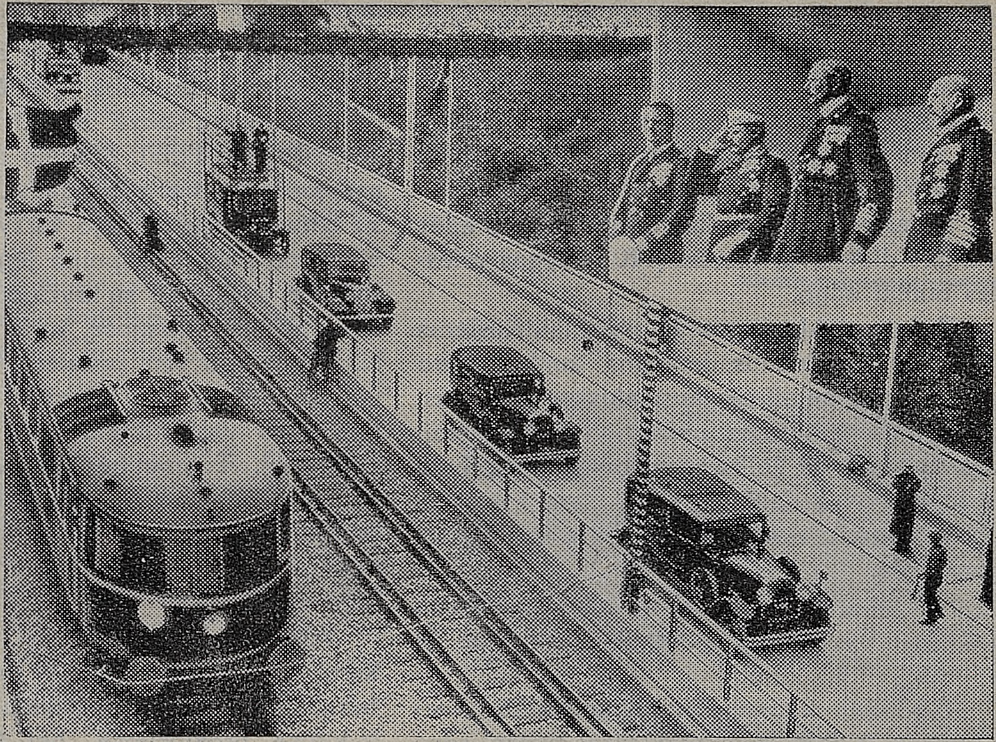
Jaunuolis be pasaulėžvalgos, be tvirtų ideologinių ir socialių įsitikinimų, negali savo tautai ir visuomenei naudingai patarnauti, nes jis neturi to saiko, kurio pagalba galėtų vertinti gyvenimo įvykius ir tiksliai atskirti, kas galima, o ko jam nevalia.

Klaidingoji pasaulėžvalga, kuri atsiranda tik dėl menko savųjų reikalų pažinimo, paprastai neigia savuosius reikalus, o jų vieton stato svetimuosius ir todėl visuomet būna mums žalinga.

Dažnai mūsų jaunuomenėje pasireiškia ir nemokėjimas bendrame bare lietuviškojo darbo dirbti. Pagrindinė nesusitarimo priežastis paprastai būna ta, kad jaunieji veikėjai dažnai žiūri į visuomenišką darbą iš savo asmeninių reikalų kertelės. Mat, daugeliui visuomeniškas veikimas tai tik proga pasirodyti ar kitokios asmeninės naudos siekti. Todėl kiekvienas mielai sutinka būti tik pirmininku ar kitu titulu pirmojon kėdėn atsisėsti. Jeigu toji pirmenybė kitam atitenka, tai jis prie sumanyto darbo nė rankos nepridės, o jei galės, tai dar kitiems dirbti trukdys ir ieškos naujos progos, kad pirmon eilėn išlindus.

Aukščiau suminėti mūsų jaunosios šviesuomenės visuomeniški negalavimai pražudo daug mūsų kūrybinių jėgų ir sudaro nemaža kliūčių siekiant savo tautai šviesesnės ateities. O tie negalavimai nesunkiai gydomi, tik kiekvienas savaisiais susirūpinkim.

Titnagas.

Lietuvoje Klaipėdos miestas kasdien vystosi, judėjimas jame nuolat didėja. Vaizdely matome, kiek daug miesto gatvėse automobilių ir tramvajų. Kairėj viršuj Klaipėdos krašto vadovybė ir svečiai.

MŪŠIS TIES ŠIAULIAIS*)

(700 metų sukaktuvėms paminėti)

Pereito mėnesio 22 d. suėjo 700 metų, kai ties Saule—Šiauliais mūsų proseniai sumušė įsiveržusį Lietuvon ir grasantį jos sūnums vergijos pančiais vokiečių kalavininkų ordiną ir tuo ilgiems laikams užkirto atėjūnams kelius ir sugriovė pragaištingus jų siekių planus.

Ta proga ir mes, šio krašto lietuviškasis jaunimas, pagerbdami mūsų prosenių garbingai laimėtas kovas ir mūšius, nors prabėgomis susipažinkime su tais laimėjimais ir jų pasėkomis vėlesniems laikams.

Vokiečių miesto Bremeno pirkliai, beplaukiodami Baltijos jūros pakraščiais ir beprekiaudami su tų pakraščių gyventojais, 1158 metais atvyko ir į Latviją, į tą vietą, kur Dauguva įteka į jūrą.

Nors latviai ir nelabai pasitikėjo ateiviais, bet, matydami juos geruoju elgiantis, pradėjo su jais prekiauti. Vokiečiai pirko iš latvių kailius, medų, vašką ir kitus jų krašto produktus, duodami jiems už tai gelumbės, audeklų, geležies, druskos ir kitų latviams reikalingų daiktų.

Vokiečiai, pažinę Latviją ir pamatę, kad čia galima turėti gero pelno, pradėjo čia stiprintis ir jau nebenorėjo geruoju iš čia išvykti. Latviams ir jų kaimynams lietuviams nelabai malonūs buvo tie nekviestieji svečiai ir aiškūs jų siekiai. Todėl jie ne kartą užpuldinėjo vokiečius, naikino juos, stengdamies išstumti iš apgyventų jų vietų. Vokiečiai, prisidengdami kryžiaus ženklu ir skelbdami pasauliui, kad einą krikštyti stabmeldžių latvių ir jų kaimynų lietuvių, kaskart labiau spraudėsi Latvijon. Tą krikštą jie nešė ugnimi ir kardu, bet ir nuo latvių kardo karo lauke krito net du vokiečiai vyskupai. Trečias iš eilės vyskupas Albertas, pamatęs, kad nepavyks nuveikti latvių be nuolatinės kariuomenės, nutarė įsitaisyti ją ir tam tikslui įsteigė Rygoje „Kardininkų broliją", pramindamas ją taip todėl, kad jos nariai nešiojo baltą apsiaustą, ant kurio buvo išsiūtas rau-

*) Paskaita, skaitytina jaunimo susirinkimuose.

donas kardas. Vysk. Alberto sumanymas rado pritarimo jo tautiečių tarpe.

Atsirado ne maža norinčių pasižymėti kovose su latviais. Dar labiau traukė vokiečius tai, kad naujoj šaly galima geriau įsitaisyti negu Vokietijoj.

Todėl vokiečiai nesiliovė ėję, brolijos eilės kaskart didėjo, jų įkurtas (1201) Rygos miestas nuolat augo.

Mažai ginkluotiems ir išsisklaidžiusiems mažomis giminėmis latviams sunku buvo spirtis prieš geležimis apsikalusius vokiečius.

Dar esant gyvam pačiam vyskupui, toji brolija—ordinas, Volkvino vadovaujamas, slydo iš jo globos ir darėsi kaskart savarankiškesnis ir pamažu išaugo į savistovią karišką organizaciją.

Neilgai trukę vokiečiai nuveikė beveik visą Latviją. Gyventojus pavergė ir pagrobė jų žemes.

Vokiečiai šiuo grobiu nesitenkino. Tartum ugniakalnio lava plito į visas puses, savo groboniškais nagais kruvino ir Uždauguvio kraštus. Netrukus dešiniajame Dauguvos krante pavergė Jersikos kunigaikštį ir Žemgaliją su jos valdytoju Viesturiu. Neaplenkė ir kuršių krašto.

Kovodami su žemgaliais ir kuršiais, kalavininkai siekė ir lietuvių, ypač žemaičių sodybas. Lietuviai, numatydami tuos vokiečių antpuolius, nusprendė sunaikinti kalavininkus svetimose žemėse, todėl 1186 — 1225 metų laikuotarpy lietuviai dažnai puldavo vokiečių pavergtus kraštus. Ir taip lietuvių karių pulkai pasiekdavo lyvių (Turaidą ir Metsepolę), letgalių (Imerą, Telavą), estų (Tartu, Sakala) gyvenamas vietas bei gretimas Ezelio ir Monos salas. Dažnai lietuviai puldinėdavo ir artimąsias priešo pilis, kaip Rygą, Solaspilį, Koknesę, Lielvardę ir kitas.

Visa tai vokiečiams—kalavininkams sudarydavo nepaprastų nuostolių. Dar ir šiandie senose latvių ir estų dainose apdainuojami tie Lietuvos karių žygiai.

Iki 1225 metų vokiečiai tik gynėsi nuo lietuvių antpuolių, po tų metų, gavę stiprią iš Vokietijos ir kitų kraštų paramą, visa savo energija puolė lietuvius. Jau 1229 metais vokiečiai surengė į Lietuvą didelį žygį ir įsiveržė į Nalšėnų apylinkę. Čia įvyko didelis mūsis, žuvo nemaža abiejų pusių karių. Vokiečiai toliau nebeėjo, grįžo atgal, matyt, gerokai buvo praretintos jų eilės.

Po tų kovų buvo sunkūs kalavininkams laikai (1229—1236). Pradėjo bruzdėti lietuvių padrąsinti kuršiai ir žemgaliai, nesusipratimas su danais, kurie pradėjo varžyti vokiečių laivų plaukimą į Rygą, silpnino jėgas. Kalavininkai sumanė susijungti su kryžiuočių ordinu, kurie buvo įsikūrę Prūsuose, į vieną broliją ir tuo būdu pavergti visą pabaltę. Kiti kraštai buvo jau nugalėti, beliko nuveikti tik Lietuva, t. y. Mindaugo valdomi Aukštaičiai ir Vykinto—Žemaičiai. Tuometinė Lietuva, kurios karių pulkai siekdavo Naugardą, Pleskavą, Polocką, Smolenską ir kit., buvo galinga. Jai pavergti reikėjo žymių jėgų, reikėjo suruošti didelį karo žygį.

Vokiečiai — kalavininkai pradėjo ruoštis karui. Visoje Vokietijoje — Bremeno, Magdeburgo, Havelbergo, Verdeno, Brandenburgo ir kitose provincijose, bei Gotlando saloje buvo kviečiami į talką prieš Lietuvą. Pavergti žemgaliai, kuršiai, estai buvo rengiami dideliam žygiui, be to, Naugardo, Polocko ir Smolensko apylinkių gyventojai buvo pinigais traukiami į kalavininkų talkininkų būrius. 1236 metų pradžioje į Padauguvį atvyko iš Vokietijos didelės karo pajėgos grafo Henriko von Dannenbergo ir didiko Teodoriko von Haseldorfo vadovaujamos. Birželio mėnesį buvo jau visai paruošta kalavininkų ir jų talkininkų kariuomenė žygiui į Lietuvą. Atvykę riteriai nerimavo. Ragino vyriausiąjį karo vadą, kalavininkų ordino magistrą Volkviną, kad greičiau jis vestų į karo lauką, kur tikėjosi pergalėsią ir laimėsią kovotojų vardą bei pasižymėjimus. Magistras Volkvinas ilgai nesipriešino. 1236 m. rugsėjo mėnesį su kariuomenės pulkais išžygiavo į Lietuvą.

Tačiau iki ją pasiekė, turėjo perklampoti balas, perbristi upes, kurios rudens metu buvo labai patvinusios. Po ilgų žygių riteriai pasiekė Lietuvą. Pakeliui visa degino, naikino, kas tik po ranka jiems pateko.

Lietuviai kantriai kentė ir visai jiems nesipriešino. Moterys ir vaikai buvo išsislapstę, o vyrai, susirinkę į didesnius būrius, neišleisdami priešo iš akių, atlydėjo vokiečius iki klampių pelkių ir čia pastojo jiems kelią.

Vokiečiai nenorėjo nepatogioje vietoje grumtis ir mėgino ištrūkti, bet, deja, jau buvo pervėlu. Iš visų pusių lietuviai priešą užpuolė ir po ilgos, sunkios kovos daugumą jo sąjungininkų iškapojo. Tik kas dešimtas, kaip sako kronikininkai, ištrūko sveiki.

Vienos kronikos autorius šitaip aprašo kalavininkų smūgį:

— „O varge, kam šis žygis buvo tokiu metu sugalvotas! Kai jie pasiekė upelį, akis į akį susitiko su priešu. Tie riteriai, kurie Rygoje buvo taip smarkūs, dabar pabugo ir nuleido rankas. Kalavininkų magistras jiems kalbėjo: „Dabar kaip tik laikas susigrumti su priešu, nes nuo šio mūšio priklauso mūsų garbė; kai tik pačius pirmuosius parblokšime, linksmi galėsime žygiuoti toliau". Pradėjo vis labiau artėti priešas, kuris taip gudriai buvo suplanavęs savo puolimą, kad vokiečiai gynėsi taip silpnai ir buvo iškopoti kaip bobos, ištaškyti buožėmis. Taip žuvo magistras su savo broliais".

Tai buvo nepaprastai skaudus vokiečiams— kalavininkams smūgis. Įvairūs metraščiai skelbia, kad Vykinto vadovaujami ir Mindaugo remiami lietuviai taip sudavę priešui, kad tik koks dešimtas sugrįžę namo. Drauge su atkeliavusiais riteriais žuvo ir jų vadai.

Šis nelauktas vokiečių-kalavininkų ir jų sąjungininkų pralaimėjimas, o didelis lietuvių laimėjimas, nustebino visą Europą. Nuo to laiko vokiečių galybė Pabaltyje ėmė silpnėti. Dauguma riterių iš kalavininkų ordeno išstojo. Tas mūšis taip susilpnino kalavininkų jėgas, kad tik po 20 metų jie drįso pasirodyti karo lauke. Šiuo kalavininkų pralaimėjimu ties Šiauliais pasinaudojo kuršiai, žemgaliai ir Samos salos estai. Jie sukilo, išsivadavo iš kalavininkų priespaudos ir apie 20 metų gyveno laisvi, nevaržomi. Tuo pačiu vokiečių veržimasis į Lietuvą buvo sustabdytas ilgiems laikams. O per tą laiką gerokai sustiprėjo ir susitvarkė vieninga Mindaugo Lietuva, kuri ir vėlesniais laikais priešui buvo sunkiai bejkandamas riešutas.

Romuvietis.

LIETUVOS VIENYTOJAS

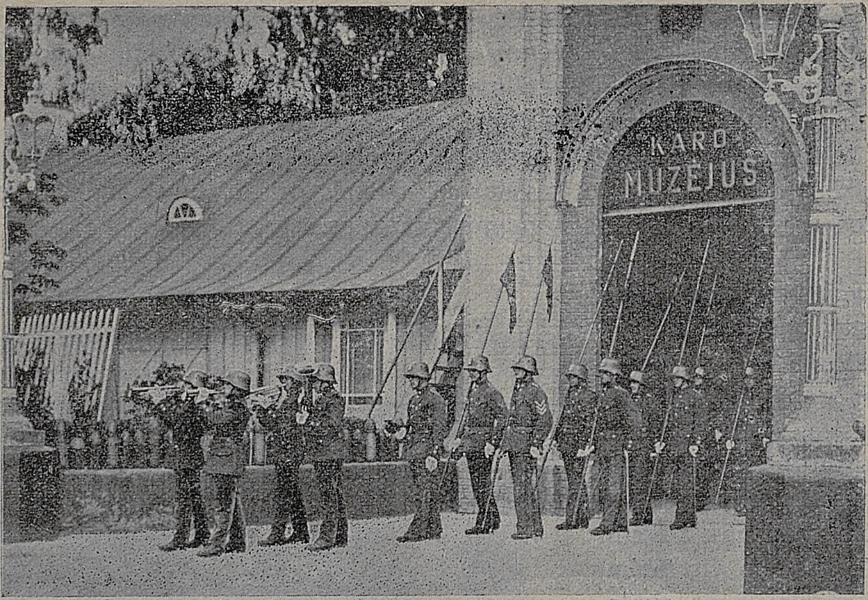
Mindaugas — Lietuvos karalius, kuris sujungė visas Lietuvos žemes į vieną valstybę. Jis valdė Lietuvą mūšio ties Šiauliais-Saule metu. Jo pasiųstas Vykintas sutriuškimo vokiečių—kalavininkų galybę

ZIGMAS TUREIKA

Už lango

Ruduo už lango jau rūstus,
Lietaus lašai į stiklą barškina,
Vėjas lipdo ant stiklo lapus.
Taip neseniai šypsojos dar jurginai,
Taip nesenai skambi daina laukuos' aidėjo,
Taip nesenai dar linksmos mintys pynės!

Vakar... buvo graži naktis:
Švietė mėnulis didelis,
Juokiausi, kad jisai sutinęs...
Ir kas tikėjosi, kad tokią naktį
Vaikščiojo mirtis — šalna —
Ryte už lango jau nebešypsojo man jurginai.

MALDA UŽ ŽUVUSIUS

„...Lėtai prasiveria Karo Muziejaus didelės durys ir iš vidaus pasigirsta graudus invalidų orkestro balsas"... Tai lietuviai gerbia žuvusius už laisvę kovotojus.

Patriotizmas—tėvynės meilė

Kai išgirstu žodį „patriotizmas“, kai pradedu galvoti apie tėvynės meilę, prisimena man gražus, jau praeity paskendęs, saulėtas pavasario rytas ir raudonkojai varnėnai.

Prieš dvidešimt penkerius metus, kada dar mažas piemenėlis, sėdėdamas sode, vijausi botagą, parlėkė varnėnų pulkelis ir ryžtingai kovojo dėl inkilo. Cypė, triukšmavo, kapojosi, tampėsi už sparnų. Mat, kiekvienas jų norėjo užimti inkilą. Prisėlinęs prie obelies, stebėjau jų kovą ir pastebėjau, kad tai tie patys varnėnai, kurie pernai buvo išperėti šiame inkile, kad tai tie patys, kuriems pernai dar mažiukams nudažiau kojytes raudonu rašalu ir pavadinau juos „manaisiais“.

Juokiausi tada iš jų, kad jie kvaili, kad pešasi dėl to vieno inkilo, kai tuo tarpu sode buvo dar laisvi penki inkilai.

Tik po 15 ar 20 metų, kai vienas, likimo nublokštas, slankiojau plačiomis Argentinos sostinės, Buenos Airės gatvėmis ir galvojau apie savo brolius, seseris, apie savo krašto gražiuosius miškus, lygiasias pievas, kada gimtasis kraštas, samanota bakužė kvepėt kvepėjo, tik tada supratau, kodėl tie varnėnai tuomet kovojo dėl inkilo, tik tada pajutau, kaip brangus gimtasis kraštas, kaip šventa yra tėvynės meilė — patriotizmas.

Nors savo tėvynėje kartais esti labai sunku gyventi, nors svetur pasidaro daug lengviau, bet savo gimtasis kraštas, savo tėvynė, kurioje yra palaidoti mūsų artimieji, tėvų tėvai, visada yra miela, brangi.

Tėvynės meilė arba patriotizmas yra žmonėms įgimtas dalykas. Su juo kovoti — reikštų eiti prieš pačią žmogaus prigimtį, o mes gerai žinome, kad gamta skaudžiai keršija tiems, kurie eina prieš ją. Tėvynės meilė esti gaivališka, neįauklėta ir sąmoninga, auklėjimo bei auklėjimosi būdu išugdyta. Tos gaivališkos tėvynės meilės pradmenys gludi pačioje žmogaus prigimtyje. Jas tam tikri atsitikimai sužadina, suvirpina, lyg jautrią smuiko stygą. Tam tikrais atvejais tėvynės meilė jautresniųjų žmonių širdyse gali užsidegti, kaip didelė aistra.

Tokių tėvynės meilės aistringų pasireiškimų yra daug kartų pergyvenusios visos tautos. Ypač gaivalingai suliepsnoja tėvynės meilė didžiųjų pavojų metu. Atsiminkime kad ir Didįjį Europos karą. Tūkstančių tūkstančiai kilniausio karžygiškumo pavyzdžių gimė iš tėvynės meilės. Šimtai tūkstančių, net milijonai savanorių nešė savo gyvybės aukas ne dėl asmeniškos naudos, ne dėl asmeniškos garbės, bet dažniausiai dėl tėvynės meilės.

Tautos garbė, jos gyvybiniai reikalai iš vienos pusės, mirties pavojai iš antros—kėlė tėvynės meilę. Žmogus, kurs myli, savo mylimojo reikalui lengvai pasišvenčia. Jis yra drąsus, nebijo kad ir didžiausių pavojų.

Gražų tėvynės ir gimtojo krašto meilės pavyzdį matome K. Kiumelo Didžiojo karo laikų apysakoje. Štai trumputė jos ištrauka:

„Krimo saulė leidosi į debesis. Tolumoj girdėjosi kanuolių griausmas, trimitų ir bugnų garsai. Atėjo kovos valanda. Mat, rugsėjo aštuntą dieną buvo paimta Malakovo aukštuma. Kariuomenėje nuo generolo iki paprastojo kareivio viešpatavo drąsa ir dvasios pakilimas. Kiekvienas kovojo už tėvynę, už savo tautos garbę, trokšdamas saviems nugalėjimo.

Karolis laikėsi šalia savo kapitono, kurs aukštai iškėlęs kardą, griausmingai sušuko: „pirmyn". Tuo tarpu suzvimbė kulipka ir kapitonas pargriuvo žemėn. Bet Karolis nieko netėmydamas, drąsiai ėjo per ugnį ir kulipkų lietų. Pavojaus valandoje, jisai dėl draugų užmiršdavo save. Mūšio lauke jis buvo kaip liūtas. Bet netikėtai krito kanuolės kulipka ir nutraukusi abi rankas, parbloškė su draugais žemėn.

Gailestingosios seselės, lyg ramybės angelai, su nenuilstamu uolumu tvarstė nelaimingųjų žaizdas.

— Sesute, kaip gaila, kad mano kūnas negalės ilsėtis mūsų parapijos kapuose, gimtajam krašte, dėl kurio paaukojau savo jauną gyvybę. Karui pasibaigus, tu, sese, grįši Prancūzijon. Jei bus galima, nueik pas mano seną ir gerą motutę ir pasakyk jai, kad aš ją ir savo tėvynę iki paskutinės valandos labai mylėjau. Nunešk jiems mano garbės kryžių ir padalyk tarp mano brolių ir seserų tą raudoną juostelę, o dabar miela sese, atkalbėk man mūsų krašto mano gražioje gimtoje kalboje mirštančiųjų maldelę".

Prie mirštančiojo lovos ji meldėsi gimtoje prancūzų kalboje. Karolis jai tyliai pritarė. Jo veide matėsi dvasios pakilimas ir laimė, kad šalia jo tautietė, gailestingoji sesutė, paskutinėse valandose kalba gimtąja kalba.

Dar sykį pravėrė dėkingas akis ir giliai atsidusęs sušnibždo: „Kaip saldu mirti už Tėvynę", ir nusviro. Karolis mirė.

JUOZAS KĖKŠTAS

Skundas

Pavasari,
kodėl taip greit tu nuvytai,
gėlėmis, saulės spinduliais
pralinksmint mano sielos nesuspėjęs?
Pavasari,
kodėl?
Vos į gyvenimą išėjęs,
vos kelią jam praskinti mėginau, —
ir jau
Tave
aš praradau...
Sakyk,
kodėl?

Ir taip mirė šimtai, tūkstančiai gyvenimu tviskančių jaunuolių, laistydami savo krauju tėvynės meilės gėlynus.

Tėvynės meilės regimieji ženklai—simboliai kultūringame pasaulyje visur yra gerbiami. Po Didžiojo karo didžiausiais tėvynės meilės simboliais daugumoje kraštų yra paminklai žuvusiems už tautų laisvę, kuriuos simbolizuoja nežinomųjų kareivių kapai. Ir mes matome, kad tautos ypatingai gerbia tik savo patriotizmo simbolį—nežinomo kareivio kapą — mes matome, kad ir tarptautiniuose santykiuose ši pagarba dažnai parodoma. Tautų atstovai, norėdami parodyti pagarbą toms tautoms, kurių svetingumu naudojasi, iškilmingai pagerbia patriotizmo arba tėvynės meilės aukurus. Prie nežinomojo kareivio kapo jie deda kaip pagarbos ženklą vainikus arba gyvąsias gėles. Vadinasi, šiandien patriotizmas yra ypatingai keliamas ir gerbiamas.

Labai įdomus klausimas, kokį vaidmenį patriotiniame auklėjime vaidina tikybinės organizacijos ir bažnyčia. Tenka pabrėžti, kad tas vaidmuo yra daug didesnis, negu kai kas mano. Tik atsiminkime, ką reiškia tikėjimas, ką jis yra padaręs atskiroms tautoms, patekusioms į politinę nelaisvę. Toli neieškokime, pažiūrėkime į mūsų tautą. Rusų viešpatavimo laikais tas tikėjimas kaip tik buvo vienas iš pagrindinių, pats svarbiausias tautinio atsispyrimo veiksnys. Tai gali patvirtinti ir šiurpi Kražių istorija. Bendros maldos, iškilmingos pamaldos su atitinkamomis prakalbomis, bažnytinės procesijos, pagaliau ir pats bažnyčios menas juk tai dideli auklėjimo

veiksniai. Todėl ir netikintis žmogus, norėdamas būti geras savo krašto patriotas, tikėjimo bei religinių organizacijų veiksnius turi vertinti teigiamai.

Tikybinės organizacijos nariai turi savo vienybės, savo bendruomenės jausmą, kuris visiškai dera su tautinės vienybės jausmu — patriotizmo pagrindu.

Patriotinio auklėjimo priemonių yra daug. Visų jų tikslas — sužadinti tautinės sąmonės jausmą atskiruose žmonėse, paskui organizacijose ir bendruomenėse. Juk paprastas kultūrinis auklėjimas kartu yra ir patriotinis. Juo žmogus yra daugiau apsišvietęs, juo jis geriau pažįsta tautų istoriją ir tarptautinius santykius, juo jis yra didesnis savo krašto patriotas.

Taigi, atskiro žmogaus mokslinis išsilavinimas, jo politinis susipratimas yra kelias į patriotizmą.

Tėvynės meilės jausmas yra tyras, nedirbtinis, todėl kiekvienam žmogui jis yra šventas ir brangintinas.

Visais laikais ir iki šios dienos lietuviai pasižymėdavo ir pasižymi giliu patriotizmu. Ypatingai šių dienų lietuviai gerbia savo didvyrius ir kovotojus už lietuvių tautos laisvę. Kaip visos tautos, taip ir lietuviai yra pastatę savo didvyriams gražių paminklų ir sudarę iškilmingų jų garbei apeigų.

Vienas užsienio žmogus, sugrįžęs iš Lietuvos, šitaip rašo:

„Kaune, Karo Muziejaus sodely pastatytas laisvės paminklas. Sparnuotas angelas iškėlęs vėliavą. Dešinėj iš paprastų akmenų sukrautas paminklas žuvusiems už laisvę. Nors paprasti tie akmens, bet brangesni už deimantus. Jie surinkti iš kovų laukų ir ne vienas karių krauju aptaškytas. To paminklo viršus baigiasi kryžium, nuo kurio šonų sklinda saulės spinduliai. Paminklo apačioj pilna liūdėsio lietuvaitė puošia gėlėmis kario kapą.

Kiekvieną vakarą, saulei leidžiantis, pasigirsta pirmas trimitas vėliavos nuleidimo iškilmėms. Šios iškilmės skiriamos žuvusiems už laisvę pagerbti. Suskambėjus antram trimitui, visi nutyla. Lėtai prasiveria didelės Karo Muziejaus durys ir iš vidaus pasigirsta graudus invalidų orkestro balsas.

Invalidai, Vyties vėliavėlėm nešini, išsirikiuoja prie kritusių už laisvę paminklo.

Suskamba gūdus maršas, žadinąs visų pagarbą didvyriams. Po to nuleidžiama nuo stiebo vėliava. Invalidai nusiima juodus šalmus su geltonais Vyties kryžiais, o orkestras groja „Marija, Marija" — maldą už žuvusius. Nuo aukuro vilnioja dideli dūmų kamuoliai. Jie mėlynam rūke skandina invalidus ir ilgomis juostomis klostosi po kojomis. „Marija, Marija!" maldos garsai plaukia, tartum skundas, dėl ko tokiais sunkiais keliais turėjo eiti lietuvių tauta".

Taip gerbia lietuviai, panašiai gerbia ir kitos tautos savo žuvusius už laisvę didvyrius-kovotojus. *A—nas.*

ŽUVUSIEMS UŽ LAISVĘ

„...Nors paprasti tie akmens, bet brangesni už deimantus. Jie surinkti iš kovų laukų ir ne vienas karių krauju apšlakstytas"...

PAS ŠVENTĄJĮ TĖVĄ

(Iš ciklo „Mūsų kelionė po Europą")

Kiekvienas žino, kad Šv. Tėvas gyvena Romoje. Bet gal ne visiems aišku, kodėl, būtent, popiežius gyvena Romoje, o ne Londone, Paryžiuje, ar kuriame nors kitame mieste. Bent kiek pagalvojus, nesunku atsakyti, kodėl taip yra.

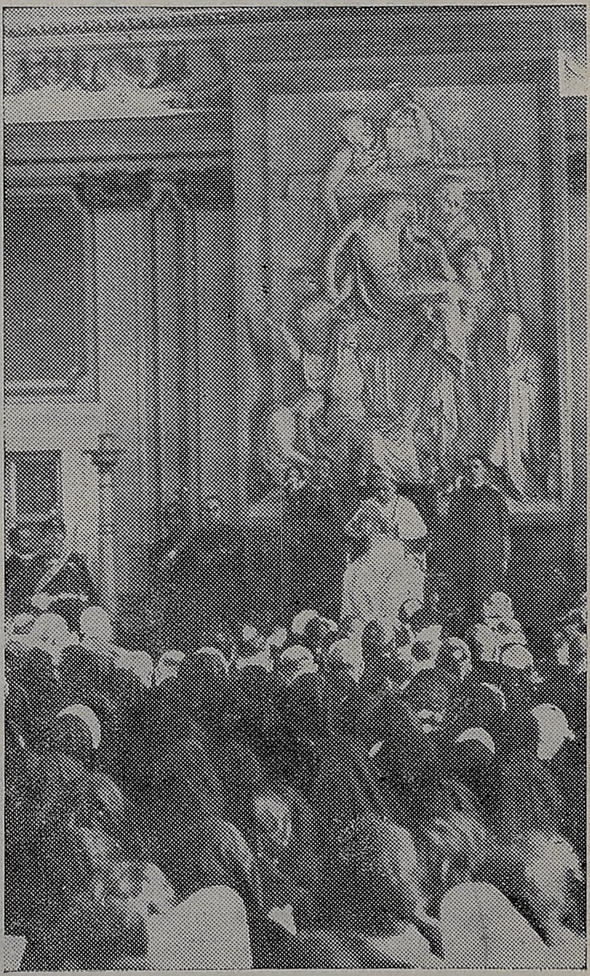
Romoje gyveno pirmasis popiežius — šv. Petras, kuriam Kristus pavedė įsteigti Katalikų Bažnyčią. Šv. Petro pirmieji įpėdininkai taip pat turėjo gyventi Romoje. Pagaliau nusistovėjo tokia tradicija, kad popiežius turi gyventi tiktai Romoje. Beje, viduramžių laikais, kaž kuriam laikui popiežiaus sostinė buvo perkelta iš Romos į Prancūzijos miestą Avinijoną, bet po kiek laiko popiežius vėl sugrįžo gyventi Romon. Napoleonas siūlė popiežiui Pijui VII persikelti gyventi Paryžiun, kuris turėjo būti visiems laikams popiežių sostinė, bet Pijus VII nesutiko.

Mat, kad Kristaus Bažnyčia išsilaikytų savo didžiojo paskyrimo poaukšty, kad Bažnyčia nebūtų išnaudojama žemiškiems tikslams siekti, — ji turi būti visai nepriklausoma nuo svietiškos valdžios. Jeigu popiežius taptų kurios nors valstybės valdinys, tai jis būtų verčiamas taikintis prie tos valstybės varomos politikos, kuri dažnai būna priešinga kitų valstybių politikai, kitų tautų siekiamiems tikslams. Kadangi popiežius yra visos tikinčiosios žmonijos dvasinis karalius, todėl visos valstybės ir tautos jam yra lygios ir jų siekiami tikslai, jei tik teisingi, vienodai brangūs. Kad Apaštališkas Sostas būtų nepriklausomas nuo kurio nors svietiško karaliaus sosto, jis privalo stovėti nepriklausomoj Bažnyčios valstybėj. Ta valstybė gali būti visai mažutė, bet privalo turėti pilną nepriklausomybę.

Tai buvo suprasta dar pirmaisiais krikščionijos amžiais. Kai tik 313 metais paskelbtu Milano ediktu valdžios buvo leista Bažnyčiai laisvai plėtotis, tai Apaštališkas Sostas savaime tapo nepriklausomas, o kiek vėliau popiežiai tampa faktinais Romos valdovais. Jau 452 m. popiežius Leonas I apgina Romą nuo laukinių hunų, kurie, garsaus Atilos vedami, perėjo visą Europą, palikdami pakeliui tik kraują ir pelenus. Popiežius išgelbėjo Amžinąjį Miestą nuo sunaikinimo be kraujo praliejimo, o tik savo galingu žodžiu. Tuo pat būdu Leonas I 455 m. sulaikė vandalų vadą Genzeriką.

Kai vėliau ėmė grumoti Romai langobardai, tai Apaštališkąjį Sostą užsistojo frankų karalius Pipinas Mažasis. Jis, nugalėjęs langobardus, padovanojo 757 m. popiežiui Ravėnos kraštą su dvidešimts trimis miestais, kad popiežius, turėdamas didesnę valstybę, pats galėtų gintis nuo laukinių tautų, kurios

AUDIENCIJA VATIKANE

Popiežius Pius XI, sėdėdamas iškilmingame soste, sako kalbą atvykusiems atlankyti maldininkams.

Dabartinis popiežius Pius XI.

tuomet plūdo į Italiją. Frankų karalius Karolius Didysis 774 m. dar padovanojo popiežiui Bolonijos, Feraros ir Imolos miestus. Tuo būdu susikūrė gana didelė Bažnytinė valstybė, kuri laikėsi virš tūkstančio metų.

Prancūzų revoliucija XVIII amž. gale davė pradžią bedievių kovai su Bažnyčia. Napoleono didieji karai sukėlė įvairiuose kraštuose laisvamanių judėjimą. Tuo metu ir Italijoj įsikūrė „karbonarų" ir „Jaunosios Italijos" draugijos, kurios turėjo tikslu sukurti didelę valstybę Sardinijos karaliaus Viktoro Emanuelio valdžioje. 1870 m. rugsėjo mėn. 20 d. Sardinijos kariuomenės vadas Kadorna, vietinių partizanų vado Garibaldio padedamas, užėmė Romą ir paskelbė suvienytos Italijos nepriklausomybę. Tuo būdu buvo panaikinta Bažnytinė Valstybė ir popiežius neteko iš viso politinės valdžios ir savo žemių. Nuo to laiko popiežius ženklan protesto ir nenorėdamas tapti pasaulinės valdžios valdiniu gyveno, užsidaręs savo rūmuose pasivadindamas „Vatikano kaliniu". Tik 1929 metais buvo grąžinta popiežiui politinė valdžia. Tais metais, būtent, buvo pasirašyta tarp popiežiaus ir Italijos valstybės vadinamoji Laterano sutartis, kuria buvo pripažinta Vatikano valstybės nepriklausomybė ir neliečiamybė. Itališkai Vatikano valstybė vadinama: *Città del Vaticano.*

Vatikanas yra iš tikrųjų tik Romos miesto dalis. Iš viso Vatikanas užima tiktai pusę kvadratinio kilometro plotą arba 44 ha. Gyventojų popiežiaus valstybėje yra tiktai apie 520. Vatikanas apima ir šv. Petro baziliką. Pačioje Romoje yra tam tikras skaičius trobesių, kurie priklauso Vatikano valstybei. Pirmoj eilėj čia paminėtina Laterano rūmai ir kai kurios bažnyčios. Saugumo ir tvarkos prižiūri popiežiaus gvardija, kuri susideda iš 120 žmonių. Vatikanas turi savo paštą, geležinkelio stotį, siunčiamąją radio stotį ir savo laikraštį „Osservatore Romano". Vatikano vėliavą sudaro geltona ir balta spalva, suderintos išilgai. Balto lauko viduryje yra Vatikano valstybės herbas, kurį sudaro skydas su sudėtais raktais kryžmai viduryje, viršuj raktų—tijara.

Iš viso yra buvę 261 popiežius. Dabartinis popiežius Pijus XI yra 262-rasis.

Popiežius yra renkamas ligi gyvos galvos. Seniau popiežių rinko dvasininkai drauge su pasauliečiais, viduriniais amžiais popiežiaus rinkimuose dalyvavo taip pat atskirų valstybių monarchai, šiandie gi popiežių renka tiktai kardinolai. Kardinolų iš viso yra 70. Nusistovėjo paprotys, kad pusė kardinolų turi būti italai. Taip pat popiežius gali būti išrinktas tiktai iš kardinolų tarpo. Per rinkimus kardinolai esti uždaromi, užmūrijami tam tikrose cėlėse. Tik cėlių duryse paliekami langeliai, per kuriuos paduodama valgis, ir paimama balsai—kortelės. Kardinolų uždarymas cėlėse vadinama *conclave.* Conclavė įvesta dėl to, kad kardinolai negalėtų savo tarpe susitarti, ką turi išrinkti popiežium, kad rinkimai eitų

be pašalinės įtakos, pagal savo sąžinę. Balsavimai vyksta du kartu—prieš piet ir po piet. Išrinktuoju laikomas tas, kuris gauna $^2/_3$ visų balsų.

Tuojau po rinkimų iškilmingai paskelbiama minioms, susirinkusioms ties Vatikanu, kas išrinktas popiežiumi.

Popiežiaus apdaras ir valdžios ženklai yra šie: balta sutana, pastoralas su kryžiumi viršuje, tijara su trimis karūnomis ir vadinamasis palijus, tai yra balta juosta su juodais kryželiais.

Pats vienas popiežius neįstengia atlikti visų pareigų, kurios jam priklauso. Todėl prie popiežiaus yra visa eilė įstaigų, kurios ir atlieka viską, kas tik reikia. Visos įstaigos, žinoma, veikia popiežiaus vardu ir su jo žinia. Iš viso svarbesnių įstaigų yra 19. Vienos jų vadinasi kongregacijomis. Jos atitinka ministerijas valstybėje, kitos turi kitokius vardus. Kai kurių įstaigų priešakyje stovi pats popiežius. Šiaip gi kitų įstaigų vedėjais yra kardinolai.

Visos popiežiaus įstaigos paimtos draugėn vadinama popiežiaus arba Romos *kurija*.

Kaip žinia, popiežiaus valdžia yra Bažnyčioje aukščiausia. Tai yra popiežiaus *primatas*.

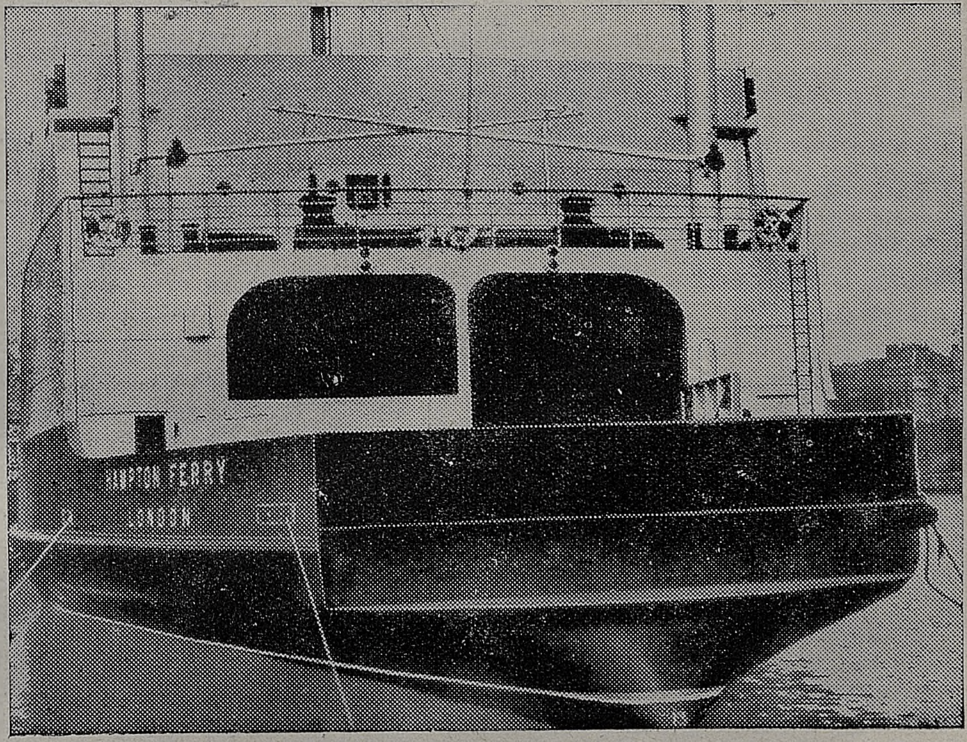
Tarp popiežiaus ir atskirų valstybių yra sudaromos tam tikros sutartys, kuriomis tvarkomi bažnytiniai reikalai valstybėse. Tos sutartys vadinasi *konkordatais*.

Valstybės, kurios yra pasirašiusios konkordatus, laiko paprastai Vatikane savo atstovus. Popiežius gi turi savo atstovus prie atskirų valstybių vyriausybių. Popiežiaus atstovai vadinami *nuncijais*, žemesniojo gi laipsnio atstovai, vadinami *internuncijais*.

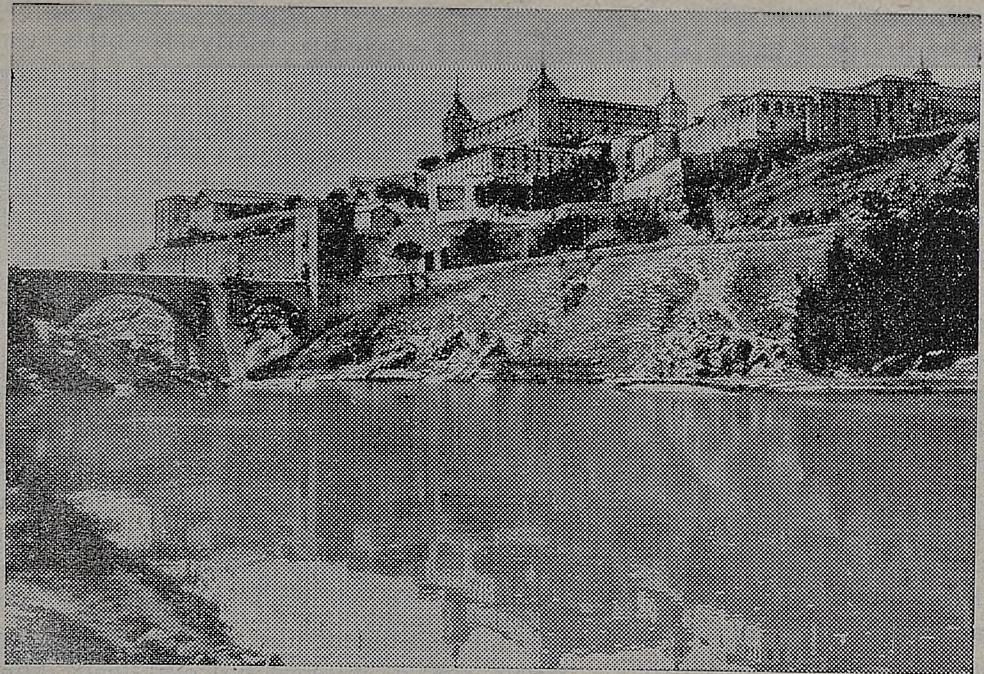
Popiežių kasmet aplanko daugybė maldininkų. Pasimatymas su popiežiumi vadinasi *audiencija*. Per audienciją pirmiausia šv. Tėvas pasisveikina su atvykusiais, duodamas pabučiuoti žiedą. Po to atsisėdęs savo sostan pasako į maldininkus kalbą ir palaimina juos. Pagal priimtą tvarką, visi, kurie nori gauti audienciją pas šv. Tėvą, turi prie to prisirengti. Visi būtent turi būti apsirėdę tam tikrais rūbais. Kunigai turi eiti ilgais, kunigiškais rūbais. Gi vyrai pasauliečiai turi būti juodais kostiumais. Moterys taip pat turi būti apsirėdžiusios ilgomis juodomis ir su rankovėmis suknelėmis. Be to, moterys turi apsidengti galvas juodais vualiais.

X.

TRAUKINIU PER JŪRAS

Iš Prancūzijos į Angliją, iš Europos į Ameriką galima nuvažiuoti per jūras traukiniu. Vaizdely matome milžiną garlaivį, kuriame patiesti bėgiai. Traukinys uoste įvažiuoja šian garlaivin, o jis perkelia traukinį į kitą uostą ir ten paleidžia jį ant bėgių.

Taip atrodė viena gražiausių Ispanijos pilių — Alkazaras, kur narsiai gynėsi Ispanijos kadetai.

Sugriautas Ispanijos Alkazaras

Ispanijoje naminis karas nesibaigia. Jam šelstant, praėjusį mėnesį buvo sugriautas gražus Toledo miesto ir visos Ispanijos papuošalas — Alkazaras.

Toledo miestas yra vienas seniausių visoje Europoje. Pasak Rymo istoriką Titą Livijų, dar prieš Kristaus gimimą (192 m.) toj vietoj, kur dabar Toledo miestas, buvusi pilis. Vėliau, žlugus Rymo imperijai, Europa gyveno tautų kraustymosi laikotarpį. Įvairios tautos, keliaudamos iš Europos į Afriką, perėjo per Ispaniją. Kurį laiką Toledo tvirtovė buvo vakarinių gotų valdoma. Bet gotų viešpatavimas truko neilgai. Gotų valstybė buvo užkariauta vienos arabų giminės, maurais vadinamos. Šie gotus išvijo netik iš Afrikos, bet, persikėlę per siaurą Gibraltaro sąsiaurį, skiriantį Europą nuo Afrikos, užkariavo ir Pirenėjų pusiasalį iki Prancūzijos sienų. Ir taip tos žemės, kur dabar yra Ispanijos ir Portugalijos valstybės, buvo ilgus amžius mazulmonų maurų valdomos.

Reikia pasakyti, jog maurai mokėjo puikiai valdyti. Jie taisė dar Rymo imperijos pravestus plentus, vedė vandentekius ir puošė miestus puikiausiais maurų stiliaus trobėsiais.

Iš tų laikų išliko Ispanijoj daug įvairių rūmų ir šventyklų, kurios ligšiol žavėte žavi lankytoją savo didumu ir puošnumu. Ir Toledo, kuris buvo svarbus maurų kultūros židinys, nebuvo aplenktas. Dar dabar matyti maurų—gotų stiliaus miesto sienos likučiai. Toledo miestas savo išvaizda daugiau primena Afrikos ir Azijos miestus, gatvelės siaurutės, vingiuotos ir klaikios; namai aukšti ir su dideliais užpakalyje kiemais. Be to dar yra užsilikę tos gadynės maurų nutiesti pro tekančią per Toledo miestą upę tiltai, seni vartai ir įvairios bažnyčių bei koplytėlių puošmenos.

Didžiausios Toledo garsenybės yra katedra ir pilis Alkazaras, stovįs aukščiausioj Toledo miesto vietoj. Kitados prie Toledo katedros gyveno vyriausias Ispanijos dvasininkas — primasas - kardinolas, kuris turėjo didelę įtaką visoj valstybėj ir, mirus karaliui, valdydavo šalį iki naujojo karaliaus vainikavimo. Toledo katedra yra viena didžiausių visam pasaulyje. Jos ilgis 120 metrų, plotis—59 m. Katedra lankytojui daro nepaprastą įspūdį ne tik savo didumu, bet ir gražumu. Jos langai išpuošti vitražais, sienos— pilnos paveikslų, o vidus—įvairių, iš marmuro

ALKAZARO GRIUVĖSIAI

Ne žemės drebėjimas, ne audra, bet barbariškos raudonųjų Ispanijos valdžios rankos sunaikino gražiausį amžius stovėjusį kultūros paminklą — Alkazaro pilį.

darytų statulėlių. Toledo katedra buvo dvasinis Ispanijos židinys.

Netoli katedros ant kalno stovėjo Alkazaras. Tai buvo labai stipri pilis. Ilgai teko ispanams dėl jos kovoti. Pagaliau 1085 m. ispanai ją paėmė. Arabai buvo išvaryti ir Alkazaras atiteko visiems laikams ispanų rankosna.

Iš tvirtovės Alkazaras paverstas karalių gyvenamaisiais rūmais. Pagal padavimą, Alkazare gyvenęs kaipo karaliaus vietininkas didžiausias Ispanijos karų su maurais didvyris Sidas Kampeadoras.

Alkazaras degė tris kart ir vis būdavo atstatomas. Paskutiniu laiku Alkazare buvo Ispanijos karo muziejus ir karininkų mokykla. Alkazaro kieme stovėjo Karalio V ispanų Didžiuoju vadinamo, statula, vaizduojanti jo Afrikos užkariavimą su tokiu prierašu: „Arba žūsiu Afrikoje, ar įžengsiu nugalėtoju į Tunisą. Išvydę mūšyje mano arklį ir vėliavą, parkritusią ant žemės, iškelkite aukščiau, nei aš".

Tad toje pilyje grumėsi geriausi Ispanijos sūnūs su daug galingesniu priešu, nešančiu Ispanijai pražutį.

Alkazaro karininkų mokyklos mokiniai — geriausi Ispanijos sūnūs, degą karšta tėvynės meile, kupini entuziazmo ir pasišventimo, pasiryžo išvaduoti gimtąjį kraštą iš raudonųjų nagų, ir iškart stojo sukilėlių pusėn.

Negalėdami susijungti su sukilėliais, kovojančiais pietinej bei šiaurinėj Ispanijoj, užsidarė Alkazare ir pradėjo gintis. Nustebo ne tik Ispanija, bet ir visas pasaulis. Tai buvo netikėtas jų pasiryžimas, nepaprastas, ne kasdieninis šioj materializmo gadynėj jų heroizmas. Pradžioj buvo manyta, jog tai paprastas nesubrendusių vaikėzų darbas, ir kad pakaks poros dienų jų pasipriešinimą sulaužyti.

Bet slinko diena po dienos, o Alkazaro gynėjai netik sėkmingai atremdavo raudonųjų puolimus, bet ir patys puldavo priešą.

Visas pasaulis su įdomumu sekė šią nelygią kovą. Keletas šimtų jaunuolių bevelijo mirti, nei matyti tėvynę svetimos įtakos paveržtą, o prieš juos ėjo visu kuo aprūpinti, gausūs kairiųjų armijos pulkai. Buvo nelygi kova, nelygios jėgos. Bet galingi idėja jaunuoliai nepabugo tos šimteriopos priešo persvaros.

Alkazaro apgulimas truko du mėnesius. Caballero, tapęs Madrido ministerių pirmininku, pasiryžo galutinai paimti Alkazarą. Jis sumanė Alkazarą išsprogdinti. Vadinas, gal-

vojo, kad vardan svetimų Ispanijai idealų lai žūsta istorinės vertės pilis, o jos griuvėsiuose lai išnyksta gausus Ispanijos jaunimo būrys. Tiesa, raudoniesiems Alkazaras išsprogdinti pavyko, bet tuo kova nebuvo baigta. Likusieji gynėjai kovojo ir ant griuvėsių. Tada raudonieji sumanė pilies griuvėsių gynėjus sunaikinti ugnimi. Paėmę ugniagesių švirkšles, ėmė lieti benzinu. Bet gynėjai, išsiveržę iš pilies, atėmė iš raudonųjų švirkšles ir juos pačius aplaistė.

Tuo metu tautinė kariuomenė artėjo prie Toledo. Rugsėjo mėnesio gale į Alkazarą atvyko tautinė sukilėlių kariuomenė, kuri pavadavo išvargusius didvyrius.

Alkazaro istorijos lapas buvo pabaigtas šia nepaprasta kova. Iš puikios pilies liko vien griuvėsiai; ant jų išdygo ir pražydo gražiausia gėlė. Ta gėlė—tai tėvynės meilė. Kad geriau augtų, ji buvo laistoma didvyrių krauju. Dalis gynėjų gyvi įėjo į tautos šventovę — panteoną; žuvę savo žygiu pasistatė amžiną paminklą ne iš šalto granito, ar baltojo marmuro, bet iš Ispanijos motinų padėkos žodžių, iš džiaugsmo ašarų, jog tėvynė bus laisva. Didvyriški Alkazaro gynėjai pasistatė sau paminklą visos žmonijos širdyse, parodydami, kaip reikia kovoti už savo įsitikinimus ir idealus.

Alkazaro kovoms tegali prilygti senovės graikų žygis ties Termopilais. Ir tada galinga ir labai gausi persų kariuomenė išžygiavo pavergti Graikijos. Šiai milžiniškai kariuomenei pastojo kelią nedidelis, vos 300 graikų karių būrys, kuriam vadovavo prie Termopilų karalius Leonidas. Persai turėjo eiti tuo keliu, nes kitur trukdė žygiuoti aukšti kalnai. Graikai kovėsi su priešu ilgai. Bet atsirado graikas išdavikas, kuris priešų kariuomenės dalį pervedė kalnų takeliais. Leonidas, iš visų pusių apsuptas, žuvo. Bet jo žygis nenuėjo veltui. Per tą laiką buvo surinkta visa graikų kariuomenė. Ši persus nugalėjo ir iš Graikijos juos išvijo.

Praėjo nuo to įvykio tūkstančiai metų, o istorija to neužmiršo. Dar praeis amžiai, o mūsų palikonys mokysis didvyriškumo ir iš Alkazaro gynėjų.

Mes, lietuviai, taip pat turime panašų savo istorijoj įvykį. Tai Pilėnų pilies gynėjai, kurie po kovos, matydami priešo persvarą, patys nusižudė, o priešui nepasidavė.

Tai gražūs pavyzdžiai, kaip reikia mylėti savo tėvynė ir kovoti už savo idealus. *Z. V.*

J. ŽIŽMAITIS

Rudenį

Miglotos skaros dangų užklojo,
Išlėkė paukščiai, nutilo dainos,
Dangus per dienas tik ašaroja,
Gamta žaliuosius rūbus jau maino.

Jau nešiūrena pietų vėjelis,
Dainuot dainelės niekas nebando,
Ir paskutinis vysta žiedelis,
Kurį bedantė šalna pakando.

Medžių viršūnės rausvos, geltonos
Klaikiai palydi gestančią saulę.
Geltoni lapai ant tako gula,
O vėjas gieda jiems liūdną dainą.

V. GENYS

Nesuklupsim...

Nesuklupsim kely ir negrįšim atgal,
Nors vėjai siaubūnai mums audrą atneštų,
Klaikioj pakelėje tik kryžių kryželiai...
Tik smiltis klajūnes berastum.

Nesuklupsim kely ir negrįšim atgal,
Nors padangėje saulė užgestų,
Nors kelias vingiuotas, vagom išvagotas
Vestų mus į tamsiąją naktį.

Nesuklupsim kely ir negrįšim atgal
Ir kryžkeliuos savo daugiau nesustosim,
Bet eisim, tėvyne, per tavąjį kraštą,
Su tamsa, audromis kovosim.

RUDENS BALSAS

Guliu išsitiesęs žolėj. Už manęs gelsta miškas. Aš girdžiu, kaip jis kažką nepabaigiamą gieda, lyg tyliai tyliai verkia. Ir jis man toks artimas, savas.

Be reikalo šalia atskleista knyga. Ką man rūpi, kas tenai kieno parašyta, kada miškas miršta ir savo mirtį apgieda?

Pagaliau ir tai visvien! Nieko nemąstau˙ Nieko nenoriu. Man taip gera vienam čia pa miškėj be kokių rūpesčių.

Ten gelmėj treška sakos. Kažkas braukia lapus. Purto lazdynus. Aš girdžiu, kaip krinta žemėn riešutai. Jie turi būt brandūs, geltoni.

Noriu keltis, eiti tenai. Pas juos, pas juos! Bet man taip gera! Žemė vaisiais kvepia. Ir aš guliu.

Va, girdėt žingsniai. Artyn, artyn. Kažkas čia pat, arti už manęs. Neatsigręžiu, nežiūriu. Kas man, kas čia vaikšto?

Praeina... Tegul sau praeina! — Matau baltas kojas, tokias mažas ir dailias.

Bet ne, tai jauna, visai jauna mergaitė neturi pro mane praeiti!

— Ei, kurgi tu, brangute? — aš sušunku jai. Pavadinu vardu.

Ir ji grįžta ir šypsos. Jos prijuostėj daug riešutų.

— Sėsk čia. Dabar mes tavo riešutus suvalgysim. Gerai, Vale?

— Ne!—ji papurto savo gražią galvutę.— Pirma įspėk!

Aš spėju. Ir man sekas. Ji duoda po daug, rieškučiomis.

— Ačiū. Dabar gana! — sakau — Pasilaikyk žiemai.

Ne, ne! Ji turi dar daug namie. Jai nėra kam jų laikyti. Aš turiu suvalgyti. Ir ji apiberia mane riešutų gintarais. Pastebi knygą.

— Tamsta vis skaitai ir skaitai. Ar akių neskauda?

— Niekis. Man akių neskauda.

Dabar žiūriu į jos akis:

— Kokios tavo žydrios akys, Vale! Kaip padangės!

Ir ji kažko žvelgia tenai — į dangų. Ji vaikiškai graži.

Ir temsta. Pievoj dygsta miglų lelijos ir apipina mus. Dregmė sunkias į kaulus. Vėsu. Valė sudreba.

— Tau šalta, Vale. Tu eik namo. Tu nebebūk!

— Ne, man nė kiek nešalta!

— Tai ko tu drebi, Vale, jei tau nešalta? Nesigink!

— Man gera su tavimi...

Bet aš paimu jos rankas — ir jos šaltos. Ir jos plona vasariška suknelė.

— Susirgsi, mano Vale! Eime. Jau nebe vasara! — pakeliu ją ir lydžiu. Girdžiu, ji giliai atsidūsta: — Nebe vasara!

Man rodos, ji kažką prisiminė ir gaili.

— Vale, ar tau vasaros gaila?

— Gaila. Taip gera buvo! Bet taip trumpa...

— Gal tu mylėjai?

Mergaitė sumišta ir tyli. Paskui:

— Aš nežinau... Ne. Tik mano rožės žydėjo. Ir jis ateidavo pas mane. Aš jam duodavau rožių, kokių tik norėdavo.

— Gal jis tave mylėjo?

— Jis mylėjo tik rožes. Ir sakydavo, kad aš gera!

— Ir daugiau nieko?

— Ir klausdavo: kada aš užaugsiu.

— Tai dabar jis nebeateina?

— Kad visos rožės suvyto. Ko jis beeis?

Man gaila jos. Jos balsas liūdnas.

— Vale, pavasaris sugrįš,—sakau. – Rožės vėl žydės, ir jis vėl lankys... Na, sudieu dabar. Na, eik namo ir išsimiegok sveika. Aš dar miglas pabraidysiu. Naktis leidžias graži. Paskutinė mano naktis...

Kaip ji vargšė stebisi, kad jau rytoj viską paliksiu. Toli išvažiuosiu. Ir kam to miesto? Ir kam taip greit?

— Gana! — sakau. — Visko gana, Vale! Vasara buvo puiki! Dabar jau žvaigždės krenta ir baisiai liūdna!...

— Tai aš... — ji kažką nori pasakyti, bet nedrįsta. — Aš atnešiu rytoj riešutų. Ir... jei tamsta nori... Yra našlaičių. Aš įdėsiu našlaičių..

— Ačiū, Vale! Tu tikrai gera mergaitė. Aš atminsiu tave. Labanakt, labanakt! Jos

akys šviečia. Ir ji tolsta. Aš matau, kaip ji pasineria rūke.

Aš vienas. Vėl einu, vėl grįžtu.

Pakelėj arkliai ganos. Jie grumščia atolą. Kartais suprunkščia. Sužvanga pančiai. Ir vėl tylu. Pamažu miglos susupa juos sidabro gūniom ir jų jau nematyti.

Ten iš miško brenda pilki šešėliai. Jie žengia palinkę, su riešutų tarbom, kaip elgetos. Kai kurie pažįsta mane. Pasisveikina. Ir vėl nubrenda į rūką, ir tenai paskęsta...

Pro mane pralekia pulkai laukinių ančių... Pro mane klykia nuklykia į pietus, į pietus...

Aš moju kepure.

— Sudiev, sudiev! Laimingo kelio!

Ten šilta, kur jie lekia. Ten viskas taip pat žydės, taip pat dainuos. Man liūdna, kad negaliu kartu su jais į ten. Ir Valės taip gaila. „Vale, Vale! Tavo rožės tenai nevystų!"

O čia ruduo, visur ruduo. Viskas nubrendę, ir byra paskutiniai lapai. Jie žvanga po kojų, kaip metalas. Ir taip aitriai kvepia mirštantys žiedai...

Miškas klaikus. Dar jis atsikvepia ir gieda savo šermenims... Jam padeda vėjas.

Mėnuo nunokęs žvilga debesyse ir apiberia viską sidabro lietum...

Naktis. Žemė su medžiais, su namais, su upėm gimsta pasakos sapne.

Nenoriu miego. Vienas vaikštau vario takais ir tiltais ir atsisveikindamas vadinu viską vardais.

„Rytoj, rytoj!" — kažkas šaukia many. Ir aš žinau, kad rytoj išlydės mane viskas ir Valės našlaitės — našlaitės!!...

Aš važiuosiu miestan... mokintis.

Rutkus.

Kelias į išganymą veda tik per nuolatinius sunkumus, betarnaujat savam kraštui ir savo tautai

Gandhi.

Juo aš daugiau trankausi po pasaulį, juo labiau įsitikinu, kad tik šeimynos džiaugsmas yra tikras džiaugsmas

De Toqueville.

ISPANIJOS VAIZDELIS

Retas istorijoj atsitikimas. Du broliai ispanai tą pačią dieną ir toje pačioje vietoje žuvo, bekovodami priešingose pusėse: vienas buvo valdžios, kitas sukilėlių šalininkas.

Varšuvos Lietuvių Su sišelpimo D-jos narių būrelis su savo dvasios vadu kun. J. Vencium. (Žiūrėk š. m. Nr. 8 „Pas Varšuvos lietuvius").

Rentgeno spinduliai

Rentgeno spinduliai priklauso nematomų mūsų akimis spindulių rūšiai. Dėl šios ypatybės jie ilgą laiką buvo nežinomi. Tik 1895 metais Viurcburgo universiteto profesorius Rentgenas, betyrinėdamas tada jau žinomo katodo spinduliavimo reiškinius, netyčia atrado šiandien jo vardu vadinamus spindulius. Rentgenas pastebėjo, kad spinduliai pereina ir per tamsiu popierium apdengtą stiklinį vamzdelį ir sukelia šviesą.

Tolimesni tyrinėjimai parodė, kad tie naujieji spinduliai peršviečia ir žmogaus kūno dalis. Apie savo išradimą Rentgenas 1896 m. sausio mėn. 23 dieną pranešė mokslininkams ir vienam jų, kitiems matant, nufotografavo rankos kaulus.

Rentgeno išradimas padarė didelio įspūdžio viso pasaulio mokslininkams. Naujieji spinduliai buvo ne tik tyrinėjami laboratorijose, bet greitu laiku sėkmingai pritaikinti medicinoje ligoms tyrinėti ir joms gydyti. Jų reikšmė kasdien vis augo. Dabar jau nerasi tos medicinos šakos, kurioje jie nebūtų sėkmingai naudojami.

Norėdami geriau suprasti tų spindulių reikšmę, nors trumpai susipažinkime su jų fizinėmis ypatybėmis.

Rentgeno spinduliai, kaip minėta, yra nematomi, t. y., jie sukelia mūsų akių tinklinėje šviesos įspūdį. Tatai pareina nuo jų mažo bangos ilgumo.

Spindulių sritis, apskritai, yra labai plati. Be matomųjų yra dar labai daug nematomų. Taip šilimos mes nematome, nors ją sukelia taip pat spinduliai. Jų nematome todėl, kad jų bangos yra perdaug ilgos. Mūsų akys suvokia tiktai vidutinio ilgumo šviesos bangas nuo 400 iki 760 mikronų. (Mikronas—$^1/_{1.000.000}$ metro dalis). Rentgeno spindulių bangos yra tik nuo 0,20 iki 0,04 mikrono. Tų spindulių bangų trumpumas leidžia jiems pereiti per mūsų kūną ir jį lengvai peršviesti. Juo trumpesnė yra Rentgeno spindulių banga, juo lengviau jie pereina per peršviečiamuosius kūnus. Tačiau nevisi kūnai tų spindulių lygiai yra peršviečiami: vieni juos praleidžia lengviau, kiti sunkiau. Tai pareina pirmiausia nuo kūnų standumo ir kietumo. Juo standesnis ir kietesnis kūnas, juo sunkiau jį peršviečia Rentgeno spinduliai.

Toliau kūnų skaidrumas (Rentgeno spinduliams) pareina nuo jų masės, t. y. nuo sunkumo. Pavyzdžiui, platina priklauso 79 atomų eilės rūšiai, švinas 82. Dėl savo atomų rū-

sies švinas turėtų būti sunkiau peršviečiamas už platiną. Tačiau yra priešingai. Platina sunkiau peršviečiama tik todėl, kad jos masė yra dvigubai didesnė už švino.

Kūnų buvis (dujinis, skystas ar kietas) neturi įtakos Rentgeno spindulių peršvietimui, jeigu tik tų kūnų atominė sudėtis ir masė pasilieka ta pati. Pav., ledas ir tos pačios temperatūros vanduo yra vienodai skaidrūs Rentgeno spinduliams.

Mūsų kūnas susideda iš minkštų ir kietų dalių. Todėl jį peršviečiant Rentgeno spinduliais, kaulai, kaip mažiau peršviečiami, lengviai išsiskiria iš minkštųjų dalių ir yra aiškiai matomi.

Gerai yra matomi ir plaučiai, nes juose yra daug oro, kuris lengvai praleidžia Rentgeno spindulius.

Tas nevienodas mūsų organų skaidrumas Rentgeno spinduliams ir leidžia juos matyti. Jeigu visos mūsų organizmo dalys būtų vienodai peršviečiamos, tai mes nieko negalėtume matyti: kiaurai ir vienodai peršviečiami bet kokiais spinduliais kūnai yra nematomi, kaip, pavyzdžiui, lango stiklas šviesią dieną.

Tačiau Rentgeno spinduliai patys yra nematomi. Kad nebūtų buvę atrasta būdų kaip nors juos pamatyti, tai jais mūsų kūno peršvietimas neturėtų praktiškos vertės. Bet jie, pereidami per tamtikru skiediniu (borijausplatinos-cyanuro) pateptą ekraną patys ima šviesti žalsva šviesa. Ir juo kuri tokio ekrano vieta daugiau gauna Rentgeno spindulių, juo labiau ji šviečia. Panašūs ekranai ir yra vartojami darant rentgeninius peršvietimus. Juose ryškiai išsiskiria peršvietimo metu mūsų organai. Tie organai, kurie sunkiau peršviečiami Rentgeno spindulių, pav., plaučiai, yra labiau peršviečiami negu kitos kūno dalys.

Toliau Rentgeno spinduliais galima fotografuoti, nes stipriai veikia fotografijos plokšteles. Ši jų ypatybė ir leidžia fotografuoti mūsų organus.

Kad galima būtų peršviesti Rentgeno spinduliais ir tuos organus, kurie nei peršviečiant, nei nuotraukose neišsiskiria iš kitų organų, pamažu buvo įvestas tokių organų kontrastavimas. Vadinas, tie organai pripildomi tokia mase, kuri nepraleidžia arba silpnai praleidžia Rentgeno spindulius. Pirmiausia pradėta taip šviesti viduriai: skilvys ir žarnos. Dabar yra kontrastuojami ir kiti organai, kaip štai: inkstai, kepenys, bronchos, gimda ir pagaliau smegenys.

Viduriai kontrastuojami labai paprastai: tiriamajam asmeniui duodama išgerti tam tikro skystimo, kuris nepraleidžia Rentgeno spindulių. Po to daromi reikalingi peršvietimai arba nuotraukos. Kitų organų kontrastavimas yra sudėtingesnis.

Rentgeno spinduliais galima pažinti ir liguistus kūno reiškinius. Šie mūsų organizme gali būti matomi tik tada, kai, susirgus kuriam nors organui, jis pakitėja. Kaulas, pavyzdžiui, uždegimo vietoj netenka kalkių druskų ir suminkštėja. Dėl to ta vieta lengviau praleidžia spindulius, kaip sveikosios dalys. Iš kaulo prašviesėjimo savybių ir galima spręsti apie ligos rūšį. Nulūžus kaului, taip pat yra matomos lūžimo druožės ir tarp kaulų esantieji tarpai.

Nesveiki plaučiai netenka savo nesveikosiose vietose gerai praleidžiančio Rentgeno spinduliais oro, kuris yra išstumiamas arba skysčiais arba uždegimo patinimu. Dėl šios priežasties nesveiki plaučiai praleidžia Rentgeno spindulių mažiau, negu sveiki. Susirgę plaučiai atrodo dėmėti. Iš tų dėmių savybių ir yra sprendžiama apie ligos rūšį, jos stiprumą ir plėtotę.

Jei kai kurių susirgusių organų medžiaginė sudėtis nepakitėjo, tai jų trūkumai rentgenologiškai pažįstami iš jų formos, didumo ar judėjimo pasikeitimo. Taip širdies ligos yra nustatomos iš jos formos ir didumo pasikeitimų. Plaučių plėvės susirgimai rentgenologiškai yra susekami iš krūtinės judėsių. Tiesa, stipriai sustorėjusios dėl ligos plaučių plėvės pritemdo kiek plaučių vaizdą, virškinamojo aparato, o ypač skrandžio ligos gali būti nustatytos rentgenologiškai, kaip jau buvo aukščiau paminėta, tiktai vidurius pripildžius tam tikrais vaistais, kurie mažai praleidžia Rentgeno spindulius. Dėl to virškinamąjį traktą rentgenologiškai tyrinėti galima tik tų ligonių, kurie prieš tyrinėjimą yra nevalgę ir negėrę bent 4 val., kitaip tariant, — kurių skrandis yra tuščias. Tai yra reikalinga, pirma, dėl to, kad gerai būtų galima pripildyti skrandį kontrastiniais vaistais, ir, antra, kad tiksliai apri-

boti išsituštinimo laiką. Tokiu būdu rentgenologiškas skrandžio tyrimas remiasi jo formos ir virškinimo eigos bei išsituštinimo tyrimu. Pamatinį skrandžio tyrimą sudaro eilė peršvietimų, kurie atliekami 4 valandų tarpe, suvalgius kontrastinių vaistų. Panašiai yra tiriamas ir kitas virškinamasis traktas.

Inkstų liga, akmeniukai, yra matoma paprastoje rentgeninėj nuotraukoj. Kiti inkstų susirgimai gali būti surasti tiktai įleidus į juos kontrastinių vaistų. Tokie vaistai yra įleidžiami dvejopu būdu: į kraują ir tiesiai į inkstą per šlapumo takus. Šis kontrastavimo būdas sudėtingas. Dėl to jį gali atlikti tik prityręs šlapumo takų gydytojas specialistas.

Kepenų ligos gali būti surastos tiktai kontrastavimo pagalba. Kepenų kontrastavimas atliekamas leidžiant vaistus į kraują arba per burną. Kaip rodo paskutiniųjų laikų patyrimas, pastarasis būdas yra mažiau tikras. Kepenis kontrastuoti galima tik ligonį šiai operacijai gerai prirengus. Be to, reikalinga stropi priežiūra kontastavimo metu ir po jo. Dėl to kontrastuoti galima tiktai klinikoje gulintį ligonį.

Paskutiniuoju laiku, kaip minėjau, kontrastuojami ir smegenys. Šis kontrastavimo būdas yra sunkiausias iš visų kitų. Jis susijęs su chirurgiška operacija, nes reikia pralaužti kiaušo kaulas.

Tačiau ir naudojantis visomis moderniško kontrastavimo priemonėmis, ne visos ligos rentgenologiškai gali būti nustatytos. Yra daug ligų, kurios nepakeičia nei medžiaginės organo sudėties, nei jo formos. Pavyzdžiui, nervų ligos. Bet, kadangi kuone visi to ar kito organo susirgimai yra susiję su tam tikrais skausmais ir negalavimais, kurių priežasties dažnai be rentgenologijos pagalbos negalima nustatyti, tai reikia naudotis šiuo tyrimo būdu. Bet ieškoti ligų Rentgeno spindulių pagalba visame kūne yra netikslu, nes tai labai brangiai kaštuoja ir yra sugaištama daug laiko. Pagaliau, ligos vietą surasti gali gydytojas ir be Rentgeno spindulių. Rentgeno spinduliai tik ten reikalingi, kur reikia tiksliai nustatyti to ar kito organo susirgimo rūšį. Todėl prieš švietimąsi rentgeno spinduliais reikia pasitarti su gydytoju.

Sargyba.

DAINOS IR GIESMĖS MĖGĖJAI

Mielagėnų parapijos (Švenčionių apskr.) bažnytinis choras. Vidury sėdi Mielagėnų parapijos klebonas kun. K. Gumbaragis, jo kairėje vargonininkas D. Burokas.

Bėga Neries vandenėlis

Bėga Neries vandenėlis,
Bėga, plaukia sparčiai...
Skuba, lekia mano mintys,
Neša sielon audrą.

Nesugausi, nepavysi
Skaidriųjų vilnelių,
Neatspėsi, nežinosi
Lakių svajonėlių.

Jos išrinko sau kelelį
Rūtomis nuklotą,
Jos nuskrido ten už šilo
Į lankas rasotas.

Ir pastatė svajonėlės
Aukštą, šviesią pilį,
Bernužėlis ten gyvena —
Bernužėlis mane myli!

Mandagumas—pasisekimo šaltinis

Mandagumas, atsarga ir malonus elgesys yra tai brangiausi kiekvieno jaunuolio (ės) turtai, kurie ne tik parodo jo išauklėjimą, bet daro įtakos jo ateičiai ir padeda praskinti lemiamuosius ateities kelius. Mandagumas mažmožiuose yra visai tas pat, kas artimo meilė didžiuose dalykuose. Jis yra alyva, kuria tepamas draugiškumo ratas, atvirkščiai gi šiurkštumas, nemandagus elgesys, tai smėlys ratų ašyje. Todėl mandagumas turėtų lydėti kiekvieną mūsų žinksnį, kurių kasdieniniam gyvenime yra tūkstančiai.

Vienas žymus visuomenės veikėjas savo sūnui davė šitokį mandagumo patarimą: „Su kitu elkis taip, kaip norėtum, kad su tavimi būtų elgiamasi, tai yra geriausis būdas kitiems patikti. Rūpestingai stebėk, kas tau kituose patinka; gal būt jiems tas pat ir tavyje patiks".

— „Mandagumas—sako Tiameris Tomas—pakilnina kiekvieną žmogų. Jis pats nieko nekaštuoja, bet jojo vertė yra milžiniška.

—„Būti draugiškam žodžiuose ir greitam darbuose—visa tai mažai kaštuoja ir yra labai naudinga — mėgdavo sakyti Prancūzijos karalius Henrikas IV.

Mandagus jaunuolis, kur tik pasirodo, kaip mat, patraukia žmonių širdis. Mandagumas yra tartum tarptautinė kalba, kurią visi supranta. Kas tu būtum, vis dėlto tau reiks su žmonėmis turėti nemaža santykių. O gražaus elgimosi taisyklių išmokti nėra jau taip sunkus dalykas, tik reikia norėti ir pasiryžti.

Ypatingai reikia kreipti dėmesio kalboje. Kartais sunku rasti kalbai medžiagos, ypač, kai pasitaiko kalbėtis su vyresniais ar daugiau prasilavinusiais žmonėmis. Tokiais atvejais nebūk plepus. Plepumas niekam netinka, o ypač vyrams ir rimtiems jaunuoliams. Tuo tarpu pageidautina, kad mergaitės kuo daugiau kalbėtų. Dviprasmė kalba ir panašūs išsireiškimai yra visados menko išauklėjimo ženklas. Niekados nekalbėk apie tokius daiktus, kurie galėtų įžeisti esančius žmones. Kitus pajuokti — vis tiek ar dėl kūno ydų, ar dėl neapsitrynimo, ar dėl neturto—yra labiausiai nemandagu. Negalima kitų taip girti, kad tuose pagyrimuose kiti įžiūrėtų pašaipą.

Niekados nekalbėk perdaug garsiai. Žiūrėk į veidą tam, su kuo kalbi. Jei draugystėje yra daugiau asmenų, reikia kartas nuo karto į visus pažvelgti.

Niekados neprieik prie kito taip arti, jog tavo kvapas liestų jo veidą.

Nemandagu draugijoj susisėdus šnibždėtis: tada kiti gali pamanyti, kad juos apkalbama. Blogas yra paprotys marginti savo kalbą svetimais žodžiais, kad atrodytų, jog esi mokytas. Bet taip pat negalima kitų viešai taisyti, jei jie kurią svetimybę pavartojo ne toj vietoj arba ne ta prasme, kuria ji paprastai vartojama. Su kitu kalbant negalima rūkyti, krapštyti nagų ir t. t. Kalbančio per-

traukti negalima, reikia laukti, kol jis pabaigs. Valdykis, kai jauti, kad ateina žiovulys, nes draugystėje žiovauti neleistina. Jei matai, kad nepasiseks nuslopinti žiovulys, pridenk burną nosine. Vartok ją ir tada, kai kosti ar čiaudi.

Išskaičiuodamas žmones, niekados neminėk savęs pirmoj vietoj. Nesakyk „Mes buvom trise: aš, Karolis ir Petras“, bet „Karolis, Petras ir aš“.

Pasitaikis, jaunuoli, kad besikalbant su kitais, užgaus tave ir net suerzins. „Supykęs netark nė žodžio, bet lukterk valandžiukę, lukterk bent tiek, kiek laukdavo Julius Cezaris (jis skaičiuodavo ligi 20), ir pamatysi, kad tavo atsakymas bus švelnesnis, negu kad būtum jį pasakęs pirmo pykčio pagautas“— taip pataria žymus jaunuomenės auklėtojas T. Toth.

Keiksmas yra ne tik nemandagus, bet ir nuodėmingas darbas. Keikti — vadinas, parodyti, kad neturi valios stiprumo ne už skatiką. O kaip dažnas mūsų tarpe, ypač sodžiaus jaunimo, tas nelemtasis svetys — keiksmas Kas šituo atžvilgiu nesusivaldo, tas parodo, kad jis nėra pats savęs valdovas. Piktas žmogus pažemina save ir dėl kitų klaidų pats save baudžia.

Niekuomet neveng tiesos. Gali kad ir karčiausią tiesą stačiai į akis pasakyti, tik atlik tai švelniai, mandagiai. Jei pasakys kas ne tiesą, nesakyk: „Tai ne tiesa“, arba „Tu meluoji“, bet geriau: „Tu klysti“, arba „Ne, tikrumoj kitaip buvo“ ir t. t. Šitokiais posakiais pasakysi tu tą patį, tik čia pasielgsi daug mandagiau. Bendrai ramus, švelnus tonas yra kilnumo ženklas. Ką nors įžeidęs, nedelsk atsiprašyti. „Klysti juk yra paprastas dalykas, o klaidas pataisyti yra dorybė“—tvirtina Fiorsteris.

Tad, jaunuoli-e, kiekviename tavo žinksnyje būk mandagus, o visas tavo gyvenimo kelias bus lelijomis barstytas ir tavo sieloje bus amžinas pavasaris.

Rusnis.

AUGIMAS IR BRANDA

Ilgą laiką žmogus auga. Jis—ne paukštytis, kurs, vos kiaušinio lukštą prakalęs, arba žeme bėginėja, arba vandeniu plauko. Žmogus savo dvasia visą gyvosios ir negyvosios gamtos pasaulį žymiai pralenkia. Todėl nė nereikia stebėtis, kad jam ir augti ilgai reikia. Kaikas pasako:

— Žiūrėk, kaip greit išaugo!

— Auga, kaip su mielėm!

Bet tai juk nereiškia, kad žmogus taip greitai užaugtų. Augimo laikas yra labai labai ilgas. Kol mažytis krykštaująs, dar vystykluose begulįs vaikiokštis į visą žmogų užauga, daug daug upėmis sriauniojo vandenėlio nuteka, daug vargo gimdytojams ir augintojams pridaroma, daug rūpesčių bei rūpestėlių. O kol anasis, jau paūglys subręsta, dar labiau reikalingas priežiūros — didesnės ir stropesnės.

Todėl, visai suprantama, kad augąs ir bręstąs žmogus reikalingas gero ir prityrusio auklėtojo, kad jo gyvenimo veikla nebūtų suvėluota, kad jis visuomenės ar tautos siekiuose nebūtų atsilikonis. Bet ir patsai augąs ar jau bręstas savo intuicija turi net būtinai ir neatvengiamai daugelio dalykų siekti, daugelyje sričių pratintis, kad auklėtojų dedamosios pastangos ir triūsas neitų niekais. Betgi maža kas mūsų turi auklėtojus, dauguma palieka pilkose kaimo užuoganose, o jų gyvenimas kasdieną vis labiau ir labiau pilkėja, darosi vis labiau šiokiadieniškas.

Taip kalbame apie paskirus jaunuolius ar jaunuoles. Taip pat galima būtų kalbėti ir apie visą vilniškių lietuvių jaunimą. Tarp mūsų kaimo ir mūsų inteligentų yra šiek tiek skirtumo. Vieni kaime gyveno, gyvena ir gyvens, vadinas, gyvena jame nuolatos, o kiti pamato jį tik kartkartėmis. Pamato jį tik tada, kai turi daugiau laisvesnio laiko. Šiaip, nūdienio gyvenimo sąlygas gyvenantiems kaimo lietuviams lietuvis inteligentas sunku sutikti, sunku su juo nuoširdžiai ir atvirai kalbėtis. Tiesa, pas mus inteligentinių pajėgų jau gan žymus skaičius ir, atrodo, jos turėtų kaimo jaunimą vesti į šviesesnį rytojų, į skaidringesnį ir saulėtesnį lietuviškąjį gerbūvį, bet

nevisada... Tik nereikia nusiminti, nereikia įkristi į nevilties klampynę. Mes esame jau pakankamai užaugę. Dabar jau mūsų brandos metas. Ne anosios kūniškosios brandos, bet dvasiškosios brandos, be kurios sunku pažiūrėti tikrovei į akis.

Esame jau dauguma tiek užaugę, kad turime savo pačių iniciatyvos griebtis lietuviškosios spaudos: knygų ir laikraščių, skaityti visa tai, kas mums, lietuviams, yra artimiausia, brangiausia. Tačiau dar nesame visiškai subrendę. Nesame visiškai subrendę ta prasme, kad negalime patys pasirinkti savojo kelio, negalime patys vieni be vadovo anuo pasirinktuoju keliu eiti. Maža mums prityrimo, maža įgudimo. Be to, dar ir drausmingumas mums reikalingas, reikalingas anasis drausmingumas, kurs subrendusį žmogų nuolatos tose pačiose vėžėse išlaiko, kurs jam, siekiančiam to ar kito dalyko, ryžtingumo teikia ir ištvermingumą palaiko.

Jau sakiau, kad inteligentinės mūsų pajėgos daugume atsitikimų yra nuo lietuviškojo kaimo atskirtos, joms nėra lemta bręstančiam lietuviškajam kaimo jaunimui vadovauti. Todėl belieka tik laikraštis ir knyga. Belieka tik spausdintasis lietuviškasis žodis. Reikia pasitikėti juo. Reikia jis kuo labiausiai pamėgti ir pamilti, į jį šlietis, o nepasilikti atskilonimis. Brandos metu dar reikalingas vadovas, ir anojo vadovo rolę turėtų vaidinti tiktai lietuviškoji spauda. Dabarties knyga kaimo lietuviui kartais sunkiai prieinama. Vienas jos nieku būdu negali nusipirkti. Bet galima iš šios kebliosios padėties išsinerti. Yra vienas labai parankus knygų pirkimo būdas, kuris kai kur jau praktikuojamas. Daroma šitaip: sudedama po kelis ar keliolika skatikų į vieną draugę ir perkama viena knyga. Tada pagal alfabetą ar kitu kuriuo būdu nustatoma skaitytojų eilė, ir knyga iš vienų rankų eina į kitas, iš vieno skaitytojo į kitą Jeigu taip daroma dviejuose gretimuose kaimuose, po perskaitymo galima knygomis pasikeisti, tuo būdu lengvai ir pigiai galima sudaryti atitinkamos sąlygos lietuviškosios knygos kelionei po visą mūsų kraštą. Už kokį dešimtį ar penkiolika skatikų galima perskaityti net kelios lietuviškos knygos, kurios ilgainiui liks pačių skaitytojų nuosavybe. Tik, kas atsimintina, knygos reikia pirkti tinkamos, o ne kokis šlamstas, už kurį pigiai mokama. Nebūkime anaisiais šykštuoliais ir negailėkime savo dvasiai peno. Kokias jų pasirinkti, galima pasiteirauti pas betkurį lietuvį inteligentą, galima atsiklausti net lietuviškųjų redakcijų, kurios mielai patarnaus.

Baigdamas turiu pažymėti, kad be lietuviškos knygos mūsų dvasios branda gali įvykti pervėlai, galime pasidaryti atsilikonimis, o tada jau sunku bus pavyti tie, kurie toli toli nukeliavo. Todėl šiandieną vyriausias metas stoti į naujojo gyvenimo naująsias vėžes. *R.*

ŠVIESOS SIEKĖJAI

Bilių (Lydos apskr.) buvusios „Ryto" skaityklos lankytojai ir lietuviškų laikraščių prenumeratoriai.

MUZIKOS MENO UGDYTOJAI

Tverečiaus valsčiaus lietuvių simfoninis orkestras. Ji dažnai pagroja ir Tverečiaus bažnyčioje, pamaldų metų.

AMERIKOS LIETUVIŲ PIONIERIUS VILNIUJE

Dėl sunkių mūsų tautos gyvenimo sąlygų XIX šimt. daug lietuvių jaunimo, nenorėdami trunyti šaltajam Sibire ir būti mindomais sunkios okupanto letenos, bėgo į užjūrę, ieškodami laimės. Daugumas jų išvyko nežinodami, kad jie yra lietuviai, nes buvo tamsūs ir neapsišvietę. Todėl iškarto Amerikoje ėmė juos globoti svetimieji. Tačiau neilgai trukus, didėjant lietuvių skaičiui, pradėjo augti susipratimas, kilti tautinis jausmas.

Dabar didžiausia ir seniausia lietuvių kolonija yra Šiaurės Amerikoje, kur jau gyvena arti milijono mūsų tautiečių. Dauguma jų susipratę, organizuoti. Jie nepamiršta savo Tėvynės Lietuvos, jau daug jai davė, daug jai aukojosi. Netgi karo metu jie neužmiršo Lietuvos, rūpinosi jos laisve, jos siekiais. Bekuriant Lietuvos valstybę, keli šimtai Amerikos jaunuolių stojo į Lietuvos kariuomenę. Kiti rėmė įvairiais kitais būdais, plačiai garsindami kituose kraštuose Lietuvos nepriklausomybę.

Tokius didelius darbus ir siekius turėjo kas nors organizuoti, vadovauti, turėjo būti ašis, apie kurią sukosi visas Amerikos lietuvių gyvenimas. Žinoma, nemaža ten buvo žymių lietuvių veikėjų, bet ypač daug nusipelnė, stiprindami ten lietuvių tautos pagrindus, kun. Burba, dr. J. Šliupas ir advok. Jonas Bagdžiūnas.

Šis pastarasis šiemet buvo atvykęs iš Amerikos į Kauną ir ta proga aplankė Vilnių.

Jonas Bagdžiūnas yra žymus Amerikos lietuvių veikėjas, ypač daug pasidarbavęs Didžiojo karo metu ir po karo Lietuvos nepriklausomybę atstatant. Tarp kitko jis buvo iškėlęs gražų Amerikos lietuvių tarpe sumanymą — nuliedinti Laisvės varpą, kuris būtų tautos vieningumo simboliu, liudytų Amerikos lietuvių prisirišimą prie savo tėvynės ir skelbtų visai tautai nepaprastus jos gyvenimo įvykius. Šis sumanymas ir buvo įvykdytas.

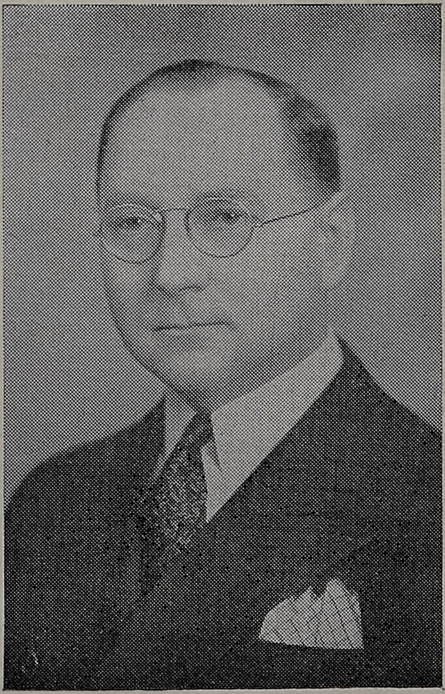
Mūsų tautietis adv. Jonas Bagdžiūnas yra didelis lietuvybės Amerikoje skleidėjas ir jaunuomenės organizatorius, jos mylėtojas — bičiulis. Pernai įvykusiame pasauliniame lietuvių kongrese Kaune rungėsi gražus Amerikos lietuvių sportininkų būrelis, kurį suorganizavo ir pasiuntė Lietuvon advok. J. Bagdžiūnas. Šiemet jis atvažiavo Lietuvon pakviesti Lietuvos sportininkų atvykti Amerikon pasirungti su Amerikos lietuviais sportininkais. Be to, jis deda pastangų, kad kuo gausiau lankytųsi Amerikos lietuviškasis jaunimas savo tėvynėn, arčiau ją pažintų ir grįžę į Ameriką būtų lietuvybės apaštalais. Tai žmogus, kuris rūpinasi ne tik Lietuvos dabartimi, bet ir jos ateitimi. Lietuvos valstybės Prezidentas, įvertindamas visus jo nuopelnus, jį apdovanojo Vytauto Didžiojo ordenu.

Vilniuje gerbiamas svečias viešėjo trumpai, bet visą laiką domėjosi mūsų krašto lietuviškojo jaunimo gyvenimu ir siekiais. Beviešėdamas Vilniuje, plankė lietuviškas įstaigas ir pagerbė Vilniuje palaidotus lietuvius veikėjus ant jų kapų uždėdamas vainikus.

Advokatas J. Bagdžiūnas iš Vilniaus išvažiavo kupinas vilčių, kad mūsų krašto lietuviškasis jaunimas ir toliau budės tautinėje sargyboje.

B.

GARBINGAS SVETYS

Advokatas Jonas Bagdžiūnas-Borden, žymus Amerikos lietuvių veikėjas, jaunimo mylėtojas — bičiulis.

JŪRA

Jūra, vienas galingiausių gamtos veiksnių, visuomet kreipė į save žmogaus žvilgsnį ir ypatingą dėmesį. Galinga ir kartu paslaptinga jūra apdainuota dainomis ir apgaubta pasakomis. Žmogaus vaizduotė ją jungė su kažkuo nepaprastu, nenugalimu. Nerami, banguojanti, šelstanti ir ūžianti jūra dainose ir pasakose paverčiama galingų, kovojančių būtybių, dvasių buveine.

Liaudies kūryboje jūra gretinama su didžiausiomis susisiekimui kliūtimis. Kitados sunku buvo pralysti tamsiosios girios, sunku perkopti aukštieji kalnai, dar sunkiau perplaukti plačiasios jūros.

Bet laikas viską keičia. Jis pakeitė žemės veidą. Jis pasakas pavertė tikrenybe. Dainų ir pasakų nenugalimas galybes laikas įkinkė darban žmogui tarnauti. Prieš ką seniau žmogus lenkdavosi, tai šiandieną lenkiasi prieš žmogų. Juo didesnė galybė, juo sunkiau ji būdavo seniau įveikiama, ar net ir nenugalima, juo daugiau ji šiandieną teikia žmonijai naudos.

Kur seniau snaudė ir šniokštė neišeinami miškai, tysojo neišbrendamos pelkės, braškėjo meškų laužai, ten šiandieną vingiuoja sausi keliai, platūs, lygūs vieškeliai ir gelžkeliai, ten išdygo ir išaugo gražūs, puikūs, dideli miestai — kultūros židiniai. Žemė nusagstyta stulpais ir apjuosta telefonų ir elektros vielomis. Kur seniau neįveikiamas gamtos milžinas—kalnas keleiviui pastodavo kelią, ir keleivis turėdavo pasitraukti šalyn, ten šiandieną garvežys sau atranda prakaltą, pramuštą kiaurinę — tunelį ir švilpdamas skrieja toliau kalno apačia. Kur seniau po giliasias jūras po plačiuosius vandenynus plaukiojo vien gulbės, ten šiandieną vandens paviršių raižo žmogaus išradimai—didžiuliai garlaiviai. Žmogus tapo ne tik žemyno, bet ir vandenų valdovu. Jis paveržė neramų gamtos galiūną — jūrą ir įkinkė ją darban. Jei dailioje literatūroje, ypatingai poetinėje kūryboje jūra pasiliko gaivalinės gyvenimo kovos simboliu-ženklu, tai praktiniame gyvenime ji pasidarė stipriu, galingu veiksniu, kuris pradėjo gyvinti, stumti, varyti civilizacijos ir kultūros darbą pirmyn. Kiek ji seniau žmogui priešinosi, tiek ji pastaruoju taiku žmogui patarnavo, ir juo toliau, juo daugiau tarnauja. Pirma jūra skyrė žemynus vieną nuo kito, bet laikui bėgant ir technikai tobulėjant, ji juos pradėjo jungti. Jūra pasidarė geriausia tarp paskirų ir tolimiausių pajūrio kraštų jungtimi. Pajūrio kraštai, rodos, atskirti didžiausių vandens plotų, tūkstančiais mylių, iš tikrųjų pasidarė vienas kitam artimesni, negu tie kraštai, kuriuos skiria sausuma, žemynas šimtais mylių. Tarp tolimiausių žemynų jūra virto geriausiu susisiekimo keliu. Jūros kelias, pasirodė, daug patogesnis ir pigesnis už žemyno, už sausumos kelią. Čia nereikia tiesti plentai ir geležinkeliai, aukoti milžiniškos pinigų sumos, milžiniškas kapitalas, kurį paskui turi sugrąžinti tais keliais gabenamos prekės ir pervežami keleiviai. Ir juo patogesnis sausumos kelias juo jis brangiau atseina. Vidutiniškai imant, nutiesti normalaus didumo geležinkelis vienam klm. atseina 100 tūkstančių zlotų. Tuo tarpu jūros kelias yra duotas pačios gamtos. Lygus, vienodas į visas kryptis, atviras į visas pajūrio šalis. Be abėjonės, sausumos keliai ir geležinkeliai nė kiek nenustojo savo reikšmės ir panaudojus jūros kelią, sausumos kelių reikšmė diena dienon auga. Juo toliau, juo labiau jie darosi reikalingi. Be jų nepasiektume arba labai sunkiai tegaletume pasiekti ir pačią jūrą. Bet ir šiandieną, kuomet nutiesti palyginamai geri sausumos keliai, vieškeliai, plentai, geležinkeliai, ypatingai Vakarų Europoje, vis dėlto jūros kelias yra daug patogesnis. Todėl nenuostabu, kad jūra, vos atsirado irkliniai ir buriniai laivai, jau pasidarė didžiuoju prekybos keliu. Jei upės ir ežerai nuo senų laikų buvo geriausi prekybos keliai, jei upės ir ežerai buvo gyslomis, kurios gaivino visą ekonominį gyvenimą, tai ką bekalbėti apie jūrą, vandenyną — laisvus vandens plotus, kur gali laisvai pasireikšti platūs žmogaus užsimojimai ir sugebėjimai. Gera upėmis plaukti pavandeniui, bet sunku grįžti atgal. Stačiai negalima prekių vežti prieš smarkesnę upės tekmę. Upėmis prekės galima nuvežti tik į tas šalis, pro kurias tos upės

teka. Pagaliau ne visos upės tinka laivams plaukti. Ir vis dėlto, jeigu upių tekmė turėjo didelės reikšmės prekybos išsivystymui, tai šioje srityje daug didesnės reikšmės turėjo ir turi jūra. Lygus jūros paviršius leidžia laivui plaukti lygiai, vienodai, matematišku tikslumu, leidžia plaukti į visus pajūrio kraštus.

Kylant ir tobulėjant technikai, greitėjant susisiekimui jūromis, kaskart labiau suartinami kontinentai (žemynai), suartinamos toliniausios užmario šalys, pašalinami buvę kitados dideli laiko ir erdvės skirtumai. Kas seniau buvo palyginti toli, šiandieną jau nebetoli, o su laiku gal bus ir visai arti. Tas pats kelias per tą patį laiką šiandieną atliekamas nepalyginamai greičiau, negu prieš šimtą metų. O ką lyginti dar senesnius laikus su dabartiniais.

Greitas ir patogus susisiekimas yra be galo svarbus veiksnys ekonominiame gyvenime. Ypatingai prasidėjus vystytis mainų ir prekybos ūkiui, susisiekimas pasidarė būtina ekonominės pažangos sąlyga. Nebepamato žymūs ekonomistai Frydrichas List ir prof. Sax susisiekimui ekonominėje ir kartu kultūrinėje srityje pripažįsta pirmaeilės reikšmės. Jų nuomones patvirtina gyvenimo faktai. Ne kas kita, kaip greitas, patogus ir pigus susisiekimas jūra išugdė plačią, galingą Vakarų Europos, Jungtinių Amerikos valstybių ir pastaruoju laiku Japonijos pramonę. Be abejonės prie to prisidėjo ir kiti veiksniai, kaip žemės turtai (akmens anglis, geležis, Japonijoj pigus darbininkas), bet pirmaeilės svarbos turėjo pigus, laisvas, patogus jūros kelias.

Besivystant susisiekimui jūromis, besiplėtojant mainų ūkiui, beaugant prekybai, didėjo ir prekybos laivynas. Iki 1914 m. pasaulinio laivyno tonažas (talpumas) pasiekė 45.404.000 tonų *). 1929 m. pasaulinio laivyno tonažas (talpumas) jau buvo 66 mil. 480 tūkst. tonų. Be abejonės, šis pastarasis skaičius būtų buvęs žymiai didesnis, jeigu nebūtų buvę karo. Karas labai sutrukdė naujų laivų statybą. Be to, buvo paskandinta nemaža ir senų laivų. Ir vis dėlto nuo 1914 m. iki 1929 m., reiškia, per 15 metų laivyno tonažas padidėjo 21 mil. 76 tūkst. tonų.

Pasauliniame laivyne pirmą vietą užima Anglija. Prieš karą jos laivyno tonažas buvo 18 mil. 8`9 tūkst. tonų, o 1929 m. tonažas pasiekė 20 mil. 46 tūkst. tonų. Po Anglijos prieš karą antrą vietą užėmė Vokietija, o po karo ji atsidūrė net ketvirtoje vietoje. Po karo antroj vieton po Anglijos yra Jungtinės Amerikos Valstybės, kurių laivyno tonažas 11 mil. 36 tūkst. tonų. Trečią vietą užima Japonija.

*) Į viso pasaulio prekybos laivus 1914 m. galima buvo sutalpinti 45 milijonai 404 tūkstančiai tonų (tonas turi apie 60 pudą) prekių

MŪSŲ LAIKRAŠČIO BIČIULIAI

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Perlojos (Varėnos vals.) buv. skyriaus nariai, uolūs lietuviškos spaudos rėmėjai. Vidury skyriaus pirmininkė Ona Baublytė.

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Mačiūnų (Mielagėnų vals.) skyriaus nariai.

Jos laivyno tonažas 4 mil. 187 tūkst. tonų. Paskui eina Vokietija, kurios laivyno tonažas 4 mil. 58 tūkst. tonų. Penktą vietą užima Prancūzija su 3 mil. 303 tūkst. tonų. Norvegijos laivyno tonažas 3 mil. 218 tūkst. tonų. Italijos — 3 mil. 215 tūkst. tonų. Prieš karą Italijos laivyno tonažas buvo 430 tūkst. tonų. Visų kitų valstybių paėmus kartu laivyno tonažas 17 mil. 345 tūkst. tonų. Padaviau kiekvienos čia išvardintos valstybės prekebos laivyno talpumą, o ne laivų skaičių, nes laivų skaičius dar mums beveik nieko nepaaiškintų. Juk gali būti dviejų laivų talpumas mažesnis už kurio nors vieno laivo. Mums svarbu žinoti, kiek galima turimais laivais vežti prekių, o ne kiek yra laivų. Tai buvo 1914 ir 1929 m. statistiniai daviniai — skaičiai. Nuo 1929 m. iki šių dienų, be abejonės, vieni skaičiai daugiau, kiti mažiau pasikeitė, nes metai po metų pastatoma vis daugiau naujų laivų.

Kalbėdami apie laivyną, turime žinoti, kokią jis naudą atneša pajūrio valstybėms.

Dažnai laikraščiuose randame žinių apie prekybos balansą*). Sakysime, kokia nors valstybė per metus įvežė pas save prekių už 100 mil. dolerių, o išvežė kitur 125 mil. dol. Atrodo, kad toji valstybė per metus turėjo 25 mil. pelno. Tačiau taip manyti būtų netikslu. Reikia dar žinoti, kokiais, tikriau sakant, kieno laivais toji valstybė atsivežė pas save svetimų prekių ir išgabeno savo prekes. Jeigu ji tuos prekių mainus atliko savo laivais, tai galėjo turėti 26 mil. dol. pelno, o jeigu svetimais, tai be abejonės gavo daug mažiau pelno, arba galėjo ir visai negauti. Pav., Anglija beveik kiekvienais metais pas save įveža prekių už daug didesnę pinigų sumą, negu išveža. Vidutiniškai imant, Anglija kasmet atsiveža prekių pas save daugiau 60 mil. svarų sterlingų, negu išveža. Atrodo, kad Anglija kasmet turi 60 mil. svar. ster. deficito. Bet taip nėra. Anglija kasmet turi iš prekybos vidutiniškai apie 30 mil. svar. sterl. pelno. Kodėl? Todėl, kad ji savo prekes išvežioja po įvairius pajūrio kraštus savo laivais. Sau reikalingų prekių atsiveža taip pat savo laivais. Ir tai dar nevisa. Ji savo laivais patarnauja, patarpininkauja prekybos srityje ir kitoms valstybėms. Skaitant apytikriai, Anglija per metus savo laivynu uždirba apie 90 mil. svar. sterl. (zlotais būtų apie 2 milijardai 340 mil. zlotų). Tai yra milžiniška pinigų suma, kuri gaunama iš gero prekybos laivyno per vienerius metus. Todėl kiekvienai pajūrio valstybei yra be galo svarbu turėti savo laivynas. Jūra ir geras prekybos laivynas—tai stiprus pamatas ekonominiam gyvenimui ir žmonių gerbūviui. Štai kodėl tautos bei valstybės stengiasi viešpatauti jūroje, ar bent turėti priėjimą prie jūros ir įsitaisyti nuosavius laivynus.

Jūra pasidarius geriausia tolimiausių kontinentų (žemynų), tolimiausių kraštų jungtimi, stačiai surevoliucionizavo visą ekonominį gyvenimą. Ji išugdė ekonominį tautų ir valstybių iš vienos pusės bendradarbiavimą, o iš kitos lenktiniavimą, viso rezultatu, vaisiumi buvo stipri ekonominė pažanga. Kartu jūra smarkiai pastūmėjo pirmyn ir kultūrinį gyvenimą, taip pat vaidina ji svarbų vaidmenį ir politiniame gyvenime, bet apie tai pakalbėsime kitą kartą.

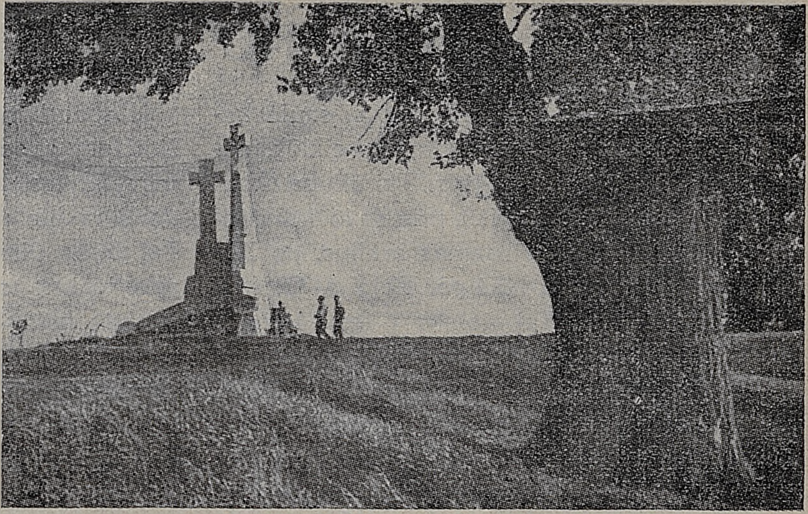
St. M.

*) Balansas yra sąskaitos arba santykis tarp vertės išvestų ir atvežtų prekių.

Kur tik prasideda tiesos ieškojimas, ten prasideda gyvenimas; kai tik nustojama tiesos ieškoti, nustojama ir gyventi.

RESKIN.

Viena gražiausių Vilniaus puošmenų yra aukštas Trijų Kryžių kalnas, kurio balti kryžiai byloja apie šio krašto didingą praeitį.

TRIJŲ KRYŽIŲ KALNAS VILNIUJE

Vilniaus miestas išaugo visai skirtingoj geografinėj padėtyje, negu kiti miestai. Kai pastarieji pasirinko sau iškilas vietas arba lygumas, tai Vilnius pasislėpė slėnyj tarp kalnų.

Dvi eilės kalnų apjuosia Vilnių: Paneriai ir Šeškiniai. Antakalnio pusėj taip pat yra kalnų, kurie įeina net į miesto centrą. Tai Pilies (Gedimino) ir Trijų Kryžių kalnai.

Trijų Kryžių kalnas yra netoli nuo Pilies kalno, nuo kurio skiria jį Vilnelės upė. Senais laikais Vilnelė tekėjo kita kriptimi, šiapus Pilies kalno. Didysis Lietuvos kunigaikštis Gediminas buvo įsakęs perkasti kanalą anapus Pilies kalno, sujungti juo Vilnelės ir Neries vandenis ir tuo būdu apsaugoti pilį nuo priešų puolimų. To kanalo vaga dabar Vilnelė ir teka, nuolat plaudama Trijų Kryžių kalno šlaitus.

Trijų Kryžių kalnas seniau buvo vadinamas Plikuoju kalnu. Didžiojo kunigaikščio Kazimiero 1441 metų dotacijoj jis pavadintas Velnio kalnu.

Yra išlikęs gražus pasakojimas apie Trijų Kryžių kalną ir lietuvio kareivio Jasinskio narsumą. Kartą kryžiuočiai buvę padarę smarkų Vilniaus puolimą ir užėmę Plikąjį kalną. Iš čia buvę sumanę pulti ir užimti visą Lietuvą. Plikasis kalnas buvęs žiemos laiku ledais nuklotas, slidus, negalimas prieiti. Tuo laiku atsiradęs narsus lietuvių kareivis Jasinskas, kuris, aštriai pakaustęs savo žirgą, įjojęs netikėtai į kalną, radęs bepietaujantį kryžiuočių magistrą ir jį nelaisvėn paėmęs. Narsusis kareivis buvęs apdovanuotas herbu ir gavęs be Plikojo kalno dar 7 kalnus Antakalnyje.

Senovės laikais Trijų Kryžių kalne buvo įvykdomos nusikaltėlių bausmės. Vieta tyčia parinkta, kad miesto gyventojai galėtų matyti, kas laukia tų, kurie veikia prieš įstatymus.

Yra padavimų, kad Trijų Kryžių kalne didžiojo kunigaikščio Algirdo laikais buvę pakarti du jo dvariškiai. Taip pat yra išlikęs pasakojimas, kad kunigaikštis Algirdas buvęs pasikvietęs Vilniun vienuolius pranciškonus, kad jie platintų krikščionių tikėjimą Lietuvoje. Algirdui nesant Vilniuje, vietos gyventojai užpuolę vienuolius, septynius nusivarę į Trijų Kryžių kalną, nukryžiavę ir keturius įmetę į Vilnelės upę. Pagrįžęs Algirdas liepęs nužudyti nusikaltėlius. Vėliau, Vytauto Didžiojo laikais, toje vietoje buvę pastatyti trys aukšti mediniai kryžiai. Jie buvę nuolat taisomi ir tuo būdu išlikę ligi 1864 metų. Tais metais Vilniaus general-gubernatorius Muravjevas įsakė kryžius nukirsti. 1916 metais buvo pastatyti nauji kryžiai iš gelžbetono. Jie ir dabar tebestovi.

Trijų Kryžių kalne yra nemaža palaidotų 1863 m. sukilėlių, sušaudytų Lukiškių aikštėje.

Šiandieną Trijų Kryžių kalnas savo baltais kryžiais kukliai puošia Vilniaus miestą, bet nereikėtų pamiršti, kad jame glūdi daug paslaptingos ir gražios senovės. *J—ius.*

Kelionė į Marsą

Balsvas kelias driekiasi į Pietus, saulė kepina, dulkės skverbiasi į burną, o eiklūs, pakaustyti žirgai lekia šuoliais. Tai skuba Tiberijus, Romos imperatorius, prie savo mirštančio brolio Druzo. Keisdamas arklius, po 321 kilometrą per dieną lėkė per Belgiją, Germaniją ir Prancūziją. Tai atsitiko prieš 11 šimtų metų ir buvo anų laikų greitumo rekordas.

Žvilgterėkime į ateitį...

Didelis metalinis baubas, panašus į milžinišką šovinį, stovi plačiausioje aikštėje, pakėlęs nosį į dangų. Paspaudus mygtuką, baubas sudreba, sudrioskėja ir dingsta iš akių, lėkdamas po 40.200 kilometrų per valandą, vadinasi, 125 kartus greičiau, kaip Tiberijaus vežimas.

Žmogus nugalėjo žemę, jūrą ir orą. Dabar jis žvelgia į plačiąsias beores erdves tarp žemės ir planetų. O visų pirma norima patekti į Marsą (iš Žemės į jį 78 mil. km., kada jis yra arčiausiai prie Žemės, o kada yra nuo jos toliausiai — 278 mil. km. Marso planeta yra Žemės kaimynė, 6 kartus už ją mažesnė. Tai kelionei netinka dabartinės susisiekimo priemonės, sakysim, kad ir lėktuvai). Į tarpplanetinę kelionę numatoma leistis tam tikru reketiniu skrendamuoju prietaisu. Pats pirmasis raketinį skraidymą sumanė inžinierius Nikolaj Ivanovič Kibalčič'as, caro Aleksandro II žudikas. Nuteistas mirti jis buvo pasodintas Petro Povilo tvirtovėje. Kol įvykdė mirties sprendimą, jis sugalvojo raketinį lėktuvą. Jo planus konfiskavo Peterburgo gubernatorius. Jie buvo rasti po bolševikų revoliucijos, kraustant archyvus. Dabar šio žmogžudžio svajonės pradeda darytis tikrove.

Austrų išradėjas Fr. Šmiedl'is 1931 m. paleido savotišką prietaisą paštui vežioti tarp dviejų miestelių, kuriuodu skiria sunkiai pereinamas kalnų gūbrys. Beveik neįmanoma buvo iš vieno miestelio į antrą nugabenti paštą. Šmiedl'is padarė raketą su įduba jos viduje. Sudėjęs ten vieno miestelio paštą, įžiebia raketą varomąsias sprogstamąsias medžiagas, ir ji, visai taikliai perlėkusi per gūbrį, nusileidžia nedidelėje aikštėje ties antruoju miesteliu. Raketa kelionėje trunka tiek sekundžių, kiek laiškanešys sugaištų valandų.

Dabar bandoma padaryti raketų paštui vežioti per vandenynus. Sumanymas tuo tarpu neįvykdytas, bet apskaičiuojama, kad iš Londono raketa nulėktų į Neujorką per valandą. Tai būtų pirmasis žingsnis didesnio masto raketiniame susisiekime. Anglijoje 1933 m. įsteigta britų tarpplanetinė draugija, kuri gvildena būdus, kaip būtų galima žmonėms nuskristi į Marsą.

Pačios galingosios šių dienų patrankos gali iššauti keliasdešimts kilometrų į viršų, bet šovinys visada nukrinta ant žemės. Norėdami padaryti erdvines raketas, mokslininkai susiduria su žemės trauka, kuri nuo žemės atšokusius daiktus grąžina vėl į ją. Kad nugalėtų žemės trauką, kad iš jos ištrūktų, vadinasi, kad nebebūtų sugrąžintas į Žemę, šovinys turi būti paleistas 40.200 km. greitumu per valandą.

Tarpplanetiniam skraidymui projektuojamosios raketos atrodytų šiaip: raketos snape būtų vieta keleiviams ir jų mantai; gretimajame skyriuje būtų skysta oxy-vandenilio varomoji medžiaga; trečiajame, didžiausiajame skyriuje tos medžiagos būtų arti 4 tonų, kurią vartotų raketai įvaryti į 4 km., greitį per 2 valandą, jai iš vietos pasijudinus; o ketvirtojo ir penktojo skyriaus sprogstamoji medžiaga pradėtų varyti raketą po 8 km. ir pagaliau po 11 km. per sekundę.

Bet tokioje raketoje nėra varomosios medžiagos atgal grįžti. Jei tokia raketa per nebylias erdves skrendą 4 žmonės norėtų grįžti atgal, jiems reikėtų turėti pakankamai varomosios medžiagos. Taip įruošta raketa svertų 40.960 tonų ir kaštuotų milžiniškai daug — 600 mil. a. Bet jei ir suteiktų kas tokią sumą pasidaryti raketai, reikėtų surasti drąsuolių, kurie nesibaidytų erdvėje gauti galą. Į Marsą keliaujant štai kodėl rizikuojama savo galva. Tūkstančiai milijonų meteoritų kasdien bombarduoja žemę. Daugumas jų yra tokie maži, jog negalima pamatyti plika akimi, kiti yra ne didesni kaip smėlio grūdeliai, o tik mažumas — žvyro stambumo. Tie meteoritai lekia tūkstančius kilometrų per valandą. Per metalines raketos sienas jie pralįstų, kaip

šovinys per popierių. Iš raketos išgaruotų ir paskutinis oro atomas.

Nė viena planeta nestovi vietoje. Kiekviena skrieja aplink saulę tam tikru taku. Astronomai yra išskaičiavę, kada Marsas yra arčiausiai prie Žemės. Raketa būtų paleista į erdvę (dangų) tokia linkme, kur Marsas atsidurtų po 14 dienų kelionės. Kad raketa pasiektų taikinį, reikia tikslių apskaičiavimų. Vienas mažas klaidingas veiksmelis apskaičiavimuose galėtų pražudyti visą ekspediciją. Skaičiuojant apsirikus, raketa prašautų pro Marsą ir nulėktų į beribę erdvę, su savimi nešdamas marinuojamus gyvus keleivius iš Žemės.

Nebūtų galima ilgai svečiuotis Marse. Užgaišus atgal vykti į Žemę reikėtų dvejus metus laukti, kol Marsas vėl būtų arčiausiai prie Žemės. Jei mums labiau patiktų skristi į Venerą, nekaip į Marsą, reikėtų 21 mil. tonų sveriančios raketos. Bet šiuo metu visiškai neįmanoma tokią raketą pasidaryti.

Bet raketinio skraidymo galimumas nėra toks neįmanomas, kaip dabar atrodo. Per keletą metų mokslininkai tikisi išmoksią naudotis milžiniškąja atomų jėga. Šiam dalykui pasisekus, bus išspręstas varomosios medžiagos klausimas. Iš kelių tonų žibalo atomų bus galima gauti tiek varomosios jėgos, jog užteks jos nuskristi į Marsą ir atgal grįžti. Visiškai atpuls reikalas imtis tūkstančius tonų neparankios varomosios medžiagos.

Dabar planuojama padaryti dirbtinį mėnulį, oro nepraleidžiamą metalinį gaublį, ir įtaisyti jį už 965 km. virš žemės. Tame gaublyje įsikurtų keletas žmonių padėti tarpplanetiniam susisiekimui, būtų jame ir vienas kitas raketinių reikmenų sandėlis. Tokiame aukštyje tam „mėnuliui" turėtų būti suteiktas 7 km. 241 metro greitis per sekundę, kad jis amžinai suktųsi aplink žemę, būtų lig mažas, nuolatinis mėnuliukas, iš kurio raketiniai orlaiviai galėtų pasiimti varomosios medžiagos. Jis būtų padirbtas ant žemės, išmėgintas, išdėstytas į dalis, o paskum gabaliukas po gabaliuko raketiniais orlaiviais nugabentas, erdvėje iškrautas ir sudėstytas. Tai padaryti būtų ne taip sunku, ne būtų vartojama svorio neturinti medžiaga. Atitolintos nuo žemės gravitacinės traukos, sunkios metalinės dalys svers mažiau, nekaip kamštis Žemėje. Inžinieriai ir darbininkai, statydami tarpplanetinę stotį, būtų apsidarę maždaug kaip vandens narai.

Ši ateities vizija (įkvėptas ragėjimas) gali rodytis pasakiška. Bet visi kelskinos (pirmieji kelių skynėjai) susidūrė su amžininkų nesupratimu ir pašaipa. Brunnel'iui paleidus pirmąjį garlaivį Temzėje, Londono viešbučiai nesutiko įsileisti nakvoti tokio „pakvaišėlio"; pirmąją siuvamąją mašiną sutriuškino Bostona (Amerikos J. V.) liaudis; Morse'as Amerikos J. V. dešimčiai kongresų įrodinėjo savo išradimo naudingumą, kol pagaliau buvo įvestas telegrafas; anglų audėjai sunaikino mašinas, kurios vėliau įvykdė pramonės perversmą.

Šių dienų raketininkai yra įsitikinę, kad anksčiau ar vėliau jie vis dėlto susilauks nupelnytos pagarbos kaip mokslo kelskinos, stengęsi padėti užkariauti naujų pasaulių.

Skomantas.

RANDAMONIŲ PETRELIS

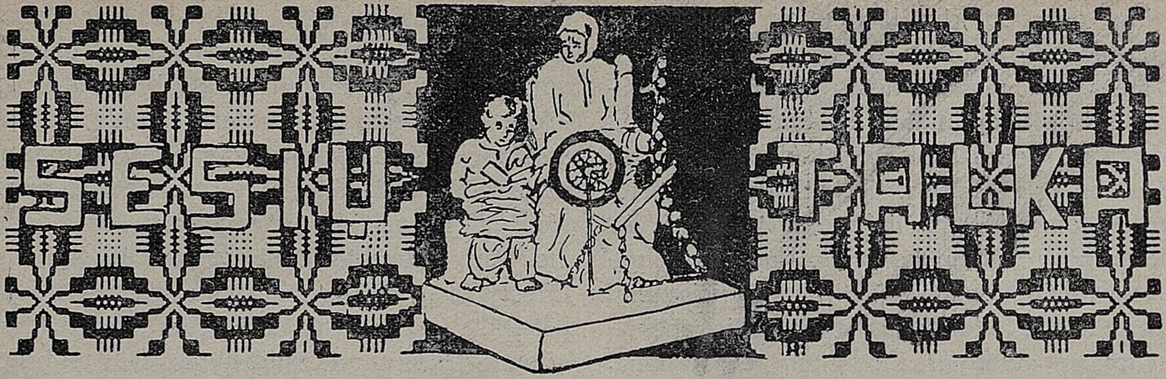
Mergužėle, jaunoji

— Mergužėle, tu jaunoji,
Ko šiandien nuliūdus,
Kas tau spaudžia širdužėlę,
Kam žvelgi į tolį?

Gal gailies skambių dienelių,
Kurios jau praėjo,
Ir rūtelių darželėlio,
Kur gėlės žydėjo.

— Man negaila tų dienelių,
Kada rasos krito,
Nei rūtelių darželėlio,
Kur gėlės nuvyto.

Man tik gaila bernužėlio,
Kurį aš mylėjau,
Ir per visą vasarėlę
Jo žodžiams tikėjau.

MOTERIS IR RELIGIJA

Kiekvienam žmogui yra reikalinga religija. Širdis be religijos — šalta, kieta, o ką besakyti apie jos reikalingumą moteriai. Moters širdis be religijos, tai uola.

Kartą vienas filosofas priėjo prie miesto, kuriame gyveno daug keistuolių. Į siaurą takelį, kuriuo jis ėjo, smarkiai įvažiavo vežimas, kuriame sėdėjo keletas jaunuolių, o vežėjui skara buvo užrištos akys.

— „Kur taip lekiate, pasiutėliai, atsiliepė filosofas, tikriausiai įkrisite į ravą, arba nusivoliosite nuo kalno, nes turite aklą vežėją".

— „Et, tai nieko, sušuko jaunuoliai, tuo geriau važiuoti, nes jis nemato akmens, ravų, tad smarkiai pralekiame".

— „Taip, atsakė filosofas, smarkiai, bet tikrai sprandui nusisukti". Panašiai yra su moters širdimi, jei Dievo baimė ir dievotumas jos nevaldo. Tada geiduliai yra jos valdovu: iš karto vikriai, smagiai išdykauja, o galas baisus, vertas apraudojimo.

Kai religija nesiunčia į moters širdį giliausių jausmų, gaivinančių, šildančių spindulių, tada moteris verta apgailėjimo. Moteris paprastai daug žemiau nupuola, negu vyras. Geiduliai ir apsvaigimas apima visus jos jausmus ir užnuodija širdį. Jis padaro, kad visi jausmai įeina į piktybę ir niekšybę. Ir taip moteriškė savo širdyje gali sukurti sau tikrą pražūtį. Vienas poetas pasakė, kad be moralės moteris septynioms mylioms pralenkia be moralės vyrą.

Istorija rodo mums liūdnus vaizdus apie moterį be religijos. Prancūzų revoliucijoj savo niekšybe jos viršijo visokias fantazijas, viršijo neužgesinamu troškimu kraujo praliejimo, tikrai laukiniu ir velnišku džiaugsmu prie vaizdo krintančių galvų ir upeliais plaukiančio kraujo, baisia neapykanta prie žmonių. Ak, kokį baisų sunaikinimą moters širdy gali iššaukti neapykanta! Kada vienas dvasiškis atstūmė nuo savęs jau pagyvenusią moterį, ėjusią prie jo blogais tikslais, tai toji sugniaužė kumščius, sugriežė dantimis ir sušuko:

— „Ar tu nežinai, kad moteris gali daugiau neapkęsti, negu septyni vyrai?" — Kita moteris, kuri neturėjo gilių tikybynių jausmų, labai mylėjo savo vaiką. Kai tas mirtinai susirgo ir mirtis artinosi, ji ištarė biaurų burnojimą: „Jei Dievas man tą vaiką atims, tada dėl keršto visi mano vaikai paliks liuteriai". Po vaiko mirties išpildė savo grąsinimus, nes kai vyresnioji duktė baigė 17 metų ir norėjo įstoti į vienuolyną, motina privertė ją pasilikti namie, kur buvo pastatyta į didžiausį pavojų. Po ilgo priešinimosi pasidavė, pasinėrė purvynan ir atėmė sau gyvastį. Čia pagaliau motinos neapykanta atrado ribas!

Neriboti troškimai naudotis gyvenimu ir išdykavimu moterį įstumia į baisią niekšybės ir gėdos prapultį. Kaip biauriai jos kaktoj atsispindi netvarkingai praleisto gyvenimo žymės. Prieš keletą metų atėjo į vieną sodžių dailininkas ir prie vienų namų jis sutiko nepaprastai gražią mažą mergytę. Taip žavėjanti, meili atrodė savo išviršine išvaizda, turėjo tiek angeliško, dangiško grožio, kokį tik nekaltas vaikas gali parodyti. Tokio vaiko dar niekada nematė. Tad prašė tėvų, kad leistų ją nupiešti. Gavęs leidimą nupiešė paveikslą, po juo parašė „dangus" ir pakabino savo miegamajam. Po 25 metų atėjo jis į miestą, esantį netoli nuo to sodžiaus. Ten išgirdo, kad suimta moteriškė ir už baisią žmogžu-

Vilniaus lietuvių studenčių būrelis su Gerbiama viešnia p. Biržiškiene vidury. Antra iš dešinės V. Maminskaitė — V. L. S. S. Studenčių sekcijos pirmininkė.

dystę nuteista mirti. Dailininkas vėl įsiprašė leidimą pamatyti suimtąją ir ją nupiešti, jei jos atvaizdas būtų įdomus. Gavęs leidimą įėjo į kalinės vienutę ir štai, pamatęs tą žmogystę, labai persigando, nes ji savo kaktoj nešiojo ženklą blogai praleisto gyvenimo. Jos veidas buvo kaip išarinėtas, jos žvilgsnis tikrai velniškas. Nupiešė tą asmenį ir po paveikslu parašė „pragaras". Kaip paskui nusistebėjo, sužinojęs, kad ta moteriškė ir anas vaikas, kurį piešė ir stebėjosi prieš 25 metus, tai tas pats asmuo!

Moteris, kuri nustoja dievobaimingumo ir pasuka nuodėmingu keliu, į prasižengimų bangas krinta visa savo asmenybe, visu jausmų ir minčių gyvenimu, visa savo širdimi. Todėl ji žemiau puola, o blogi palinkimai jos prigimtį audrina daugiau negu vyro prigimtį. Dėl to kiekvienas, net ir netikintis biaurisi moteriške be tikybos, be religijos. Kiekvienas jaučia, kad joje nieko nėra, nėra nieko kuo garbę ir pagarbą galėtų užsitarnauti. Kiekvienas yra įsitikinęs, kad ji yra vyrui, vaikams, namams ir visuomenei nelaimė. Pažvelkime į girtuoklę moterį: šimtas girtuoklių vyrų greičiau atsivers, negu viena girtuoklė. Visiškai atplėšta nuo motinos, žmonos jausmo, galop, ji krinta į žvėrišką pražūtį. Nors ji vaikščiotų purpure, šilkuose, nors karališką karūną ant galvos nešiotų, nors tūkstančiai pataikaujančių slinktų prie jos kojų, į padanges ją iškeltų, širdy kiekvienas ja piktintųsi, jei ji būtų be religijos, be doros, be moralės. Jokia uola nebus taip kieta, kaip moters širdis be religijos.

Valtis.

REMKIME SAVUOSIUS

Gyvenimas nestovi vietoj. Jis sparčiais žingsniais žengia priekin. Kas suskumba su juo eiti, tam ir gyventi lengviau; tuos gi, kurie nesuskumba, pirmieji nustumia, pralenkia.

Mūsų laikai atnešė įvairių išradimų patobulinimų, kurie pagerina žmogaus būvį, o tuo pačiu daro jį laimingesnį.

Dauguma mūsų tautiečių kažkodėl bijo ir nepasitiki visu tuo, kas nauja, ko jų senelių ir prosenelių laikais nebuvo.

Perdaug drąsu būtų tvirtinti, kad viskas, kas nauja, yra gera, o kas sena tai bloga, bet vistik galima tvirtinti, kad daug naujų dalykų bei sumanymų yra gerų, sektinų.

Vienu tokiu remtininu sumanymu yra kooperacija. Prieš šimtą beveik metų (1844 m.) saujelė neturtingų audėjų, Ročdalio miestely, Anglijoj, norėdami pagerinti savo buvį, nutarė patys gamintis prekes ir jas pirktis. Be to, nutarė neduoti savo sunkiai uždirbto skatiko pavieniams asmenims—pardavėjams, bet burtis į sąjungas, gamintis geriausias prekes ir jas savo nariams prieinamiausiomis kainomis, be uždarbio parduoti. Kitaip sakant, jiems svarbu buvo sukurti bendrą nuosavybę, kuria

galėtų visi lygiai pasinaudoti. Pasirodė, kad jų mintis buvo labai gera, nes kooperacija greitai plito po visą Europą.

Susibūręs tam tikras žmonių būrys organizuoja kooperatyvus, kurie gali būti įvairiausi: namų statymo, butų, pieno, kiaušinių, įvairių valgomųjų daiktų ir tt.

Mūsų krašte daugiausia yra valgomųjų daiktų kooperatyvų. Jie organizuojami yra šitaip: tam tikras žmonių skaičius įneša nustatytą sumą pinigų (pajų) vieną kart per metus arba kas mėnesį. Už tuos pinigus perkamos yra prekės ir parduodamos nariams pigiausiomis kainomis, be išnaudojimo, be uždarbio pavienių asmenų, kaip tai yra privačiose krautuvėse. Kooperatyvą veda vienas žmogus, bet ne savo nuožiūra, o prisitaikydamas susirinkusių narių nutarimų.

Mes, lietuviai, savo kooperatyvų teturime vos keletą, bet ir tais negalime labai džiaugtis. Maža dar mes jais domimės. Žiūrime į kooperatyvus su nepasitikėjimu. Ir ne tik neprisidedame prie kooperatyvų, bet dargi ne visi perkame savo kooperatyvuose. Senu įpročiu vyrai ir moterys greičiau užsuka pas kokį „Icką“ ar „Maušą“.

„Ten, — sako,—daugiau duoda, pasiderėti galima ir prekių pasirinkimas didesnis“. Nereikėtų būti keistiems ir nevertėtų galvoti, kad žydas darytų sau skriaudą. Jeigu užsispyręs nusiderėjai, pirkdamas vieną prekę, tai tikrai brangiau negu reikia užmokėsi už kitą, be to, ir prekė prekei nelygi. Gal būti krautuvėse, kurias laiko privatūs žmonės, kartais esti didesnis prekių pasirinkimas, bet kad taip, o ne kitaip yra, tai dalinai ir patys esame kalti. Nuo mūsų susidomėjimo priklausys kooperatyvo gerovė. Juo daugiau žmonių įneš pajų, juo daugiau bus pirkėjų, juo didės prekių kiekybė ir kokybė.

Kad kooperacija ir mūsų krašte išplistų, reikalinga, kad susidomėtų ja netik vyrai, bet ir moterys. Moterys juk sudaro didesnį pirkėjų nuošimtį negu vyrai.

Moterys, būdamos priklausomos nuo vyrų, vargu ar galės įnešti pajus, bet užtat jos gali patį kooperatyvą paremti — pirkimu. Jeigu kiekviena moteris viską pirktų savo kooperatyve, tai jau būtų nužengtas didelis žingsnys priekin. Bet nereikia tik tuo pasitenkinti. Reikia stengtis patekti į narius, kad susirinkimuose netik vyrai, bet ir moterys galėtų savo nuomonę pareikšti. Juk tos sumos, kurias reikia įnešti, nėra didelės. Moteris, būdama kooperatyvo nariu, daug naujienų sužinos, ji nebus atskirta nuo gyvenimo, akiratis jos susidomėjimo prasiplės. Čia ji galės pasitarti, padiskutuoti, ką anksčiau darydavo savo skyrių susirinkimuose.

Nelaukime, kad mus kas nors už rankos ten vestų. Sukruskime! Domėkimės visu tuo, kas pasauly dedasi. Kadangi atimamos mums visos progos lavintis, šviestis, tai naudokimės nors tomis, kuriomis dar šiandie galime pasinaudoti. Gana, sesės, snausti. Mūsų amžius reikalauja iš moters beveik tiek pat, kiek ir iš vyro. Remkime, domėkimės visu tuo, kas lietuviška, kas naudinga. Uoliai remkime lietuviškus kooperatyvus ir įmones.

el.

Gyvenamų namų tvarkymas

Seniau žmonės mažai rūpindavosi tinkamu gyvenamųjų namų įtaisymu. Gyvendavo lušnelėse be grindų, be dūmtraukių ir beveik be langų. Šių laikų žmonės jau nebepasitenkina senoviškomis lušnelėmis. Šiandien reikalaujama, kad namai būtų erdvūs, patogūs, šviesūs, saulėti, sausi ir šilti. Daugumos mūsų ūkininkų gyvenamieji namai išorinai atitinka šių dienų reikalavimus. Jie yra erdvūs — ir saulėti. Bet vidaus sutvarkymas dar dažnai ne visai tinkamas. Jie yra taip sutvarkyti, kad, nežiūrint kambarių daugumo ir didumo, šeima negali sutilpti ir neturi vietos patogiai įsitaisyti. Taip yra todėl, kad apie namų įrengimą dažnai sprendžia vieni vyrai. O moterys nesirūpina ir nežino to, kad svarbiausios teisės ir pareigos, sprendžiant gyvenamųjų namų vidaus sutvarkymą, priklauso joms. Kaip reikia kambariai paskirstyti, kaip įrengti, valyti ir puošti—tai moterų dalykas.

Statant gyvenamuosius namus, reikia turėti galvoje, kad galima būtų patogiai juose gyventi. Todėl jie turi atitikti visus šeimos gyvenimo reikalavimus. Gyvenamuose namuose turi būti vietos visų šeimos narių darbams dirbti, valgiams gaminti, po darbų pa-

ilsėti ir vaikus auginti. O dažniausiai mūsų ūkininko vienam kambaryje telpa viskas: virtuvė, valgomasis ir miegamasis. Be to, visi darbai dirbami tame pačiame kambaryje. Kai tuo tarpu tas vienas didelis kambarys galima pertvėrimais padalyti į kelius, kur kiekvienas šeimos narys galėtų turėti ramų, netrukdomą savo užsiėmimui kampelį. Arba dar blogesnis paprotys, kai dauguma ūkininkų, turėdami didelius dviejų galų namus, kartais su didžiausia šeima gyvena susikimšę vienam kambary, o antrą namų dalį, vadinamąją seklyčią (stancija) laiko nuolat tuščią. Į seklyčią griežtai draudžiama šeimos nariams net įeiti, kad jie „neprimintų".

Skirstant namus kambariais, reikia žiūrėti, kad geresni kambariai tektų tiems šeimos nariams, kuriems tenka daugiau laiko juose praleisti. Daugiausia tenka būti kambariuose vaikams. O kaip tik vaikai pas mus talpinami užpečkiuose, tamsiuose kampuose, kur daugiausia nešvarumų ir tūkstančiai įvairiausių bakterijų, kurios pakerta mažyčių sveikatą. Todėl vaikai reikia laikyti tuose kambariuose, kur daugiausia šviesos, šilimos ir gero oro.

Antrą vietą turi užimti miegamasis, nes jame žmonėms tenka praleisti beveik trečdalis amžiaus. O pas mus labai dažnai gulima tamsiuose kambariuose. Vėdinti jų nė nemano. Miegamuoju patartina užimti tolesnį, nepereinamą kambarį, kad jame galima būtų ramiau pasilsėti.

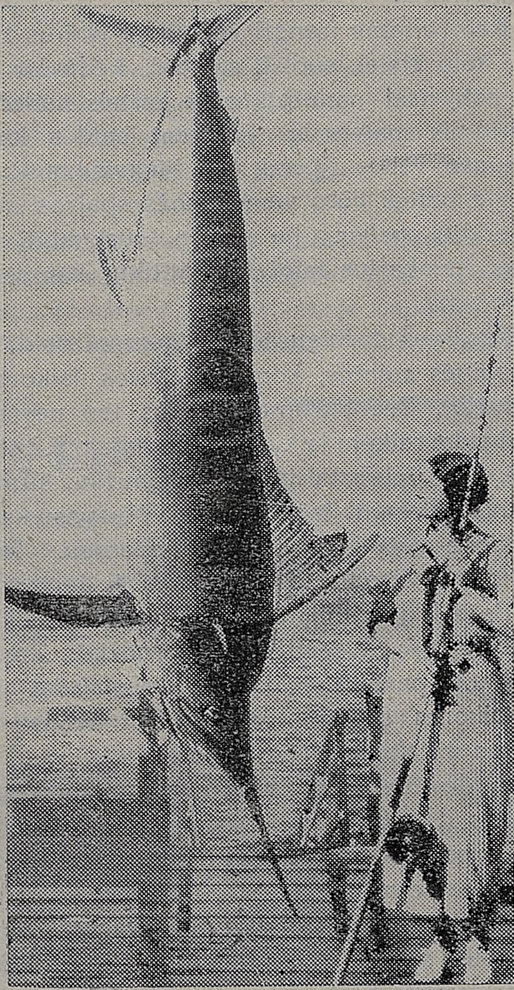
Trečia vieta reikėtų skirti šeimos darbo kambariui ir virtuvei. Darbo kambarys gali būti pereinamas, bet šviesus, nes jame tenka dirbti dažniausiai žiemą, kada dienos esti tamsesnės.

Virtuvė būtinai reikia įtaisyti atskirai, nes valgio gaminimas reikalauja švarumo, todėl negalima jo gaminti tame pačiame kambaryje, kuriame atliekami visi kiti darbai. Geriausiai, kai esti durelės iš virtuvės į kiemą.

Turint dar daugiau kambarių, galima jie dar įvairiau suskirstyti; galima turėti dar atskiras valgomasis kambarys, šiaip paprastai valgoma virtuvėje arba darbo kambaryje.

Reikia stengtis pripratinti šeimyną, kad kiekvienas darbas būtų atliekamas jam paskirtoje vietoje.

GRAŽUS LAIMIKIS

Ir moterys kartais mėgsta pamėginti savo laimės — pameškerioti. Vaizdely matome jauną žveję, kuri sumeškeriojo didesnę už save žuvį — ryklį.

Netik svarbu kambariai suskirstyti, bet lygiai svarbu ir atitinkamai jie įrengti ir švariai išlaikyti.

Mūsų gyvenamųjų namų sienos dažnai paliekamos tokios, kokios buvo pastatytos senais laikais. Tokios sienos yra nelygios ir sunkiai nuvalomos; be to, rąstų plyšiuose veisiasi įvairūs parazitai. Dar blogiau, kai nelygios sienos lipdomos popieriais. Ypatingai negražiai atrodo išlipdytos laikraščiais. Jie greitai apiplyšta, ir kambariai visą laiką atrodo netvarkingai, o už popierių irgi prisiveisia visokiausių gyvių.

Geriausia ir pigiausia sienas tinkuoti. Tinkuotos sienos esti patvarios; be to, galima

jas retkarčiais perbaltinti, padaryti kambarių dezinfekcija.

Kambariams įrengti reikalingi įvairūs baldai, kaip stalai, suolai, spintos, kėdės ir t.t. Jie esti visai nedažyti arba kartais nudažyti įvairiomis spalvomis. Tvarkant baldus kambariuose, reikia žiūrėti, kad kiekvienam kambaryje baldai būtų vienodesnės spalvos arba suderintų spalvų. Jie reikia suskirstyti po visus kambarius taip, kad atitiktų kambarių paskyrimą.

Pas mus dažniausiai visi geresni baldai— posoginės spintos, komodos, lovos laikomos seklyčioj. Bet tikrumoje jiems ten nevieta. Tie baldai reikėtų laikyti miegamajam kambaryje, kur paprastai laikomi drabužiai, kuriais reikia apsirengti ir persirengti. Mažuose kambariuose statyti daug baldų nepatogu. Tada kambarys atrodo dar mažesnis ir žemesnis.

Be baldų, kambariuose esti dar daug kitų daiktų kaip: laikrodžiai, veidrodžiai, knygų lentynos, paveikslai ir kita. Dažniausiai visa tai laikoma sienoms puošti. Bet tie dalykai kartais patalpinami ne vietoje.

Veidrodžiai visai neteisingai laikomi prabangos ir papuošimo dalykais. Jie reikalingi yra prieškambaryj, o ypač miegamajam, kur reikia apsirengti.

Pasenęs yra paprotys kabinti ant sienų visą eilę šventųjų paveikslų ir puošti jų rėmus įvairiais popieriais. Tie popieriai apdulkėja ir musės suteršia, o nuvalyti jie negalima. Vertėtų pakabinti tik kelius paveikslus su lygiais gražiais rėmais, kurie dažnai galima būtų nuvalyti.

Taip pat netinka lipdyti ant sienų įvairūs paveikslai ir nuotraukos be rėmų. Nuotraukos geriausia laikyti albume arba dėžutėje, kur jos nesinaikina. Paveikslai reikia aptaisyti rėmais ir tik tada kabinti ant sienų.

Didžiausias ir gražiausias namų papuošalas — švara.

Tad, sese, kokie bebūtų tavo namukai — erdvūs ar menki, bet kai jie bus švariai ir tvarkingai laikomi, tuomet tau bus jauku— sveika gyventi ir svečiui malonu paviešėti.

Giedrė.

KAD VYRAS MYLĖTŲ

Kaip dažnai svajotos laimės neranda ištekėjusios mergaitės. Be daugybės rūpesčių, bėdų, nekartą prisideda ir vyras su savo šiurkščiu elgesiu žmonai.

Pirmiausia, tokiose šeimose, kur yra nepasitenkinimo tarp vyro ir žmonos, dažnai pastebimas jaunatvėj nepasiruošimas šeimai ir josios pareigoms. Dažnai jauni žmonės žiūri į vedybas tarytum pro gražiai nudažytus akinius ir viską mato tik gražiose spalvose, pamiršdami šeimos tikslą ir pareigas. Vesdamas vyras neįsideda sau į galvą, kad vedybos uždės jam pareigą rūpintis ne tik savimi, bet ir savo žmona ir vaikais.

O moteris, išeidama už vyro, taip pat nevisada įsideda sau galvon, kad gyvenimas netik meilės pareikalaus iš jos, bet taip pat reikės labai daug kantrybės. Be to, iš ištekėjusios moters gyvenimas pareikalauja labai daug protingumo ir sumanumo šeimininkaujant ir sugyvenant su savo šeimos nariais. Užtat mergaitės ne tiek turėtų rūpintis savo grožiu, pasilinksminimais, kiek pasimokyti gyvenimo patyrimo, išsilavinti, kad neatsiliktų nuo vyro, bet jam kaip tik padėtų, patartų.

Antras dalykas, kuriam dažnai nusideda ištekėjusios moterys, tai jų apsileidimas Kol dar neištekėjusios, jos nė nemėgina užsirišti neprosytą skarelę, užsivilkti neskalbtą bliuskutę, nevaikšto paišinos; o kai išteka, tai atrodo, kad visa tai leistina.

Jeigu žmona nori, kad vyras ją mylėtų, tepasirūpina savo išvaizda.

Taip pat labai daug svarbos turi buto švarumas ir aplinka, kurioje žmogus gyvena. Yra aiškiai įrodyta, kad tamsiose, nešvariose lindynėse žmonės dažniausiai būna pikti, blogo būdo, paniurę. Švarioj, šviesioj, kad ir neturtingoj trobelėj žmogų retai ima apmaudas: čia žmogus greičiau šviesiomis mintimis gyvena. Užtat jei norime, kad vyrai mylėtų savo namus — puoškime, švarinkime savo grįčias, seklyčias ir visus namus.

Be to, reikia mokėti save pergalėti. Susiginčijus arba nutylėti arba visai pyktį paslėpti. Stenkimės daugiau juoktis ir būti linksmos, o jei teisingai ir dorai gyvensime, būkime tikros, kad vyras mylės. *E.*

O. M.

Rudens tyla

Blankus toks rytas, kertėj šešėliai susigūžę,
Lyg dienos pilkos be dalios ir vardo.
Visi keliai nutyso nežinion
Ir vėjai nebeatneš jau skambaus aido.

Šiandien nebežinau, kuri šalis manoji,
Kurie keliai į žalius klonius veda,
Kur spietėsi ramunės, gležnutės ašarėlės,
Geltoni lapai dengia paskutinę pėdą.

Prisimenu: baltai žydėjo sodai
Ir kalnai vakaruos' liepsnojo,
Kuproti debesys tolyn vis slinko
Ir tavo žodžius man kartojo.

Šiandien blankus toks rytas ir blankūs tavo
Kaip pakelėj šalnos pakąstos gėlės. [žodžiai,
Einu, nė vienas garsas manęs nepalydi,
Ir tu šiandien tiktai klaikus rudens šešėlis.

MOTERYS VEIKIA

VILNIUJE IR PROVINCIJOJE

Vilniaus universitete prasidėjo mokslas šio mėn. 5 d. Visos mūsų studentės sugrįžo iš atostogų ir pradėjo savo studijas. Netrukus jos žada sušaukti savo sekcijos susirinkimą, kuriame susipažins su naujomis kolegėmis ir pasidalins atostogų įspūdžiais.

Bubeliai, Krasnavo valsč. Suvalkų apskr. Seinų miesto krautuvininkas Griška pradėjo statyti Bubelių kaime namus, kuriuose žada įrengti smuklę, kur imtų girtauti jaunimas, seni ir vaikai. Beabėjo, jaunimas ir vaikai vogtų, kas pakliuva, nuo tėvų ir pragertų pas kaimyną. Panašiai jau yra Vidugirių kaime. Bubelių moterys, suprasdamos, ko galima susilaukti įsisteigus smuklei, prieš šį Griškos sumanymą užprotestavo ir sulaikė namų statybą. Pavyzdingas ir gražus jų žygis.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

L. K. Moterų Draugijos Kauno Rejonas rugsėjo m. 11 ir 12 d. d. surengė Šiluvoje šeimos atnaujinimo religinį kongresą. Kongresas prasidėjo iškilmingomis pamaldomis; po pamaldų posėdžių salėje įvyko iškilminga akademija, kurioje tarp kitko buvo paskaityta įdomi paskaita: „Moteris šeimos apaštalė“. Kongrese dalyvavo keli tūkstančiai moterų. Neseniai „Naujoji Romuva“ išleido lietuvei moterei pašvęstą numerį (Nr. 39). Žurnalas gausiai iliustruotas. Jame randame mūsų žymiųjų moterų atvaizdus, pav., visuomenės veikėjų, literačių, dainininkių, artisčių, menininkių, administracijos ir laisvos profesijos darbininkių ir kitų. Visi žurnalo straipsniai nagrinėja moters kūrybinį, visuomeninį ir auklėjamąjį darbą. Gale numerio randame redakcijos žodį, kuriame tarp kitko pasakyta: „Lietuvė moteris turi daug kūrybinio pajėgumo ir nepaprastos ištvermės. Ji yra nemažai nuveikusi ir daug didelio pasiaukojimo parodžiusi. Ji spindi dideliu grožiu ir nuostabiu originalumu. Bet jos individualybė dar nėra ryškiai iškelta ir jos veikla dar nėra reikiamai nušviesta. „Naujoji Romuva“ čia ir bando ryškinti jos individualybę ir pavaizduoti jos veiklą literatūros, teatro, dailės ir visuomeninio gyvenimo srityse. Bet viename numery, nors ir žymiai padidintame ir gausiai iliustruotame, nebuvo galima visko apimti. Daug sričių liko per mažai ar visiškai nepaliesta, k. a. religijos, spaudos, mokslo, administracijos, ekonomikos“.

KITUOSE KRAŠTUOSE

Turkijos vyriausybė nutarė padidinti moterų policininkių skaičių. Iki šiol jų tebuvo tik 23 policininkės, kurių veikimu valdžia nepaprastai patenkinta. Ateity numatoma policininkėms pavesti sekti ir tirti kai kuriuos politinius nusikaltėlius.

Anglų lakūnė Markham rugsėjo mėn. pirmomis dienomis perskrido Atlanto vandenyną iš rytų į vakarus, tai yra iš Europos į Ameriką. Toks skridimas yra žymiai sunkesnis, negu skridimas iš Amerikos į Europą. Markham yra pirmoji moteris, perskridusi Atlantą iš rytų į vakarus.

Mirė rašytoja. Š. m. rugpiūčio 24 d. mirė seniausia prancūzė rašytoja Juliette Adam. Ji gimė 1836 m. Pradėjo rašyti apysakas 22 m. Juliette Adam rašė daugiausia romanus, bet nevengė ir publicistikos. Ji leido ir redagavo žurnalą „Nouvelle Revue“, kuriame išspausdino savo romaną „Mariage de Loti“ vos pradedąs rašyti garsusis „Islandijos žvejo“ autorius Pierre Loti.

Rygos tarptautiniame jojimo turnyre publika su dideliu susidomėjimu sekė pirmą kartą Rygoje surengtas moterims lenktynes dėl „amazonės prizo“. Lenktynes laimėjo norvegė p-lė Nordan.

SPORTAS IR ŽAIDIMAI

Šiandie pasaulyje labai plinta sportas. Šių metų Berlyno Olimpiadės dalyvių skaičius rodo, kiek pasaulyje jaunimo sportuojasi. O reikia pažymėti, kad Olimpiadėje dalyvauja tik patys geriausieji sportininkai, pačios šviesiosios sporto žvaigždės.

Mūsų gi jaunimo tarpe sportas dar mažai randa pritarimo. Prieš metus įsikūręs Lietuvių Sporto Klūbas maža galėjo išvystyti savo veiklą, nes neperdidelį rodo sportu susidomėjimą mūsų miesto jaunimas, dar mažesnį sodžiaus. Paragink vieną kitą vaikščioti į pratimus, dažniausiai pamoja ranka ir dar prideda: „Aš ir taip sveikas ir stiprus, pažiūrėk, kokie rankų muskulai".

Juk sporto tikslas nėra tik kurio nors raumens ar sąnario išlavinimas. Jis nori visą kūną, visus raumenis ir visą nervų sistemą padaryti tvirtą, tamprią, ją užgrudinti ir sustiprinti. Taigi jau tik dėl šitos priežasties vertėtų kreipti dėmesio į sportą, ypač į tas sporto rūšis, kurios atliekamos atvirame ore.

Bet sporto vertė nėra tik kūno judesiuose, su kuriais jis neatskiriamai surištas. Savo reikšmę jis semia ir iš to, kad stiprina mūsų valią, lavina energiją, kuri reikia mokėti sutelkti, siekiant betkurio tikslo, pagaliau moko ištverti ir nugalėti. Jaunuolis, kuris moka protingai sportuotis, visai kitas, negu tas, kuris nesugeba nė kojos pakelti aukščiau kelių. Sportininko akys skaidrios, kūnas tamprus, žinksnis ritmiškas. Toks kūnas, kuris įpratintas pakelti ir šaltį ir karštį, darbą ir nuovargį—nėra iščiulptas neprotingų geidulių, šitoks kūnas nėra ir sielos priešas, bet jos padėjėjas. Jis nėra valiai našta, bet klusnus jos įsakymų vykdytojas. O stipriavalių jaunuolių mūsų gyvenimo sąlygos šaukte šaukia, ieškote ieškoja.

Nepamirškime, kad sportas ir žaidimai yra ne tik pramogos, bet kartu ir progos charakteriui lavinti. Čia tau gręsia pagunda pameluoti, apgauti, pastumti, čia tau švilpia teisėjas ir primena pareigą susivaldyti, save nugalėti, o tai jau didelis darbas savo sielai auklėti.

Žinoma, lavinant kūną, reikia būti kukliam ir atsargiam, nes neprisilaikius sporto reikalavimų, galima kartais ir nukentėti. Visoki per dideli įtempimai greit pagadina širdį. Be to, būtiniausiai reikia įsidėmėti, kad sušilus negalima gerti šalto vandens, nes tai tiesioginis kelias į ligoninę, o kartais net ir į karstą.

Jaunuolis, kuris nemėgsta žaisti, yra sulinkęs ne tik pečiais, bet ir jo mintys pasenusios, ir visas elgesys nešvelnus ir nelaisvas. Nesigėdink, jei žaidimuose esi ne taip įpratęs, silpnesnis ar bailesnis, negu tavo draugai. Tokiu atveju žaisk ištikimai ir nekreipk dėmesio į pasityčiojimus ar įžeidimus.

„Mano idealas yra jaunuolis — sako skautijos įkūrėjas gen. Boden Povelis, — kurio akys žiba džiaugsmu, kurio veidas šypsosi, kada jis žaidžia, sportuojasi, nes toks jaunuolis ir kasdieniniame gyvenime moka susitelkti ir rimtai dirbti pavestą jam darbą".

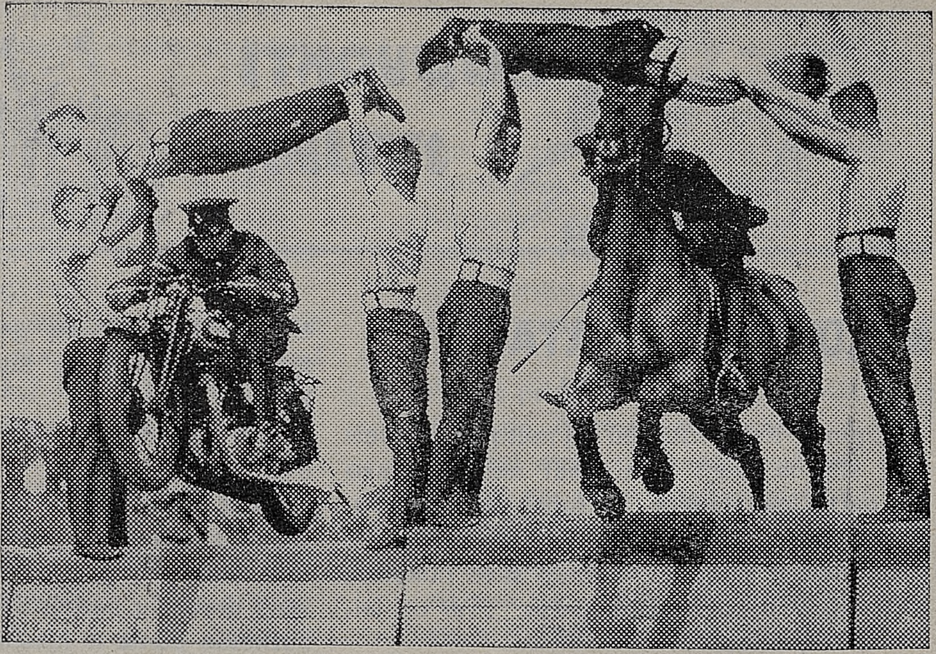
Kad sportas ir žaidimai padeda laimėti net didžius žygius, rodo šis atsitikimas:

Velingtonas, kuris nugalėjo Napoleoną ties Vaterlo, jau pasenęs atėjo kartą į Harrovero kolegijos žaidimų aikštę. Prisiminė senelis linksmus jaunatvės laikus ir sušuko:

„Šitoje aikštėje aš nugalėjau Napoleoną. Vadinasi, čia žaizdamas ir sportuodamas išmokau susivaldyti, įpratau veikti, išlavinau valią ir tuo būdu pasirengiau tai didžiajai pergalei".

Tad, supratę sporto bei žaidimų reikšmę, vertinkime sporto pratimus ir lavinkimės visur ir visada.

Sporto Mėgėjas.

Ir kokių šiandie nesugalvojama sporto rungtynių? Vaizdely parodoma, kaip raitelis ir motociklistas lenktyniuoja — šokinėja per griovius, tvoras ir gyvuosius vartus.

— Šio mėnesio 11 d. Vyt. Didž. gimnazijos Sporto Kuopos krepšiasviedžio ir tinklasviedžio komandos buvo nuvykusios į Švenčionis, kur žaidė su Švenčionių lietuvių ir valdiškos lenkų gimnazijos sportininkais.

Su lenkų gimnazijos sportininkais mūsiškiai pralošė: tinklasviedį 2:0 (15:13 ir 15:12), o krepšiasviedį 10:6.

Žaisdami su Švenčionių lietuvių gimnazijos sportininkais, vilniškiai laimėjo: tinklasviedį 2:1 (15:9; 8:15; 15:8), o krepšiasviedį 14:2.

Vilniškiai grįžo iš Švenčionių sužavėti savo tautiečių draugių ir draugų nuoširdumu. Pageidautina, kad ir toliau tarp abiejų gimnazijų sportininkų būtų rengiamos įvairios rungtynės ir kad šios srities ryšiai kaskart stiprėtų.

— Šio mėnesio pradžioje buvo tarpmokyklinės vidurinių Vilniaus mokyklų mokinių lengvosios atletikos rungtynės. Šiose rungtynėse dalyvavo ir Vytauto Didžiojo gimnazijos sportininkai, kurie pagal punktų skaičių laimėjo 5 vietą. Kai kurie jaunieji mūsų sportininkai pasiekė gražių laimėjimų. Pav. A. Čelna pirmą vietą granatos metime, G. Karazija trečią vietą šokinėjant su kartimi ir C. Skrockis ketvirtą vietą disko metime. Šiemet gimnazijos sportininkai padarė žymią pažangą.

— Viborge įvykusiose lengvosios atletikos rungtynėse Iso-Hollo 15 klm. bėgime sumušė Nurmio pasaulinį rekordą, prabėgęs distanciją per 46:45,4. (Nurmio buvo 46:49,6, pasiektas 1928 m.). Antruoju atbėgo Salminen per 47:47,0 ir trečiuoju — argentinietis Zabala per 47:52,0. Šiose rungtynėse Matti Jaervinen numetė ietį 70,60 mtr.

— Šio mėnesio pradžioje Chožovo motociklistų klūbas surengė motociklistų rungtynes, į kurias pakvietė ir žinomąjį mūsų sportininką— motociklistą Leonardą Palevičių. Jis ir šiose rungtynėse gražia važiavimo forma, akrobatika ir greitu važiavimu laimėjo tris pirmąsias dovanas.

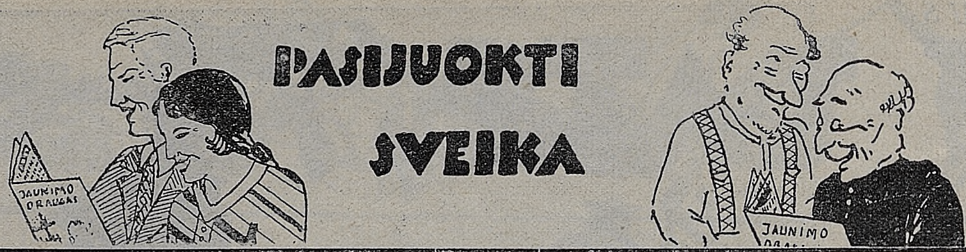
— Čikagos mieste, Amerikoje, įvyko didelės teniso rungtynės, kuriose išėjo nugalėtoja lietuvaitė B. Survilaitė. Ji gavo gražią sidabrinę dovaną.

— Pereitą savaitę pasibaigė futbolo turnyras dėl šiaurės taurės. Rungtynės tęsėsi ketverius metus. Žaidime dalyvavo Švedija, Norvegija, Danija ir Suomija. Šiaurės taurę laimėjo Švedija.

— Pirmadienį Prahoje baigėsi Čekoslovakijos — Šveicarijos tarpvalstybinės lengvosios atletikos rungtynės, davusios čekams mažą dviejų taškų pergalę—29:27. Per šias rungtynes žinomas šveicarų ėjikas Schwabas 30 klm. distancijoje laimėjo naują pasaulinį rekordą, pasiekęs laiką 2:36:41,4.

— Tarpvalstybinės futbolo rungtynės davė tokius vaisius: Prahoje Vokietija įveikė Čekoslovakiją 2—1 (0—1), o Budapešte Vengrija—Austriją 5—3 (3—2). Be to, Vokietijos B rinktinė Krefelde sukirto Liuksemburgą 7—2 (3—2).

— Lauko hockey pasaulio čempionė Indija dar tebevieši Europoje. Šiuo metu ji yra Šveicarijoje. Ženevoje Indija supylė Šveicariją net 12:0 (5:0). Ir visas jos viešėjimo Europoje balansas čia labai gražus. Visus susitikimus, kurių turėjo 20, laimėjo, pasiekdama golų santykį 126:15 savo naudai. *G. Krz.*

NEKOKIA SVEIKATA

(Feljetonas)

Zigmas Keberkštis iki šių metų buvo sveikas, stiprus. Jam niekuomet neskaudėdavo nei galva, nei dantys, nei šonai, nei visa kita. Būdavo kai susitikęs paklausi: „Kaip sveikata", Keberkštis ir nušvinta. Parodo savo nukorusį pabarzdį ir pasako patenkintas: „Tai ot, laikausi, kaip matai".

Bet šiemet jau kitaip. Aną dieną į mano paklausimą „Kaip sveikata" jis atsakė susiraukęs: „Blogai" ir ėmė pasakoti, kodėl jis sukrito. Štai jo žodžiai.

— Iki šių metų mano viduriai buvo sveikiausi. Valgiau bet ką. Tik nekenčiau šiurkščių plutų ir spirgučių. Bet šiemet, kai susidėjau su begalviais, tai ir netekau sveikatos. Buvo šitaip:

Susitinka mane Jurgis Kruopa ir sako:

— Klausyk, šiandien Kazys Pasaitas švenčia savo varduves. Einame pasveikinti.

Aš ir pritariau. Na, ką gi, pažįstamas, vadinasi, reikia.

Ir nuėjome. Pasveikinome, išbučiavome ir palinkėjome visuomet džiaugtis sveikata. Pasaitas už tai mus pavaišino. Pradžioje nežinojau, kas daryti: gerti baltakę ar negerti. Jau buvau beatsisakąs, nes iki to laiko aš jos ir į burną neimdavau, bet kai Pasaitas pagyrė mano žmoną ir vaikus, tai aš ir nusiginklavau. Bematant taip ir išlupau šešetą stiklų. Pradžioje buvo nebaisu. Tik sukosi galva ir sunku buvo suvaldyti kojos ir liežuvis. Bet vėliau... Vyreli tu mano! Kai suėmė vidurius diegliai! Nors plyšk berėkdamas.

Paskui Kruopos ir Pasaito parvestas namo apsikabinau savo žmonelę ir sakau:

— Dūšele, atsisveikink mane, nes jau kraustausi dangun arba pragaran.

Žmona nubėgo pas savo kaimynes kūmutes. Tos atėjusios apčiupinėjo mane ir ėmė tartis, kas būtų geriau: ar duoti išgerti trūkžolių ir babkavų lapų skystimo, ar vežti Vilniun į ligoninę.

Tai išgirdęs aš nusprendžiau su moterimis nė nepradėti.

Kitą dieną žmona nuvežė mane į vieną Vilniaus ligoninę. Įėjome ir laukiame gydytojo. Netrukus prisiartina prie manęs ant viršaus drabužių baltais marškiniais apsivilkusi kažkokia ponia ir klausia:

— Kas skauda?

— Diegia vidurius — vos beištariau.

— Gerai — atsakė ji ir nuėjo.

— Taip, manau sau, tau gal ir labai gerai, nes tikiesi gauti pinigų, bet man ir kišenė išsituštins, ir sveikata kažin ar besugrįš.

Kitą kartą atėjusi ta pati ponia liepė man po pažastimi pasikišti kažkokią stiklinę dūdelę. Aš ir pasikišau. Paskui po keliolikos minučių vėl liepė atiduoti. Atidaviau. Ji gi kad suriks:

— Kodėl tamsta laikei ne tuo galu?!

Tada aš jai ir sakau:

— Kaip ponia man davėte, taip aš ir pasikišau. Argi aš žinau, katras čia galas geras, o katras negeras...

Ponia piktai suburbėjo ir liepė tą patį stikliuką pasikišti po pažastimi smailiu galu.

Taip ir padariau.

Po keliolikos minučių vėl ateina. Vėl liepia atiduoti. Aš ranką po pažastimi — egi stikliuko kaip nebūta. Aš čiupt ir ten ir ten — nebėra.

— Neturiu — pasakiau nusiminęs.

— Kur padėjai? — suriko baltoji ponia.

— Ogi va buvau pasikišęs po pažastimi, bet, žiūrėkite, dingo...

— Negali būti! Ieškok, gal ten kur nulindo — pamokė žmona.

Ir iš tikro. Kai žemiau paieškojau, ir susirado.

Bet ir vėl negerai. Baltoji ponia dar kartą liepė stikliuką pasikišti, nes, sako, jis kažką neaiškiai rodąs.

Trečią kartą jau laikiau gerai. Kai paskiau ištraukiau, karštis rodė, kad su mano diegliais juokų nėra. Kai atėjo gydytojas, iš karto ir pasakiau:

— Ponuli, turiu pačią ir tris vaikus. Gelbėkite. Dar noriu pagyventi.

Bet kai gydytojas pasiguldė, kai ėmė mane gniaužyti!.. Vyreli tu mano! Jau maniau, kad ir dūšią išvarys. Paskui ir pasakė:

— Uždegimas žarnos. Reikia išpiauti.

Aš net pabalau.

— O kiek reikės užmokėti?

— Šimtą auksinų.

— Ponuli, tiek neturiu.

— Tai turėsi palaukti.

— Ar nepamirsiu?

— Jei negersi degtinės, alaus ir nevalgysi kietų, karčių valgių, šią pirmąją ataką galėsi išlaikyti.

Aš ir parvažiavau.

Dabar vaikštau, kaip sumuštas kiaušinis. Neskauda, bet jaučiuosi nevisai gerai. Tiesa, baltakės jau nebegeriu ir nebegersiu. Taip pat neimu burnon ir kietų, rūkščių valgių. Bet, kaip matai, sveikata nekokia.

Aš Keberkštį suraminau ir atsisveikinau.

S. Urbulis.

Patarė nevesti

(Mintis sekta)

Mūsų Laurynas nė nepastebėjo,
Kai šmaukšt ruduo ir atėjo.
Ilgi begalo vakarai.
— „Reiks vesti, — nutarė jisai.
— „Eisiu pasitarti pas Martyną —
Tas senis viską žino.
Ir vakarą prie buteliuko,
Kai jau galva apsisuko,
Laurynas šitaip tarė:
— „Motina senai mane jau bara:
„Vesk, aš dirbti negaliu, vesk, sūnau,
Matai, man sunku — pasenau.
Gal gi pasogą kokį gausi,
Gyvensi, gaspadoriausi".
— Tai kaip, Martyne, tu manai,
Ar vest man, ar nevest visai? —
— Tai, jei dalykai taip susipynė,
Tai vesk kuo greičiau, Lauryne —
— Mat, Martyne, vesti tai ne štuka,
Bet jei gausi žmoną kaip velniuką?
Kalbės per ištisą dienelę,
Ko gero, dar ir primušti gali.
Gulės lig vakaro, kaip ponia,
Skųsdamasi, kad gavusi dieglį šone,
O kai pradės puoštis, ir karvę išvesi iš tvarto,
Prives prie to, kad imtum ir pasikartum.
Tai kaip, Martyne, tu manai,
Ar vest man, ar nevest visai? —
— Tai, jei dalykai taip susipynė,
Tai jau nevesk, Lauryne,
— O gal bus gera pačiutė?
Kartais juk gali ir taip būti?
Po metų bus sūnus ar dukrelė,
Tokia graži, kaip gėlelė.
Senystei paspara, paguoda,
O kai Dievas dar ir sūnų duoda,
Leidi į mokslus, būna ponas —
Gydytojas, advokatas ar klebonas.
— Tai kaip, Martyne, tu manai,
Ar vest man, ar nevest visai? —
— Tai, jei dalykai taip susipynė,
Tai vesk kuo greičiau, Lauryne —
— Kai Dievas duoda vaikų, lyg pupų,
Ir vietoj laimės, tik vargas supa:
Vienam reik' to, kitas negali,
Trečias nor' vest, duok jam dalį,
Ketvirtas, penktas ir taip toliau...
Ir kas daryti pagaliau?
Tai kaip, Martyne, tu manai,
Ar vest man ar nevest visai? —
— Tai, jei viskas jau taip susipynė,
Tai jau geriau nevesk, Lauryne.

Kurmis.

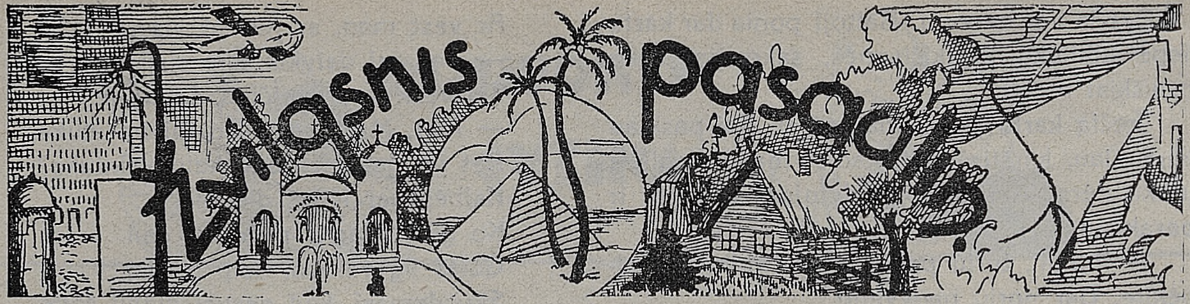
— Romualdėli, aš tau padėsiu pakelti visus vargus, visus rūpesčius...

— Ačiū, brangioji, bet aš neturiu jokių vargų, jokių rūpesčių!

— Aš tai žinau, bet paskiau, kai susituoksime...

— Tai tau gėlės nepatinka?

— Taip, mano gėlele.

EUROPOS KATILE PRADEDA KUNKULIUOTI

Trumpai sakant, visur pasidarė ankšta, ankščiausia betgi yra Europoje, gal todėl ir valstybių imperializmas arba grobuoniškumas yra čia labiausiai išaugęs. O kame susiduria imperializmai, ten ir visoki trynimaisi kyla, ten randasi ir karo pavojus. Ten laukiama tik priekabės karui pradėti. Sakysim, kad ir Didysis karas prasidėjo dėl menkniekio, o kiek jis prarijo gyvybių, kiek sunaikino visokių gėrybių. Panaši padėtis Europoje yra ir šiuo metu. Užtektų tik mažiausios kibirkštėlės, o galėtų kilti didžiausias gaisras. Štai kad ir

Ispanijos įvykiai.

Iš tikrųjų šie įvykiai turi vidaus kovų pobūdį. Valdžią turėjo socialistai su komunistais, prieš juos sukilo monarchistai ir tautininkai. Rodos, didelio čia daikto, tegu sau pliekiasi, tai vien tik jų pačių reikalas. Ar maža kame įvyksta visokių vidaus revoliucijų? Bet ne! Ispanijos naminis karas virto tarptautiniu klausimu. Visa eilė valstybių susidomėjo Ispanijos įvykiais, tiksliau tariant, jų pasėkomis. Vienos valstybės tuojau ėmė remti socialistus ir komunistus, kitos — sukilėlius. Pradėta siųsti ir vienai ir antrai pusei paramą ne tik pinigais ir ginklais, bet ir žmonėmis. Pagaliau išėjo, kad po Madrido vyriausybės dangstimi kovoja ne vien tik ispanų kairieji, bet ir tos valstybės, kuriose valdo socialistai arba komunistai. Tai Prancūzija ir Sovietai. Sukilėlių gi pusėje — Italija ir Vokietija. Antraip vertus, Ispanijoj susirėmė visos Europos komunizmas ir fašizmas. Ir visiškai nedaug tereikia, kad Ispanijos gaisras persimestų į kitą kurią nors Europos dalį.

Pasižadėjo nesikišti, bet vis dėlto kišasi.

Paaiškėjus, kad daugelis Europos valstybių visokiais būdais pradėjo remti čia vieną, čia antrą bekovojančių ispanų pusę, buvo sudaryta neva tam tikra sutartis, kuria visa eilė valstybių pasižadėjo nesikišti į Ispanijos vidaus reikalus. Bet kas tau iškentės. Juk vieniems rūpi, kad laimėtų fašistai, kitiems— kad komunistai. Todėl iš karto jau galima buvo numatyti, kad susitarimas pasiliks tiktai popieryje ir daugiau nieko. Taip ir išėjo. Suinteresuotos valstybės ir toliau rėmė savuosius. Žinoma, viskas buvo daroma slaptai, bet tai šen, tai ten išlysdavo kas nors aikštėn.

Sovietai užprotestavo prieš kišimąsi į Ispanijos reikalus.

Sovietams rūpi, kad Ispanijoj laimėtų komunistai, bet jie kaip tik visur pralaimi. Išėjus aikštėn, kad kai kurios valstybės, nepaisydamos susitarimo, padeda sukilėliams, Sovietai griežtai užprotestavo prieš tokius valstybių neleistinus žygius. Daugiausia Sovietai kaltinio Portugaliją, toliau Italiją ir Vokietiją. Sovietų protestas sukėlė valstybių tarpe didelį susijaudinimą. Portugalų, vokiečių ir italų spauda smarkiai puolė Sovietus, kurie, esą, protestuoja, bet patys daugiausia kišasi į Ispanijos reikalus. Savo tvirtinimams įrodyti minėtų trijų valstybių spauda padavė visą eilę faktų. Ir taip, pavyzdžiui, Sovietų laivai daugelį kartų vežė neva maistą Ispanijos komunistams, pasirodė betgi, kad jie vežė ne maistą, bet ginklus ir orlaivių dalis. Be to, esą, Madrido vyriausybės pusėje yra nemaža Sovietų karininkų, užimančių vadovaujamas vietas.

Sukta Sovietų politika.

Portugalų spauda rašo, kad Sovietai, esą,

todėl užprotestavo prieš kišimąsi į Ispanijos reikalus, kad kitos valstybės nepasmerktų Sovietų žygių Ispanijoje. Kitaip betariant, Sovietai panorėjo būti verčiau kaltintojo, negu kaltinamojo rolėje. Be to, esą, Sovietai tyčia nori nutraukti minėtą nesikišimo sutartį, kad turėtų laisvas rankas, atėjus dar didesniam reikalui, viešai padėti Ispanijos komunistams.

Sukilėliai laimi.

Jau esame rašę, kad sukilėliai praėjusį mėnesį paėmė Iruno ir San Sebastiano miestus. Prieš keletą gi savaičių sukilėlių rankosna pakliuvo Toledo miestas. Dėl šio miesto ėjo atkakliausios kovos. Visas miestas buvo raudonųjų rankose, tik to miesto karo mokyklos mokiniai, vadinamieji kadetai buvo prisidėję prie sukilėlių. Kadetai buvo įsitvirtinę vadinamojoj Alkazaro tvirtovėje. Ir taip atkakliai laikėsi, kad raudonieji neįstengė jų įveikti. Kovos tęsėsi keliolika savaičių. Praėjusio mėnesio pabaigoje Alkazaro sukilėliai kovėsi jau paskutinėmis jėgomis, turėjo jau arba pasiduoti, arba, kurie dar gyvi liko, sau galą pasidaryti, bet juos išgelbėjo tautinė kariuomenė, užėmusi Toledo miestą. Šiuo metu sukilėliai nukreipė visą savo veikimą į Madridą, kuris jau buvo kelis kartus bombarduojamas. Bombarduojamas buvo taip pat Barcelonos miestas, kuriame dar tebesilaiko valdžios šalininkai.

Sukilėliai sudarė savo vyriausybę.

Nors sukilėlių pusėje kovoja respublikonai ir monarchistai, vis dėlto iki šiol jie veikia iš vieno. Sukilėliai turi jau susidarę ir savo vyriausybę, kuri stengiasi užmegsti santykius su kitomis valstybėmis. Valstybės galva kol kas išrinktas gen. Franko, kuris yra kartu vyriausiuoju tautinės kariuomenės vadu.

Jau sakėme, kad Ispanijos įvykiai yra virtę tarptautiniu reikalu. Nėra taip pat abejonės, kad tie įvykiai turės neigiamos reikšmės ir šiaip jau trečiųjų valstybių santykių nusistovėjimui. Pirmoj eilėj minėtina čia tai, kad

didžvalstybės negali pasirašyti naujos Lokarno sutarties.

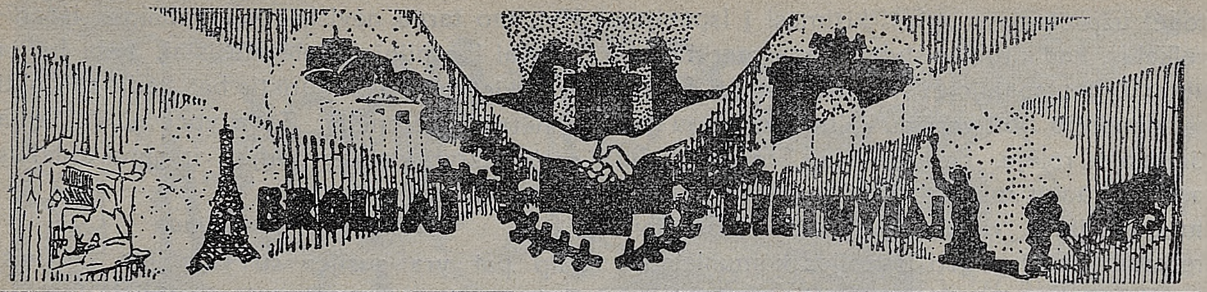
Mat, Italija ir Vokietija, kurios iš tikrųjų sutiko jau dalyvauti lokarninių valstybių konferencijoj, stengiasi betgi kuo toliausiai atidėti konferencijos susirinkimo laiką. Kodėl? Mat, tuo tarpu neviskas yra pabaigta Ispanijoj. Kai Ispanijoj įsigalės fašistai, tada Italija ir Vokietija galės sutikti bet kada sušaukti minėtą konferenciją. Tada ypač gi Vokietija galės statyti visiškai naujus ir gana didelius reikalavimus.

Abisinijos klausimas

taip pat yra susijęs su Ispanijos įvykiais. Antra vertus, nesunku tai sau išsiaiškinti.

Praėjusio mėnesio antroje pusėje susirinko Ženevoje Tautų Sąjungos Taryba. Įvyko taip pat Tautų Sąjungos visumos eilinis posėdis. Šalia T. Sąjungos reformos klausimo ir kitų smulkesnių reikalų, buvo iškilęs klausimas, ar gali Abisinijos delegacija Tautų Sąjungos posėdžiuose dalyvauti, ar ne. Italijos vyriausybė teigė, kad jokia Abisinijos delegacija negalinti dalyvauti Tautų Sąjungos posėdžiuose, reikalavo netgi visiškai išbraukti Abisiniją iš T. Sąjungos narių tarpo, nes nesą Abisinijos valstybės, esanti tik Abisinija, kaip Italijos valtybės dalis. Negusas gi tvirtino, kad dar ne visa Abisinija yra nukariauta, kad dar Vakarų — pietų Abisinijoj esanti neguso vyriausybė ir t. t. Tautų Sąjunga atsidūrusi buvo keblioje padėtyje. Atimti Abisinijai teisę dalyvauti Sąjungos posėdžiuose arba išbraukti ją visiškai iš T. Saj. narių tarpo, reikštų pripažinti tai, ką savo metu T. Sąjunga buvo pasmerkusi. Italijos neteisėti žygiai būtų buvę pripažinti teisėtais. Tada ir T. Sąjungos autoritetas būtų jau visiškai nukritęs. Nepaisant to, kad Italija grąsė nedalyvausianti T. Saj. posėdžiuose, jeigu Abisinijai bus leista posėdžiuose dalyvauti, Tautų Sąjunga, vis dėlto gindama kad ir žymiai jau nupuolusį savo autoritetą, neišbraukė Abisinijos iš T. Saj. narių sąrašo ir leido jai dalyvauti visumos posėdžiuose.

Tam tikruose Europos politiniuose sluoksniuose spėjama, kad dėl Abisinijos dalyvavimo Tautų Sąjungos posėdžiuose daugiausia pasidarbavęs Sovietų delegatas Ženevoje užsienių reikalų komisaras Litvinovas. Esą, Sovietai nori tuo būdu atstumti Italiją nuo tarptautinių derybų, nori ją atskirti nuo kitų valstybių, kad sumažėtų jos politinis svoris tarptautinėje plotmėje. Aišku, kad Sovietai stengiasi pakišti Italijai koją dėl to, kad ji padeda Ispanijos fašistams.

— Lietuva su Italija sudarė prekybos sutartį. Lietuvos vardu ją pasirašė jos įgaliotas ministeris Ryme V. Čarneckis.

— Šiais mokslo metais Lietuvos Valstybėje veikia 28 valstybinės gimnazijos, 22 valst. progimnazijos, 28 privatinės gimnazijos ir 10 privatinių progimnazijų.

— Rugsėjo 15 d. Lietuvos karo mokykloje pasibaigė mokslas. Išleista 130 kadro karininkų-leitenantų ir 212 atsargos leitenantų. Iškilmėse dalyvavo Valstybės Prezidentas A. Smetona, ministeris pirmininkas J. Tūbelis, krašto apsaugos ministeris, vietos kariuomenės vadovybė ir įstaigų bei organizacijų atstovai.

— Šiemet iš Lietuvos jau yra išvežta į kitas valstybes 126.915 tonų įvairių grūdų, už kuriuos gauta 13.891.800 lt. Pernai per tą patį laiką buvo išvežta 98.973 tonos.

— Lietuvos Aero Klūbas šią vasarą suruošė aviacijos šventes Tauragėje, Šiauliuose, Panevėžyje, Nidoje, Biržuose, Zarasuose ir Rokiškyje. Šiose šventėse buvo 65.000 žiūrovų. Pajamų turėjo 17.467 lt.

— Per šių metų rugsėjo mėnesį Lietuvos Banko aukso ir valiutų fondas padidėjo 1.420.000 litų. Dabar banknotų padengimas auksu ir valiuta sudaro 70%.

— Nukentėjusiems nuo audrų ir ledų ūkininkams Lietuvos vyriausybė suteikė nemokamai 18.911 centnerių javų sėklos. Iš viso sušelpta 2.154 ūkininkai.

— Lietuvos pajūry labai išplėsta žvejyba, kuria verčiasi keli šimtai žmonių. Dabar žvejai turi iš viso 116 laivų, jų tarpe Šventosios uoste laikoma vienas didelis motorlaivis, 24 mažesnio galingumo motorlaiviai, 12 burinių laivų ir 22 irkliniai. Kiti stovi kitose prieplaukose.

— Šio mėnesio 22 d. suėjo 700 metų, kai ties Saule lietuviai sumušė įsiveržusį vokiečių kalavininkų ordiną ir tuo užkirto jam kelią į Baltijos kraštus. Šias sukaktuves minėjo įvairios Lietuvos įstaigos ir organizacijos rugsėjo 27 d. Kaune tos dienos vakarą prie Karo Muziejaus buvo atėjusios kariuomenės dalys, organizacijos ir mokyklos. Ten prie Nežinomojo Kareivio kapo buvo padėtas vainikas. Po to Vytauto Didžiojo Muziejaus rūmuose įvyko iškilmingas posėdis, kuriame buvo Ivinskio paskaita, Valstybės Prezidento kalba ir pasirašytas šių sukaktuvių minėjimo aktas. Iškilmės užbaigtos choro dainomis.

— Švietimo Ministerija mano įsteigti bibliotekų tinklą (285) su centraline biblioteka Kaune. Bibliotekų steigimas būsiąs pradėtas ateinančių metų pradžioje. Tam tikslui Švietimo Ministerija skiria metams 1.000.000 litų.

— Tarptautinio pritaikomojo meno parodoj, kuri įvyks 1937 m. Paryžiuje, žada dalyvauti ir Lietuva. Jos skyriuje plačiai bus reprezentuojami „Marginiai".

— Š. m. rugsėjo mėn. paskutinėmis dienomis Paryžiaus Sorbonos universiteto prof. Le Furo Vyt. Didž. universitete skaitė keletą paskaitų. Rugsėjo mėn. 29 d. Liet. Kat. Mokslo Akademija suruoše prof. Le Furui pagerbti vakarienę. Jos metu Akad. vardu pasakė kalbą vysk. prof. M. Reinys. Kalbėjo ir prof. L. E. Le Furo. Jis džiaugėsi nuoširdžiu priėmimu ir pareiškė, kad jo simpatija Lietuvai yra padiktuota teisingumo. Lietuvių tauta dvasiškai yra galinga. Jos sąžinės neslėgiąs joks tarptautinis neteisingumas.

— Lietuvos litas paliekamas pastovus. Yra tai sveiko Lietuvos ūkio finansų politikos pasireiškimas. Reikia pabrėžti, kad Lietuvos litas yra pastoviausias visoje Europoje.

— Rugsėjo mėn. 17 d., įvykusiame seimo plenumos posėdyje buvo svarstomas naujojo seimo statuto projekto klausimas. Naują projektą trumpai sureferavo komisijos pirmininkas A. Merkys, pabrėždama, kad konstitucija nusako tik materialines normas apie seimo instituciją ir iš dalies apie jo veikimą, o seimo procesualinė pusė ir tvarka palieka nustatyti pačiam seimui. Projektas turi 15 skyrių. Primtas buvo 45 tautos atstovų balsais ir rugsėjo mėn. 22 d. paskelbtas „Vyriausybės Žiniose". To pat mėn. 24 d. išrinktas seimo prezidiumas ir peticijų komisija.

— Telšiuose pradėta statyti Žemaičių Muziejaus rūmai. Šio mėn. pradžioje Telšių vyskupas jau pašventino kertinį būsimo muziejaus akmenį.

— Antrame Estų - Latvių - Lietuvių vienybės kongrese, kuris įvyko š. m. rugsėjo mėn.

20—21 d., tarp kitko iškeltas ir svarstytas klausimas, kaip pasikeisti jaunimu, kuris geriau turėtų pažinti kaimyninius kraštus. Šį klausimą referavo latvių publicistas O. Nonancas. Jis siūlė keistis jaunimu ilgesniam laikui. Pakeistus asmenis apgyvendinti šeimose, o ne kolonijose. Be to, jo nuomone, galėtų keistis giminingos organizacijos, pav., jaunieji ūkininkai ir kt. Tai yra vienas naudingiausių ir konkrečiausių kongreso užsimojimų. Iš Latvijos į kongr. buvo atvykę 40 astovų, o iš Estijos—25.

— Šįmet vasario mėn. Filipinų salose, Manilos mieste ruošiamas 33 Eucharistinis kongresas. Į kongresą vyksianti ir Lietuvos ekskursija.

— Kauno radiofonas yra gavęs iš Amerikos radio stočių bendrovės pasiūlymą transliuoti iš Lietuvos lietuvių muzikos ir dainų koncertą. Tokiam koncertui Kauno radiofonas jau senai rengiasi. Numato projektuojamoje koncerto programoje duoti skudučių, kanklių muzikos, solistų, chorų dainas ir kita.

— Lietuvoje Zibalų parapijos klebonas savo bibliotekoje turi 2 senas lotynų k. parašytas knygas, kuriose aprašinėjama Lietuvos istorija net nuo 336 m.

— Tarp Lietuvos ir Latvijos dramos ir operos teatrų jau nuo senai vyksta labai glaudus bendradarbiavimas. Rugsėjo mėn. 27 d. buvo atvykęs į Kauną latvių nacionalinio teatro dir. A. Berzinis, kuris turėjo pasitarimą su Lietuvos teatro direktoriumi V. Žadeika. Spalių mėn. gale nustatyta sušaukti 3 Baltijos kraštų dramos ir operos direktorių konferencija, kurioje bus sprendžiami svarbūs scenos meno klausimai.

— Užsienių Lietuviams remti Draugijos valdybos posėdyje Lietuvos konsulato Palestinoje tarnautojas Valkauskas padarė platų pranešimą apie Lietuvos žydus išeivius, gyvenančius Palestinoje. Valkauskas savo kalboje pažymėjo, kad Lietuvos žydai, išvykę į Palestiną, nenori nutraukti bendradarbiavimo ryšių nei kultūriniame nei ekonominiame gyvenime su Lietuva. Tam tikslui yra įsikūrusi Palestinoje Lietuvos žydų sąjunga. Lietuvos žydai Palestinoje, anot pranešėjo, kiek galėdami, remia Lietuvos eksportą.

— Rugsėjo 28 d. sukako 10 metų, kai Lietuva ir Socialistinė Sovietų Respublikų Sąjunga sudarė nepuolimo sutartį. Ta proga užsienio reikalų min. Lozoraitis tą pačią dieną Ženevoje suruošė Sovietų Sąjungos delegacijai pagerbti pusryčius, kuriuose iš Sov. Sąj. pusės dalyvavo užsienių reikalų komisaras Litvinovas.

— Rugsėjo mėn. 19 d. buvo atidaryta veterinarijos akademija. Veterinarijos akademijoj yra 25 studentai (16 tikrųjų ir 9 laisvi klausytojai). Akademijos tarybos pirmininku yra veterinarijos departamento dir. Jankauskas.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

— Rugsėjo mėn. pirmomis dienomis Čikagoje įvyko atskirų tautų šventė, kurioje gražiai pasirodė ir lietuvių grupė. Lietuviai šokėjai, kurių buvo apie 150, pašokę 4 tautinius šokius, susilaukė garsių plojimų. Lietuviškus šokius suorganizavo baletmeisteris Vytautas Belajus, Lietuvos Konsulato Čikagoje padedamas.

— Šiaurinės Amerikos žymus lietuvių veikėjas Juozas Hermantavičius rašo anglų kalba lietuvių istoriją. Šis veikalas būsiąs 6 tomų ir apimsiąs visą lietuvių tautos istoriją iki naujausių laikų. Žymus anglų spaudos bendradarbis lietuvis J. Peža rašo anglų kalba lietuvių išeivijos istoriją, kuri apimsianti lietuvių gyvenimą jungtynėse Amerikos Valstybėse.

— Čikagos universitete lietuviai studentai jau kuris laikas yra įkūrę savo klūbą. Klūbo tikslas — remti aukštuosius mokslus einančius lietuvius jaunuolius. Šis klūbas veikia visoje Illinois valstybėje.

— Šio mėn. pradžioje P. Rimša suruošė savo kūrinių parodą Pittsburgho universitete (Amerikoje), kur įrengiamas nuolatinis lietuviškasis kambarys. Parodos rengėjų komitetan, be lietuvių, įėjo daug žymių to universiteto profesorių ir keletas žymių ukrainiečių. Parodą kasdien lanko tūkstančiai amerikiečių.

— Sofija Paškevičiūtė Čikagoj ne tik lietuvių, bet ir kitataučių koncertuose turėjo eilę pasisekimų. Dabar ypatingai gerai savo kontralto balsą parodė Neujorko scenoje, ten ji turi nemažesnį pasisekimą, kaip Čikagoje. Ji labai vykusiai sudainavo Samsos ir Dalilos operos Dalijos arijas.

KANADOJE

— Vietos lietuvių vaikams ir jaunimui auklėti ir sviesti rugsėjo 5 d. Toronto mieste (Kanadoje) pačių tautiečių iniciatyva buvo atidaryta dar viena lietuvių mokykla.

BRAZILIJOJE

— Santos yra didžiausis Brazilijos uostas. Šiame mieste gyvena apie 150 lietuvių. Dauguma lietuvių dirba uoste ir uosto sandėliuose, nemaža jų dirba ir prie statybos.

— Brazilijos Lietuvių Aero-Klubas atidarė trumpus aviacijos kursus. Kursus veda lakūnas St. Jurevičius. Aviacijos Kursus lanko nemažas lietuvių jaunuolių būrelis. Klūbas žada įsigyti nuosavą sklandytuvą.

— Sao Paulio provincijos miestely Pompeia gyvena lietuvis fotografas Alfonsas Šakatauskas. Būdamas darbštus, taupus ir sumanus, per keletą metų gerai prasigyveno. Dabar Pompeia miestely turi du gražius namus, kur įsitaisęs puikią fotografavimo įmonę.

Prieš kiek laiko įsikūrusi Sao Paulio lietuvių kooperatyvinė bendrovė „Grūdas“ pradėjo nagrinėti kolonizacijos galimumus Brazilijoje. Į bendrovę įsirašė daug įvairių pažiūrų žmonių. Neseniai įvykusiame „Grūdo“ nepaprastame narių susirinkime, dalyvaujant Lietuvos konsului Gaučiui, M. Šalčiui ir kitiems, nutarta pradėti konkretūs darbai. Tuo tarpu rengiamas sąrašas vykstančių į projektuojamos kolonijos vietą. Paskaitą apie kolonizaciją skaitė M. Šalčius.

— Šiomis dienomis Draugija užsienio lietuviams remti į Braziliją, į Sao Paulo lietuvių mokyklas, paskyrė dar du mokytoju: K. Matulevičių ir A. Augustinavičiutę — Matulevičienę. Šie abu mokytojai jau kelis metus dirbo pradžios mokyklose ir uoliai dalyvavo įvairiose organizacijose.

ARGENTINOJE

— Argentinoje Berissas yra 60 km. nuo Argentinos sostinės Buenos-Aires. Berissas turi apie 80.000 gyventojų. Fabrikuose dirba maždaug 13.000 darbininkų, kurių tarpe apie 3.000 lietuvių (daugiausia jaunos šeimynos). Iš gyvenančių Berisse lietuvių apie 400 turi nuosavus namus. Be to, apie 20 lietuvių verčiasi įvairia prekyba.

— Argentinos lietuvių kolonijos, suderinusios savo reikalus ir susibūrusios į vieną atstovybę, pasiryžo įkurti Pasaulio Lietuvių Sąjungos skyrių.

VILNIUJE

Romuviečių susirinkimas. Šio mėn. 9 d. buvo „Romuvos“ klūbo susirinkimas, kuriame grįžę iš atostogų nariai pasidalino patirtais sodžiuje įspūdžiais ir papasakojo apie dabartinę mūsų krašto kultūrinę būklę.

Naujas skautų būrelis. Iki šiol Vilniuje gyvavo viena Gedimino draugovė, kurion galėjo įstoti tik Vytauto Didžiojo gimnazijos mokiniai. Šiemet Vilniaus skautų vadovybė leido įstoti Gedimino draugovėn ir nemokiniams. Netrukus buvo įkurtos dvi skiltys, kurias sudaro lietuviai amatininkai. Manoma, kad šiems išėjus bandomąjį kursą ir davus įžodį, bus įkurta atskira lietuvių amatininkų skautų draugovė.

Mūsų laikraščio byla. Šių metų kovo mėn. Vilniaus Miesto Storastijos įsakymu buvo sukonfiskuotas „Jaunimo Draugo“ 3(123) n-ris už įdėtą viršelyje Kristaus kančios kalno vaizdelį su žodžiais: „Per Golgotą atsikėliman“ ir už vinietę „Broliai lietuviai“. Abiejuose paveikslėliuose Storastija buvo įžiūrėjusi neteisingų žinių skleidimą apie lietuviams taikomą priespaudą mūsų krašte.

Už tai buvusiam „Jaunimo Draugo“ redaktoriui adv. Antanui Juknevičiui buvo iškelta teismo byla. Vilniaus Miesto teismas pirmą kart svarstė tą bylą š. m. rugsėjo mėn. 11 d. Prokurorui ir kaltinamajam reikalaujant, teismas bylą atidėjo ir pakvietė ekspertus.

Antrą kart byla buvo nagrinėjama š. m. rugsėjo mėn. 25 dieną. Tą dieną teismas išklausinėjo du lietuvių kalbos vertėjus: p. Br. Untulį, Vilniaus Universiteto lietuvių kalbos lektorių, ir p. Z. Liogį, prisiekusį teismo vertėją. Taip pat buvo išklausinėtas simbolikos žinovas, Vilniaus Universiteto Meno Fakulteto dekanas prof. Sledzinskis. Ekspertų pareikštos nuomonės sugriovė visus kaltinimus, ir teismas mūsų laikraščio redaktorių išteisino.

Iš amatininkų veiklos. Ir Amatininkų D-ja po atostogų pradėjo veikti, įvairinti savo narių gyvenimą. Rugsėjo mėn. 27 d. D-jos valdyba surengė savo nariams ekskursiją po Vilniaus miestą. Aplankė Gedimino kalną, Lietuvių Mokslo D-jos muziejų ir miesto elektros stotį.

Šio mėnesio 11 d. buvo Amatininkų D-jos narių susirinkimas, kur buvo paskaita, deklamacijos ir kita.

Delegacija pas Vilniaus Vaivadą. Pereito mėn. 25 d. lankėsi pas Vilniaus Vaivadą Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto atstovai kun. K. Čibiras ir V. Budrevičius. Atstovai išdėstė p. Vaivadai dabartinę šio krašto lietuvių kultūrinę būklę ir prašė pakeisti nusistatymą lietuviškų draugijų atžvilgiu. Vaivada pasiūlė visa tai išdėstyti raštu.

Lankėsi pas Balstogės Vaivadą. Pereito mėnesio 22 d. Lietuvių Šv. Kazimiero D-jos pirmininkas kun. prof. V. Taškūnas lankėsi pas Balstogės vaivadą Kirtiklį, kur kalbėjosi D-jos reikalu. Pirmininkas prašęs, kad sulaikytų skyrių uždarinėjimą ir leistų veikti jau uždarytiems skyriams. Vaivada pažadėjęs visa tai ištirti.

Kun. Bieliausko jubiliejus. Šių metų birželio 12 d. sukako kun. Pranciškaus Bieliausko 25 kunigavimo ir lietuviško visuomeninio darbo metai. Šio mėnesio 4 d. Liet. Labdarybės D-jos valdybos ir šv. Mikalojaus parapijos klebono rūpesčiu šios sukaktuvės buvo iškilmingai paminėtos.

Tą dieną šv. Mikalojaus parapijos bažnyčioje iš ryto buvo iškilmingos Jubiliato mišios, po kurių kun. K. Čibiras pasakė pritaikintą pamokslą. Po to šios parapijos salėje įvyko platesnis paminėjimas. Kun. K. Čibiras gausiai susirinkusiems Vilniaus lietuviams apibūdino Jubiliato gyvenimą ir jo atliktus darbus. Baigdamas sveikino Jubiliatą „Ryto“ Draugijos vardu. Toliau sveikino Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto vardu p. K. Stašys, Vytauto Didžiojo gimnazijas — dir. M. Šikšnys, Liet. Labdarybės D-jos — p. V. Budrevičius, Liet. šv. Kazimiero

D-jos centro valdybos—p. R. Bagdonas, Liet. šv. Kazimiero D-jos Vilniaus Moterų skyriaus—p-lė J. Tijūnelytė, „Romuvos" klūbo — magist. J. Maceika, Liet. Ūkio D-jos — agr. M. Čibiras. Be to dar sveikino Vytauto Didžiojo gimnazijos mokinių, šios gimnazijos eucharistininkų, liet. amatininkų, zitiečių, liaudies mokyklos mokinių, tretininkių, Šv. Jėzaus Širdies D-jos, Ražančiaus brolijos, Vidaus misijų, Eucharistijos karžygių, Markučių darbininkų ir šv. Mikalojaus bendrabučio moksleivių atstovai. (Studentų Sąjunga šiame paminėjime nedalyvavo).

Paminėjimas pabaigtas koncertine dalimi. J. Siniaus vedamas jaunimo choras padainavo kelias paties Jubiliato užrašytas liaudies daineles. Užbaigta Tautos himnu.

Tos pačios dienos vakare Jubiliatas būreliui svečių suruošė arbatėlę, kurios metu dar sveikino Liet. Mokslo D-jos ir Literatūros ir Meno D-jos vardu kun. šamb. A. Viskantas. Be to, sveikino provincijos kunigai: A. Mikaila, K. Gumbaragis ir kalbėjo visa eilė svečių.

Literatūros darbuotės jubiliejus. Neseniai suėjo 25 metai, kai vilnietis Antanas Valaitis pradėjo literatūrinį ir pedagoginį darbą. A. Valaitis yra žymus klasikų vertėjas. Be to, yra išleidęs ir keletą savo originalių knygų.

Pilnaties posėdis. Rugsėjo mėn. 22 d. buvo eilinis Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pilnaties posėdis, kur aptarta dabartinė šio krašto lietuvių visuomenės buitis.

Sulaikytas jaunimo švietimas. Paskutiniu metu Liet. Šv. Kazimiero D-jos centro valdyba gavo atitinkamus storastijų pranešimus, kad sulaikomas ar visai uždaromas skyrių veikimas šiose vietose: Senajame Daugėlišky, Andrikave, Vastakiškėje, Vaiciukiškėje, Maciūnuose, Šulėnuose, Čepeliškėje, Bukliškėje, Gedžiūnėliuose, Lasiškėje, Girminiuose, Taujūnuose, Lazinkose, Kelpučiuose, Želabuose, Aidukuose, Kulniškėje, Miežionyse, Sabališkėje, Garbūnuose, Gaureliuose, Rūkšiškėje, Naujame Strūnaityje, Rupinskuose, Antakmenėje, Driskūnuose, Kalvesalyje, Šiulėnuose, Ceikiniuose, Gilūtose, Rūbelnikuose ir Kieriškėje.

Tinkama pagarba mirusiems. Mūsų laikraščio redakcija gavo daug paklausimų, kaip tinkamiausiai pagerbti mirusius Vėlinių dieną. Negalėdami atsakyti kiekvienam atskirai, nurodome šioje vietoje bendrai visiems. Manome, kad tinkamiausiai bus išreikšta pagarba mirusiems Vėlinių dieną šiuo būdu: Prieš Vėlines reikėtų apžiūrėti ir sutvarkyti savo brolių, tėvų, giminių, idėjos draugų, bendradarbių, tautos ir visuomenės darbuotojų bei didvyrių kapus. Vėlinių dieną pasimelsti už juos bažnyčioje. Jei galima, užpirkti mišias. Vėlinių dieną ar vakare bendrai ar atskirai nueiti ant kapų, uždėti vainiką, gėlių, uždegti ant kapo žvakę ir pasimelsti, pagiedoti.

VISAME KRAŠTE

Juodagalviai, Mielagėnų vals., Švenčionių apskr. Kaip viso pasaulio, taip ir mūsų jaunimas mėgsta pramogas ir pasilinksminimus. Ypač reikalinga gera nuotaika po sunkaus darbo, kad galima būtų geriau pailsėti. Atvykus mūsų sodžiaus stud. D. Mačėnui atostogų, rugpiūčio mėnesio 9 d. susirinko pas jį keletas giminių draugų ir kaimynų. Po vakarienės visi žaidė, dainavo. Besibaigiant pramogėlei, naktį atėjo Mielagėnų policijos komendantas Pinkovski su policininku ir liepė tuojau svečiams išsiskirstyti. Besiskirstant patikrino kai kurių dokumentus.

Šio mėnesio 1 d. Švenčionių apskrities storasta nubaudė stud. D. Mačėną sumokėti 40 auks. arba 2 savaites sėdėti arešte už tai, kad rugpiūčio 9 d. be valdžios leidimo surengė šokių vakarą. Stud. D. Mačėnas bylą perdavė teisman.

Vietinis.

Barčiai, Varėnos vals. Vil.-Trakų apskr. Kad ir sunkiose darbo sąlygose Barčių sodžiaus jaunimas pajėgia sutartinai padirbėti ir surengti gražių visai apylinkei pramogų. Seniau gana dažnai rengdavo lietuviškus vakarus, bet vėliau sumažėjo, nes apskrities storasta neduodavo leidimų.

Gražią pramogą surengė Barčių jaunimas pereito mėnesio 29 d. Buvo vaidinta 3 veiksmų komedija „Burtininkė" ir po to vieno veiksmo komedija „Ponia Pipsė ir Panelė Tipsė". Vaidinimo pasižiūrėti atvyko ir gretimų sodžių jaunimas.

Svečias.

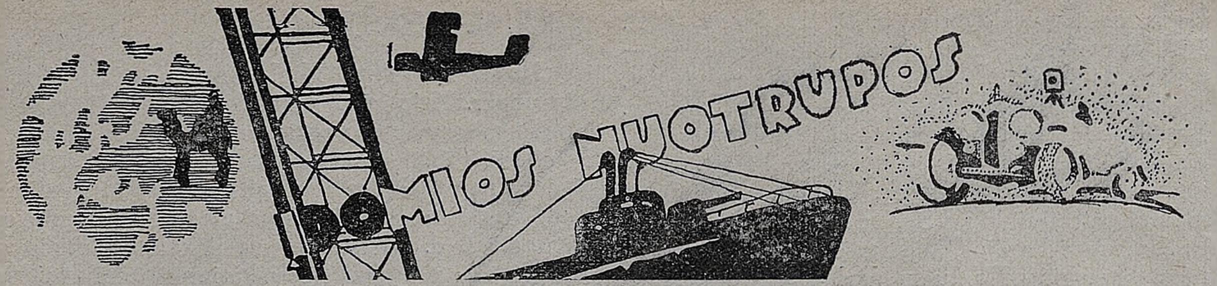
Senkūrai, Krasnavo valsč. Suvalkų apskr. Senkūrų sodžius išskirstytas į kolonijas, visi gyvena vienkiemiais, išsiblaškę po didžiulius laukus. Čia dar veikia Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius. Nors skyriuje yra narių ir neperdaug, tačiau jie, vieningai ir sutartinai dirbdami, įstengė dar ir šiemet surengti vakarą su vaidinimais. Senkūrų jaunimas, nugalėjęs visą virtinę kliūčių, pereito mėnesio 20 dieną suvaidino „Aukso Dievaičius". Nors artistai ir labai gerai vaidino, tačiau pačios komedijos ilgumas kaikam buvęs nuobodus.

Po vaidinimo jaunimas norėjo dar pašokti, pasilinksminti, bet kopo vadovybė leido pašokti tik tris šokius. Po to dalis jaunimo nuėjo į Vidugirių sodžių, kur tą dieną buvo surengtos vakaruškos.

a.

Urveliai, Daugėliškio vals. Švenčionių apskr. Šiame sodžiuje nuo šių metų pradžios gražiai veikia vietinis Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius. Dažnai dar šaukiami susirinkimai, kur skaitomos paskaitos, deklamuojama ir padainuojama. Per pirmąjį šių metų pusmetį padaryta 6 susirinkimai, kuriuose skaityta 7 paskaitos.

Girdėjęs.

JŪROS DUGNE

Neseniai San Francisko universitetas ką tik paskelbė savo jūros gelmių tyrinėtojo dr. Rouxy pranešimą apie jo atliktos įspūdingos kelionės pergyvenimus jūros dugne. Dr. Rouxy ekskursija į jūros dugną yra ne tik įspūdingas nuotykis, bet ir didelis mokslo darbas. Jo tikslas buvo geriau pažinti ir ilgiau pastebėti maža dar mokslui težinomą jūros pasaulio gyvenimą. Dėl to jis nusistatė ilgiau pasilikti jūros dugne. Giliausiai iki šiol į jūros dugną nusileido kitas mokslininkas Williamas Beebe. Dr. Rouxy galvoje kilo mintis pasidaryti stiklinį povandeninį namelį ir tuo modernišku jūros „palocium" nusileisti į gelmes ir tenai pabūti ilgesnį laiką. Galima įsivaizduoti tokio sumanymo sunkumus.

Iš pradžių dr. Rouxy viskas sekėsi kaip reikiant. San Francisko universitetas pažadėjo jam 300.000 dolerių prietaisams pasigaminti. Jis iš pradžių pasistatydino savo pavandeninę stebėjimo stotį. Ji buvo aštuonių metrų ilgio ir pločio. To jūros palociaus sienos buvo padarytos iš paties kiečiausio ir geriausio 10 centimetrų storumo stiklo. Stiklinio povandeninio namo viduje jis įsitaisė visus jūros dugnui stebėti reikalingus prietaisus. Nepamiršta įsirengti nė telefono kabelis su viršum susisiekti.

Didžiausiu atsargumu d. Rouxy uždarytame stikliniame name buvo nuleistas į jūros gelmes. Be maisto, jis visam mėnesiui buvo pasiėmęs kompresuoto deguonies kvėpavimo reikalui. Kartu su savimi jis pasiėmė 40.000 žvakių stiprumo šviesiasvydį jūros gelmių tamsumui nušviesti. Jis manė jūros prieglobstyje išbūti dvi savaites. Leisdamasis iki 40 metrų gilumos dr. Rouxy dar galėjo pastebėti šiokį tokį paviršiaus šviesos atspalvį. Po to jį apgaubė amžina jūros naktis. Aplinkui buvo nepaprasto gilumo ir juodumo tamsa. Toji tamsa mokslininką apsiautė labai didele ir nesuprantama baime. Jis čia buvo vienų vienas. Pakako bent mažiausio sugedimo, ir jis jau amžinai žuvęs. Vienintelis kelias susisiekti su šiuo pasauliu jam buvo telefonas, kuriuo jis laikas nuo laiko vis blaškė savo nuobodulį, kalbėdamas su laivo kapitonu. Tačiau tai buvo tik trumpi akimirksniai, po kurių mokslininkas vėl turėjo pasinerti savo stebėjimuose.

Šviesiasvydžio šviesoje buvo matyti fantastiškiausių jūros gyvių. Žuvų ištisi būriai apspito stiklinį įsibrovėlį į jūros gelmes. Kai kurios jų visiškai buvo bejausmės šviesiasvydžio šviesai ir aklos. Tai mokslininkui buvo visai naujas dalykas, nes iki šiol buvo manoma, kad jūros gelmių plėšriosios žuvys yra aprūpintos ypatingai geromis akimis. Taip pat jam buvo visiškai naujas dalykas, kad jūros gelmėje esama ir gana didelių gyvių. Iki šiol buvo manoma, kad jūros gelmėse tesą tik maži sutvėrimėliai. Jų tarpe buvo tikrų jūros gelmių milžinų, kurie stačiai kliudė dr. Rouxy daryti savo moksliškus stebėjimus. Tačiau didžiausias tyrimo darbo priešas vis dėlto čia buvo vienatvė ir netikrovė. Vienas žmogus tokiuose vandens galybės plotuose—dulkelė. Slegianti tamsuma vis į jo galvą varė mintį, kad, štai, tuojau vandens slėgimo didelė jėga suspaus jo stiklinio namo sienas, ir jis bus palaidotas jūros gelmėse. Aplinkui kurti tyla, lyg kapų amžina ramybė.

Kelionės penktąją dieną mokslininko jėgos visiškai išsisėmė. Nervai sutriko ir jam pradėjo vaidentis įvairiausios vizijos apie jūros gelmių gyventojus. Jis, nusileidęs 400 metrų, vargiai beįstengė duoti signalą į viršų jam ištraukti. Keliamieji sraigtai tuojau buvo paleisti į darbą. Stiklinis namas pradėjo linguodamas pamažu kilti į viršų. Po trijų valandų jis iškilo į paviršių. Užlydytas kabinos duris skubiai atidarė. Dr. Rouxy jame buvo rastas be sąmonės. Ant stalo buvo rasti piešiniai. Penkių dienų mokslininko gyvenimas jūros viduryje taip jį pribaigė, kad jis teko vežti sanatorijon pasigydyti.

ŽEMĖ SUKASI LĖČIAU

Tikslūs mėnulio stebėjimai ir jo kelionės apskaičiavimai, kurie nuolat daromi visų kraštų observatorijose, rodo, kad žemės kamuolys sukasi aplink savo ašį kas kart vis lėčiau ir lėčiau. Svarbiausia to reiškinio priežastimi yra didžiųjų vandenynų potvyniai ir atoslūgiai, kurių didelis judesis neigiamai veikia žemės ašies sukimąsį. Tačiau, aišku, šitas žemės sukimosi apie ašį sumažėjimas yra labai mažas, vos pa-

stebimas. Vieno šimtmečio bėgy pasidaro keliolikos sekundžių skirtumas, kol žemė apsisuka tam tikrą kartų skaičių.

NAUDOJASI UGNIAKALNIO ŠILIMA

Šiaurinėje Atlanto vandenyno dalyje, netoli Skandinavijos pusiasalio, yra Islandijos sala. Ji priklauso Danijai. Tos salos paviršius yra labai kalnuotas ir nederlingas. Tik kur-ne-kur yra derlingesnių sklypelių. Jame maža miestų ir kaimų. Čia yra baisių gamtos pabuklų — ugniakalnių, kurie skaudžiai baudžia žmones.

Didžiausias Islandijos miestas—Reikiavikas. Tai sostinė, turinti 26.000 gyventojų. Tame mieste įvestas naujas, labai įdomus centralinis namų apšildymas. Būtent, tam tikrais vamzdžiais iš ugniakalnio, kur yra karšti vandens šaltiniai—geizeriais vadinami, leidžiamas karštas vanduo ir tuo būdu apšildomi namai.

Jau ne nuo šiandie Islandijos gyventojai išnaudoja gamtos jėgas. Ir seniau jie mėgindavo kokiu nors būdu išnaudoti karštą geizerių vandenį.

Dabartiniu metu islandai projektuoja geizerius labiau išnaudoti ir nutiesti vamzdžius per 16 kilometrų. Prie Reikino slėnio būsią puikūs sodai ir stiklu padengti daržai, kur būsiąs įvestas geizerių vandeniu apšildymas. Čia galėsią augti šiltųjų kraštų augalai.

DIDESNIEJI MŪSŲ KRAŠTO EŽERAI

Visų didžiausias mūsų krašte yra Naručio ežeras, kuris užlieja 75,4 kvadr. klm. plotą ir turi 60 metrų gilumo. Toliau eina Snūdų-Strustos ežeras (Brėslaujos apskr.), kuris užima 62,4 kvadr. klm. plotą. Drukšių - Drisvietės ežeras turi 41,5 kvadr. klm. ploto, 24 metrus gilumo.

IŠNYKO KEISTA KALBA

Atsimenu pasakojimą apie keleivį, kuris buvęs ypačiai šykštus viešbučio tarnams. Dėl to juo toliau, juo blogiau jam buvę viešbučiuose gyventi: patarnavimas buvęs kuo biauriausias. Paskui jis pastebėjęs, kad kiekviename viešbuty ant jo čemodanų tarnų uždedami kažkokie ženklai, skiriami kitų viešbučių tarnams: vadinas, mieli draugai, žinokit, kas tai per paukštis ir per daug dėl jo „nesiklapatykit".

Gal tai teisybė, bet kad yra tam tikra tarnų susižinojimo kalba—tai faktas.

Ta kalba — tai visokie apskritimų, brūkšnių ar vylyčių pavidalo ieroglifai. O ką jie reiškia? Jie klasifikuoja viešbučių svečius į rūšis pagal jų duosnumą tarnams. Apskritimas rodo, kad svečias yra nešykštus ir dėl to jam verta nuolankiau patarnauti. Kryžius — tai pasmerkimas ir sako, kad svečias reikalauja paslaugų, o už tai neatsilygina ar atsilygina per mažai. Tiesus brūkšnys, vadinas, svečias vidutinio duosnumo. Aukštyn nukreipta vylyčia, einant iš kairės į dešinę—svečias tame tarpe tarp kilnumo ir vidutiniškumo. Vylyčia iš dešinės į kairę reiškia: truputį žemiau vidutiniškumo, bet dar ne šykštuolis.

Tai maždaug ir visi ženklai.

Dabar šita kalba nyksta. Ją pražudė didysis karas. Susivaidijo valstybės, negi galėjo šalti likti viešbučių tarnai. Jie su piktu džiaugsmu siųsdavo svečią šykštuolį į kitą kraštą be jokių pažymėjimų: vadinas, apsigaukite, mieli prieteliai.

Po karo vėl ši kalba buvo beatgyjanti, bet dabar nyksta. Mat, dabar ženklų reikšmė iškilo aikštėn, ir patys keleiviai nelemtus kryžius nuo čemodanų nutrina ir užsirašo geruosius požymius. Suprantama, kad tokiose sąlygose tarnai negali pasitikėti užrašais.

Įdomu, kaip ta kalba yra kilusi ir kaip ji galėjo išsiplėsti po visus kraštus? Pasakojama kad pirmas tuos ženklus išgalvojęs kažkoks viešbučio tarnas Londone. Jo vienas draugas, to paties viešbučio tarnas, persikėlęs į Doverą. Juodu ir susitarusiu dėl pirmųjų dviejų ženklų—apskritimo ir kryžiaus. Sutartinius ženklus juodu pasakė ir savo draugams. Taip pamaži ir pasklido tarp tarnų. Nelaimė, tų ženklų reikšmė buvo kažkaip išduota ir vienam viešbučio svečiui. Tai reiškė slaptosios kalbos galą.

PRIEŠGAISRINĖ BOMBA

Neseniai Italijoje padarytas naujas išradimas: išrasta nepaprasta bomba, kurios pagalba bus galima gesinti ugnis. Šis išradimas yra labai įdomus. Bomba susideda iš rankėnos, kurioje yra tam tikri celiulioido siūlai ir apskritos bonkos, kurioje pripilta gesinamos medžiagos. Šilimai veikiant celiulioido siūlai užsidega ir bomba sprogsta. Sprogdama išmeta visokių dulkių, kurios turi gesinamas savybes ir nuslopina ugnį.

Bomba veikia automatiškai. Jos sudėtis dar neskelbiama. Šis išradimas laikomas labai naudingu.

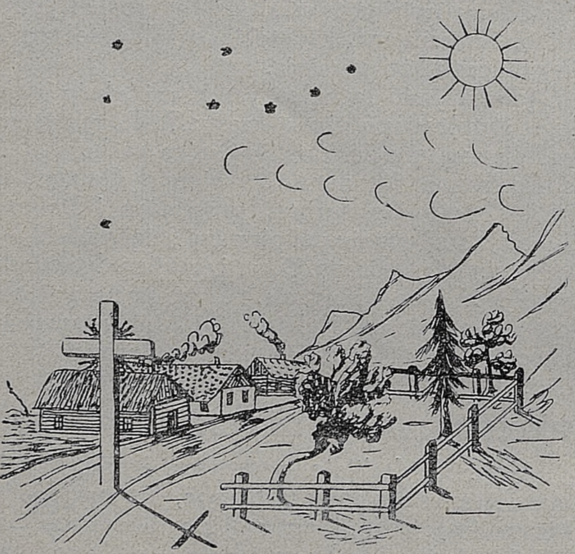
MAŠINA MUSĖMS NAIKINTI

Amerikoje išrastas naujas būdas musėms ir kitiems įkyriems vabdžiams naikinti. Būtent, padarytas aparatas, kuris tam tikra šviesa vilioja muses, uodus mašalas ir kita. Praktika parodė, kad šitoks būdas yra geras. Pavyzdžiui, musės labiausiai gaudosi prie mėlsvos šviesos, mašalai ir uodai—prie geltonos.

Toks šviesos aparatas yra sujungtas su tam tikra dėže, kur eina stipri oro srovė. Oro trauka pagauna muses bei uodus ir įtraukia dėžėn. Kas valandą aparato dugnas automatiškai atsiveria ir išmeta sugautas muses ir kitus vabzdžius. Nedidelis tokios rūšies aparatas gali išgaudyti per 1 valandą beveik visas muses iš $^1/_2$ kvadr. kilometro ploto.

1. VIENKIEMIS

Surasti, kas šitame uždavinyje ne taip, kaip turėtų būti (kokie netikslumai).

Z. Pavilionis 3 t.

2. MAGIŠKAS KVADRATAS

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

Magišku kvadratu vadinamas padalytas į lygius langelius kvadratas, kuriame surašyta eilė skaitmenų, sudarančių gulsčiai, stačiai ir įstrižai lygias sumas.

Magiški kvadratai daug kartų buvo įdėti „J. D.", bet lig šiol tuo vardu nebuvo vadinami.

Aukščiau nurodytus skaitmenis sustatykit magišku kvadratu.

Zosė 2 t.

3. UŽDAVINYS

Sodietė atvežė į turgų žąsiukus parduoti. Atėjusi pirkėja nupirko pusę visų žąsiukų ir dar pusę vieno žąsiuko. Paskui jų atėjusi kita nupirko pusę likusių žąsiukų ir dar pusę vieno žąsiuko. Po kurio laiko atėjusi trečia taip pat nupirko pusę likusių žąsiukų ir dar pusę vieno žąsiuko.

Kiek iš viso buvo atvežta žąsiukų?

Vištagalvis 2 t.

4. ŠARADA

Kur auga ruduokės
Ir čiulba paukšteliai,
Ten kaimo vaikeliai
Dainuoja ir juokias.

Tiktai raidę pirmą
Pakeiskim truputį, —
Senesnį žmogutį
Jisai padabina.

P. V. 2 t.

5. KLAUSIMAI IR MĮSLĖS

a) Kaip reikia pastatyti 12 kėdžių prie 4 sienų, kad prie kiekvienos sienos stovėtų 4 kėdės.

Romualdas 1 t.

b) Kitus ėda, o pats žviegia.

A. Kalesinskas 1 t.

c) Šepetys repetys aukštą pilį pastatys.

A. Matulevičius 1 t.

Dėmesio! Šiuo numeriu baigiame konkursą. Sprendėjams paskirtos vertingos dovanos. Uždavinių sprendimus prašome siųsti tik ligi lapkričio mėn. 5 dienos.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5 — 1.
Redaktorius ir leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS

Mūsų bičiuliams

Gyvename laikais, kada lietuviškojo jaunimo veikimas be laikraščio nebeįmanomas. Tad remkite ir platinkite vienintėlį mūsų krašto jaunimo laikraštį - žurnalą „Jaunimo Draugą“.

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Kaina 20 sk.